

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 16. kesäkuuta 2025
(OR. en)

10300/25
ADD 1

Toimielinten välinen asia:
2025/0162 (NLE)

AELE 53
CH 19
MI 400

SAATE

Lähettäjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	13. kesäkuuta 2025
Vastaanottaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	COM(2025) 309 annex
Asia:	LIITE asiakirjaan Ehdotus Neuvoston päätös laajan sopimuspaketin tekemisestä kahdenvälisten suhteiden lujittamiseksi, syventämiseksi ja laajentamiseksi Sveitsin valaliiton kanssa

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2025) 309 - Annex 1.

Encl.: COM(2025) 309 annex

EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 13.6.2025
COM(2025) 309 final

ANNEX 1

LIITE

asiakirjaan

Ehdotus Neuvoston päätös

**laajan sopimuspaketin tekemisestä kahdenvälisen suhteen lujittamiseksi,
syventämiseksi ja laajentamiseksi Sveitsin valaliiton kanssa**

HENKILÖIDEN VAPAASTA LIIKKUVUUDESTA TEHDYN EUROOPAN YHTEISÖN JA
SEN JÄSENVALTIOIDEN SEKÄ SVEITSIN VALALIITON VÄLISEN SOPIMUKSEN
MUUTOSPÖYTÄKIRJA

EUROOPAN UNIONI, jäljempänä 'unioni',

ja

SVEITSIN VALALIITTO, jäljempänä 'Sveitsi',

OTTAVAT HUOMIOON Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton välillä Brysselissä 21 päivänä kesäkuuta 1999 tehdyn sopimuksen henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta, jäljempänä 'sopimus', joka tuli voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2002,

OTTAVAT HUOMIOON Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton väliseen henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta Brysselissä 21 päivänä kesäkuuta 1999 tehtyyn sopimukseen liitetyn, 26 päivänä lokakuuta 2004 tehdyn ja 1 päivänä huhtikuuta 2006 voimaan tulleen pöytäkirjan Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan osallistumisesta, niiden Euroopan unioniin liittymisen nojalla, sopimuspuolina kyseiseen sopimukseen,

OTTAVAT HUOMIOON Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton väliseen henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta 21 päivänä kesäkuuta 1999 tehtyyn sopimukseen liitetyn, Brysselissä 27 päivänä toukokuuta 2008 tehdyn ja 1 päivänä kesäkuuta 2009 voimaan tulleen pöytäkirjan Bulgarian tasavallan ja Romanian osallistumisesta sopimuspuolina niiden Euroopan unioniin liittymisen johdosta,

OTTAVAT HUOMIOON Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton väliseen henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehtyyn sopimukseen liitetyn, Brysselissä 4 päivänä maaliskuuta 2016 tehdyn ja 1 päivänä tammikuuta 2017 voimaan tulleen pöytäkirjan Kroatian tasavallan osallistumisesta sopimuspuolena sen Euroopan unioniin liittymisen jälkeen,

TOTEAVAT, ETTÄ unionin tekemät sopimukset sitovat unionin toimielimiä ja jäsenvaltioita ja näin ollen tätä pöytäkirjaa sovelletaan sopimuspuoliin sopimuksen mukaisesti,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

1 ARTIKLA

Sopimuksen muuttaminen

Muutetaan sopimus seuraavasti:

- 1) lisätään johdanto-osan toisen kappaleen jälkeen kappaleet seuraavasti:

”TOTEAVAT, että vapaa liikkuvuus on tärkeä osa sisämarkkinoita ja että takaamalla sopimuspuolten kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeus tulla kyseisille alueille ja oleskella siellä ilman perusteettomia rajoituksia ja kunnioittaen täysimääräisesti oikeutta yhdenvertaiseen kohteluun vahvistetaan sisämarkkinoiden niiden osien toimintaa, joihin Sveitsi osallistuu,

OVAT TIETOISIA siitä, että on varmistettava niiden sisämarkkinoiden osien yhdenmukaisuus, joihin Sveitsi osallistuu, ja lisäksi on otettava huomioon, että sopimusta on tulkittava tämän sopimuksen institutionaalisen pöytäkirjan 7 artiklassa vahvistetun yhdenmukaisen tulkinnan periaatteen mukaisesti. Tämän sopimuksen tulkinta yksittäisissä tapauksissa kuuluu edelleen Sveitsin liittovaltion tuomioistuimen ja kaikkien muiden sveitsiläisten tuomioistuinien sekä Euroopan unionin jäsenvaltioiden tuomioistuinien ja Euroopan unionin tuomioistuimen toimivaltaan,

PALAUTTAVAT MIELEEN, että vapaa liikkuvuus ja oikeus yhdenvertaiseen kohteluun käsittää myös yhden sopimuspuolen kansalaiset, jotka käyttävät tai pyrkivät käyttämään oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, vaikka he eivät ole muuttaneet tai eivät ole vielä muuttaneet toisen sopimuspuolen alueelle oleskellakseen siellä. Samoin tiettyjä vapaaseen liikkuvuuteen liittyviä oikeuksia, kuten oikeutta yhdenvertaiseen kohteluun, voidaan soveltaa edelleen sen jälkeen, kun sopimuspuolen kansalainen ei enää oleskele toisen sopimuspuolen alueella,

PALAUTTAVAT LISÄKSI MIELEEN, että henkilöiden vapaa liikkuvuus kattaa työntekijät, itsenäiset ammatinharjoittajat ja työvoimaan kuulumattomat henkilöt, edellyttäen, että nämä henkilöt täyttävät tässä sopimuksessa vahvistetut laillista oleskelua koskevat vaatimukset, joihin kuuluvat tarvittaessa riittävät varat ja kattava sairausvakuutus, jotta he eivät aiheuta kohtuutonta rasitusta sopimuspuolten sosiaalihuoltojärjestelmille,

PAINOTTAVAT, että tavoitteena on lujittaa ja kehittää unionin ja Sveitsin kokonaisvaltaista kumppanuutta täyteen potentiaaliinsa,”;

- 2) korvataan 4 artikla seuraavasti:

”4 ARTIKLA

Oleskeluoikeus ja oikeus ryhtyä harjoittamaan taloudellista toimintaa

Oleskeluoikeus ja oikeus ryhtyä harjoittamaan taloudellista toimintaa taataan liitteen I mukaisesti.”;

- 3) lisätään artiklat seuraavasti:

”4 a ARTIKLA

Sijoittautumisoikeus

1. Sopimuspuolen kansalaisella on oikeus sijoittautua toisen sopimuspuolen alueelle toimiakseen itsenäisenä ammatinharjoittajana.
2. Tämän sopimuksen määräysten mukaisesti kielletään rajoitukset, jotka koskevat sopimuspuolen kansalaisten vapautta sijoittautua toisen sopimuspuolen alueelle. Kielto koskee myös rajoituksia, jotka estävät sopimuspuolen alueelle sijoittautuneita sopimuspuolen kansalaisia perustamasta kauppaedustajan liikkeitä ja sivuliikkeitä.

4 b ARTIKLA

Itsenäisten ammatinharjoittajien yhdenvertainen kohtelu

1. Itsenäiseksi ammatinharjoittajaksi ryhtymisen ja itsenäisenä ammatinharjoittajana toimimisen osalta itsenäiselle ammatinharjoittajalle myönnetään vastaanottavassa valtiossa yhtä edullinen kohtelu kuin sen omille kansalaisille myönnetty kohtelu.

2. Asetuksen (EU) N:o 492/2011¹ 7–10 artiklan määräyksiä sovelletaan soveltuvin osin tässä sopimuksessa tarkoitettuihin itsenäisiin ammatinharjoittajiin.”;

4) korvataan 5 artiklan 4 kohta seuraavasti:

”4. Tässä artiklassa mainitut oikeudet taataan liitteiden I, II ja III mukaisesti.”;

5) lisätään artikkelit seuraavasti:

”5 a ARTIKLA

Palvelujen tarjoaminen

Tämän sopimuksen 5 artiklan nojalla kielletään palvelujen tarjoamisen osalta:

a) kaikki sellaisia sopimuspuolen alueella tarjottavia rajanylittäviä palveluja koskevat rajoitukset, joiden tarjoaminen kestää enintään 90 tosiasiallista työpäivää kalenterivuoden aikana;

¹ Asetus (EU) N:o 492/2011 (EUVL L 141, 27.5.2011, s. 1), sellaisena kuin sitä sovelletaan liitteen I mukaisesti.

- b) kaikki tämän sopimuksen 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun maahantuloon ja oleskeluun liittyvät rajoitukset, jotka koskevat sopimuspuolen tavanmukaisille työmarkkinoille yhdentyneitä palvelujen tarjoajan palkkatyöntekijöitä, joilla ei ole minkään sopimuspuolen kansalaisuutta ja jotka on lähetetty toisen sopimuspuolen alueelle palveluja tarjoamaan, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 7i artiklan määräyksiä.

5 b ARTIKLA

Palveluja tarjoavat yritykset

Tämän sopimuksen 5 a artiklan määräyksiä sovelletaan yrityksiin, jotka on perustettu sopimuspuolten lainsäädännön mukaisesti ja joiden sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai päätoimipaikka sijaitsee sopimuspuolen alueella.

5 c ARTIKLA

Palvelujen tarjoajien yhdenvertainen kohtelu

Palvelujen tarjoaja, jolla on oikeus tai jolle on annettu lupa tarjota palveluja, voi palvelujensa tarjoamiseksi harjoittaa toimintaansa väliaikaisesti valtiossa, jossa palvelut tarjotaan, samoin edellytyksin kuin kyseisen valtion omat kansalaiset tämän sopimuksen ja liitteiden I, II ja III määräysten mukaisesti.

5 d ARTIKLA

Palvelujen tarjoajien oleskelua koskevat säännöt

1. Unionin jäsenvaltioiden tai Sveitsin kansalaisille, jotka tarjoavat palveluja ja ovat sijoittautuneet jonkun muun sopimuspuolen kuin sen sopimuspuolen alueelle, jossa palvelujen vastaanottaja sijaitsee, ja sopimuspuolen tavanmukaisille työmarkkinoille yhdentyneen palvelujen tarjoajan palkkatyöntekijöille, kansalaisuudesta riippumatta, jotka on lähetetty toisen sopimuspuolen alueelle palveluja tarjoamaan, joilla on oikeus tarjota palveluja, joiden tarjoaminen kestää yli 90 tosiasiallista työpäivää kalenterivuoden aikana tai joille on myönnetty lupa tähän, myönnetään tämän oikeuden vahvistamiseksi palvelujen tarjoamisen pituuden kattava oleskelulupa 90 tosiasiallista työpäivää kalenterivuoden aikana ylittävälle ajalle.

2. Tällaisten lupien myöntämiseksi sopimuspuolet voivat vaatia 1 kohdassa tarkoitetuilta henkilöiltä ainoastaan:

- a) voimassa olevan henkilökortin tai passin, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 7 i artiklan soveltamista;
- b) todisteen palvelujen tarjoamisesta tai aikeesta tarjota niitä.

5 e ARTIKLA

Palvelujen tarjoamisen kesto

1. Tämän sopimuksen 5 a artiklan a alakohdassa tarkoitettu palvelujen keskeytymätön tai peräkkäinen tarjoaminen saa kestää enintään 90 tosiasiallista työpäivää kalenterivuoden aikana.

2. Mitä 1 kohdassa määrätään, ei rajoita palvelujen tarjoajan lainsäädännön mukaisia velvollisuuksia palvelujen vastaanottajalle annetun takuun suhteen eikä ylivoimaisen esteen suhteen.

5 f ARTIKLA

Palvelujen tarjoamiseen sovellettavat säännöt

1. Toiminta, joka liittyy edes tilapäisesti julkisen vallan harjoittamiseen kyseisen sopimuspuolen alueella, ei kuulu 5 a ja 5 c artiklan määräysten soveltamisalaan.

2. Tämän sopimuksen 5 a ja 5 c artiklan määräykset ja niiden perusteella toteutetut toimenpiteet eivät estä sellaisten lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten soveltamista, joissa säädetään palvelujen tarjoamisen yhteydessä lähetettyjen työntekijöiden työ- ja palvelusolojen soveltamisesta, liitteessä I tarkoitettujen, työntekijöiden lähettämistä koskevien asiaankuuluvien unionin säädösten mukaisesti.

3. Sopimuksen 5 a artiklan ja 5 c artiklan määräykset eivät estä tämän sopimuksen voimaan tullessa 1 päivänä kesäkuuta 2002 kussakin sopimuspuolella voimassa olevien sellaisten lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten soveltamista, jotka koskevat:

- i) tilapäistä työtä välittävien toimistojen toimintaa ja tilapäisen työn tekemistä. Etenkään Sveitsin lakien ja asetuksen (EU) 2016/589¹ välinen dynaaminen yhdenmukaistaminen ei saa johtaa siihen, että Sveitsi ei enää pysty soveltamaan kyseiseen toimintaan kansallisia lakejaan, asetuksiaan ja hallinnollisia määräyksiään;

¹ Asetus (EU) 2016/589 (EUVL L 107, 22.4.2016, s. 1), sellaisena kuin sitä sovelletaan liitteen I mukaisesti.

- ii) rahoituspalveluja, joiden tarjoaminen edellyttää ennalta myönnettävää lupaa sopimuspuolen alueella ja joiden tarjoamisen edellytyksenä on kyseisen sopimuspuolen viranomaisten suorittama toiminnan vakauden valvonta.

5 g ARTIKLA

Ennakkoilmoitusaika ja tarkastukset

1. Sveitsi voi soveltaa tietyillä aloilla enintään neljän työpäivän ennakkoilmoitusaikaa ennen palvelun tarjoamisen alkamista palveluntarjoajiin, jotka ovat itsenäisiä ammatinharjoittajia ja tarjoavat palveluja sen alueella, sekä työntekijöitä sen alueelle lähettäviin palveluntarjoajiin ennen lähettämistä suorittaakseen tarkastuksia paikan päällä.
2. Sveitsi määrittelee itsenäisesti, puolueettoman riskianalyysin perusteella oikeasuhteisesti ja syrjimättömästi tarkastusten määrän ja tiheyden sekä tarkastettavat alat ja alueet, mukaan lukien alat ja alueet, jotka eivät kuulu enintään neljän työpäivän ennakkoilmoitusajan piiriin, ottaen huomioon, että sopimuksessa rajataan palvelujen tarjoamisen vapaus 90 tosiasialliseen työpäivään kalenterivuoden aikana.
3. Alojen määrittelyä tarkastellaan uudelleen, ja se saatetaan ajan tasalle säännöllisesti.

5 h ARTIKLA

Vakuudet ja seuraamukset

Jos palvelun tarjoajat eivät ole täyttäneet tehokkaista valvontajärjestelmistä, joihin kuuluu myös Sveitsin kaksinkertainen täytäntöönpanojärjestelmä, annetussa yhteisessä julistuksessa mainittuja aiempaan palvelujen tarjoamiseen liittyviä taloudellisia velvoitteitaan täytäntöönpanoviranomaisia ja -elimä kohtaan, Sveitsi voi vaatia niiltä oikeasuhteisen vakuuden antamista, ennen kuin ne voivat jälleen tarjota palveluja itsenäisen ja puolueettoman riskianalyysin perusteella määritetyillä aloilla.

Jos vakuutta ei makseta, Sveitsi voi määrätä oikeasuhteisia seuraamuksia, joista vakavin on palvelujen tarjoamisen kieltä siihen asti, että vakuus maksetaan.

5 i ARTIKLA

Todiste itsenäisestä ammatinharjoittamisesta

Torjuakseen näennäiseen itsenäiseen ammatinharjoittamiseen liittyvää ilmiötä tehokkailla ja riskiperusteisilla tarkastuksilla Sveitsi voi vaatia itsenäisiä ammatinharjoittajia toimittamaan asiakirjoja, jotka mahdollistavat tehokkaat tarkastukset jälkitarkastusten yhteydessä (enintään rekisteröinnin vahvistus tarvittaessa, todistus rekisteröitymisestä asuinmaan sosiaaliturvaviranomaisille itsenäisenä ammatinharjoittajana tai todistus sopimussuhteesta).

5 j ARTIKLA

Suojelun tason säilyttäminen

1. Sen estämättä, mitä tämän sopimuksen institutionaalisen pöytäkirjan 5 artiklassa määrätään, Sveitsin ja unionin tässä sopimuksessa muutospöytäkirjan voimaantuloajankohdana sopiman lähetettyjen työntekijöiden suojelun tason säilyttämiseksi ei direktiiveihin 96/71/EY¹ ja 2014/67/EU² tehtyjä muutoksia tai unionin uusia työntekijöiden lähettämistä koskevia säädöksiä sisällytetä tähän sopimukseen siltä osin kuin ne heikentäisivät tai vähentäisivät merkittävästi lähetettyjen työntekijöiden suojelun tasoa työehtojen, erityisesti palkkojen ja korvausten, osalta.

2. Tämän artiklan 1 kohdan soveltamiseksi kaikkia lähetettyjen työntekijöiden suojan tason muutoksia on arvioitava kokonaisuutena ottaen huomioon kaikki tämän sopimuksen asiaankuuluvat määräykset.

5 k ARTIKLA

Palvelujen vastaanottajat

Unionin jäsenvaltion tai Sveitsin kansalaisia, jotka tulevat sopimuspuolen alueelle yksinomaan palvelujen vastaanottamista varten, voidaan vaatia rekisteröitymään liitteessä I tarkoitettujen säädösten mukaisesti.”;

¹ Direktiivi 96/71/EY (EYVL L 18, 21.1.1997, s. 1), sellaisena kuin sitä sovelletaan liitteen I mukaisesti muutospöytäkirjan voimaantuloajankohdana.

² Direktiivi 2014/67/EU (EUVL L 159, 28.5.2014, s. 11), sellaisena kuin sitä sovelletaan liitteen I mukaisesti muutospöytäkirjan voimaantuloajankohdana.

6) lisätään artikkelit seuraavasti:

”7 a ARTIKLA

Rajatyöntekijä

Rajatyöntekijä on sopimuspuolen kansalainen, joka toimii palkattuna työntekijänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana yhden sopimuspuolen alueella mutta asuu toisen sopimuspuolen alueella, jonne hän palaa pääsääntöisesti päivittäin tai vähintään kerran viikossa.

Sen sopimuspuolen toimivaltaiset viranomaiset, jonka alueella rajatyöntekijä harjoittaa toimintaa yli kolmen kuukauden pituisina työjaksoina kalenterivuoden aikana, voivat rekisteröidä rajatyöntekijän ilmoittamista varten.

Toimivaltaisten viranomaisten on annettava rajatyöntekijälle ilmoitusluonteinen rekisteröintitodistus maksutta tai enintään samanlaisten asiakirjojen antamisesta kansalaisille määrättyä maksua vastaan.

Tämän artiklan mukainen rekisteröinti ei rajoita asianomaisten rajatyöntekijöiden oikeuksia ja velvollisuuksia, joista määrätään tämän sopimuksen liitteissä tarkoitetuissa säädöksissä. Sopimuspuolet voivat soveltaa ilmoitusmenettelyä lyhyempiin tai enintään kolmen kuukauden pituisiin työjaksoihin työn vastaanottamisesta ilmoittamista koskevan yhteisen julistuksen mukaisesti.

7 b ARTIKLA

Opiskelijat

Opiskelijalta, jolla ei ole oleskeluoikeutta toisen sopimuspuolen alueella minkään muun tämän sopimuksen määräyksen perusteella, voidaan vaatia rekisteröitymistä liitteessä I tarkoitettujen säädösten mukaisesti. Tällä sopimuksella ei säännellä mahdollisuutta aloittaa ammatillinen koulutus eikä tässä artiklassa tarkoitettujen opiskelijoiden toimeentuloa varten myönnettävää tukea.

- a) Sen estämättä, mitä edellä määrätään, 2 artiklaa sovelletaan opiskelijan asuinpaikasta riippumatta lukukausimaksuihin ja kaikkiin muihin opintoihin liittyviin maksuihin sekä kaikkiin niihin liittyviin julkisiin tukimekanismeihin, joita sovelletaan opiskelijoihin
 - i) enimmäkseen julkisin varoin rahoitetuissa Sveitsin yliopistoissa, yliopistolaitoksissa, ammattikorkeakouluissa, ammattikorkeakoululaitoksissa ja missä tahansa niihin liittyvässä korkeakoulussa ja
 - ii) vastaavissa unionin oppilaitoksissa;
- b) edellyttäen, että sen olemassa olevien koulutusjärjestelmien, myös sen opiskelijavalintajärjestelmien ja osaamisen järjestämisen, laatu ja erityispiirteet säilyvät, kumpikaan sopimuspuoli ei saa vähentää a alakohdassa mainituissa laitoksissaan niiden opiskelijoiden kokonaismäärää, jotka ovat muiden sopimuspuolten kansalaisia ja joilla ei ole ollut oleskeluoikeutta kyseisen sopimuspuolen alueella ennen opintojen aloittamista, tämän määräyksen voimaantulopäivästä alkaen. Selvyiden vuoksi edellä oleva lause ei velvoita sopimuspuolia muuttamaan vastaavia valintajärjestelmiään tai lisäämään edellä mainittua opiskelijamäärää tai varaamaan vähimmäismäärää paikkoja muiden sopimuspuolten opiskelijoille;

- c) sopimuspuolet eivät a ja b alakohtaa sovellettaessa saa syrjiä toisen sopimuspuolen kansalaisia.

7 c ARTIKLA

Julkisen vallan käyttö

1. Palkkatyötä tekevältä sopimuspuolen kansalaiselta voidaan evätä oikeus harjoittaa julkishallinnon tointa, joka liittyy julkisen vallan käyttöön ja jonka tarkoituksena on turvata valtion tai muiden julkisyhteisöjen yleinen etu.
2. Itsenäiseltä ammatinharjoittajalta voidaan evätä oikeus harjoittaa tointa, jossa osallistutaan edes tilapäisesti julkisen vallan käyttöön.

7 d ARTIKLA

Yleinen järjestys

Tämän sopimuksen määräyksillä myönnettyjä oikeuksia voidaan rajoittaa ainoastaan oikeusjärjestykseen, turvallisuuteen ja kansanterveyteen perustuvilla toimenpiteillä.

7 e ARTIKLA

Pysyvä oleskelu

Sveitsi ja jäsenvaltiot voivat päättää myöntää oikeuden pysyvään oleskeluun direktiivin 2004/38/EY¹ 16 artiklan nojalla ainoastaan unionin kansalaisille ja Sveitsin kansalaisille, jotka ovat oleskelleet vastaanottavassa valtiossa laillisesti yhteensä viisi vuotta työntekijöinä tai itsenäisinä ammatinharjoittajina, mukaan lukien ne, jotka säilyttävät kyseisen aseman mainitun direktiivin mukaisesti, sekä näiden henkilöiden perheenjäsenille. Huomioon otettavien jaksojen ei tarvitse olla yhtäjaksoisia vaan ne voivat keskeytyä työvoimaan kuulumattoman henkilön laillisen oleskelun ajaksi, jos ne ovat osa yhtä laillista vastaanottavassa valtiossa oleskelun jaksoa.

Laskettaessa ajanjaksoja, jotka vaaditaan pysyvän oleskeluoikeuden saamiseen ensimmäisen kohdan mukaisesti, Sveitsi ja jäsenvaltiot voivat päättää olla ottamatta huomioon vähintään kuuden kuukauden pituisia jaksoja, joiden aikana henkilö on täysin riippuvainen sosiaaliavustuksista.

Jollei sosiaaliavustuksen epäamisestä ja oleskelun päättämisestä ennen pysyvän oleskeluoikeuden saamista annetusta yhteisestä julistuksesta muuta johdu, direktiivin 2004/38/EY² 7 artiklan asumista koskevia sääntöjä sovelletaan edelleen tämän sopimuksen institutionaalisen pöytäkirjan 10 artiklan 6 kohdan mukaisesti henkilöihin, joilla ei ole pysyvää oleskeluoikeutta.

¹ Direktiivi 2004/38/EY (EUVL L 158, 30.4.2004, s. 77), sellaisena kuin sitä sovelletaan liitteen I mukaisesti.

² Direktiivi sellaisena kuin sitä sovelletaan liitteen I mukaisesti.

KIINTEÄN OMAISUUDEN HANKINTA

1. Sopimuspuolen kansalaisilla, joilla on oleskeluoikeus ja joiden pääasiallinen kotipaikka sijaitsee vastaanottavan valtion alueella, on samat oikeudet hankkia kiinteää omaisuutta kuin kyseisen valtion kansalaisilla. He voivat milloin tahansa kansallisten sääntöjen mukaisesti valita vastaanottavan valtion pääasialliseksi kotipaikakseen riippumatta työsuhteensa kestosta. Vastaanottavasta valtiosta poistuminen ei velvoita luovuttamaan tällaista omaisuutta.
2. Sopimuspuolen kansalaisilla, joilla on oleskeluoikeus mutta joiden pääasiallinen kotipaikka ei sijaitse vastaanottavan valtion alueella, on samat oikeudet hankkia kiinteää omaisuutta taloudellisen toiminnan harjoittamiseksi kuin kyseisen valtion kansalaisilla. Vastaanottavasta valtiosta poistuminen ei velvoita luovuttamaan tällaista omaisuutta. Kyseiset henkilöt voivat saada luvan toissijaisen kotipaikan tai loma-asunnon hankkimiseen. Kyseisen kansalaisten ryhmän osalta tämä sopimus ei vaikuta pääoman sijoittamista taikka rakentamattomien tonttien tai asuntojen kauppaa koskevien sääntöjen soveltamiseen.
3. Rajatyöntekijöillä, jotka ovat sopimuspuolen kansalaisia, on samat oikeudet taloudellisen toiminnan harjoittamiseksi tarkoitetun kiinteän omaisuuden tai vapaa-ajan asunnon hankkimiseen kuin vastaanottavan valtion kansalaisilla. Vastaanottavasta valtiosta poistuminen ei velvoita luovuttamaan tällaista omaisuutta. Kyseiset henkilöt voivat saada luvan loma-asunnon hankkimiseen. Kyseisen kansalaisten ryhmän osalta tämä sopimus ei vaikuta pääoman sijoittamista taikka rakentamattomien tonttien tai asuntojen kauppaa koskevien vastaanottavan valtion sääntöjen soveltamiseen.

7 g ARTIKLA

Henkilökortit

Sveitsi voi edelleen myöntää henkilökortteja, joissa ei ole haltijan sormenjälkiä sisältävää tallennusvälinettä. Näiden henkilökorttien on erotuttava ulkoasultaan henkilökorteista, jotka täyttävät liitteessä I tarkoitettujen tällaisia asiakirjoja koskevien säädösten vaatimukset. Sveitsin kansalaiset eivät voi käyttää oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen tällaisilla henkilökorteilla, jotka on myönnetty vuoden kuluttua muutospöytäkirjan voimaantulosta.

7 h ARTIKLA

Karkottaminen

Kun on kyse toisen sopimuspuolen kansalaisten maahantulo-oikeuden ja oleskeluoikeuden rajoituksista, jotka perustuvat yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen, Sveitsin ja jäsenvaltioiden sopimuksen mukaiset velvoitteet ennen muutospöytäkirjan voimaantuloa säilytetään.

Sen vuoksi ei sovelleta seuraavia nämä velvoitteet ylittäviä direktiivin 2004/38/EY¹ VI luvussa esitettyjä seikkoja eli 28 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädettyä tehostettua suojelua karkottamiselta tai näihin säännöksiin liittyvää unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä. Lisäksi Sveitsi ja jäsenvaltiot voivat varmistaa, että direktiivin 33 artiklan 2 kohdassa tarkoitetut karkotukset toteutetaan ennen muutospöytäkirjan voimaantuloa sopimuksen vaatimusten mukaisesti kyseisessä säännöksessä vahvistettujen menettelyjen soveltamisen sijasta.

¹ Direktiivi sellaisena kuin sitä sovelletaan liitteen I mukaisesti.

7 i ARTIKLA

Kolmansien maiden kansalaisten maahantulo

Sopimuspuolet eivät saa vaatia maahantuloviisumia tai vastaavia asiakirjoja lähetetyiltä työntekijöiltä, joilla ei ole sopimuspuolen kansalaisuutta ja joilla on ilman tällaisia vaatimuksia maahantulo-oikeus liitteeseen I sisällytettyjen unionin säädösten tai muiden sopimuspuolten välillä voimassa olevien sopimusten mukaisesti. Jos lähetetyt työntekijät tarvitsevat maahantuloviisumin tai vastaavan asiakirjan, asiaankuuluva sopimuspuoli helpottaa kaikin tavoin näille henkilöille välttämättömien viisumien saantia.”;

- 7) korvataan 10 artikla seuraavasti:

”10 ARTIKLA

Muutokset Euroopan unionin jäsenistössä

Sopimuksen laajentaminen koskemaan uusia jäsenvaltioita edellyttää sopimuspuolten sisäisten menettelyjen mukaisesti pöytäkirjalla tekemää sopimusta. Jollei toisin sovita, pöytäkirjaan sisällytetään siirtymätoimenpiteitä, joissa otetaan huomioon unionin ja erityisesti uusien jäsenvaltioiden ja Sveitsin erityinen taloudellinen ja sosiaalinen tilanne sekä tämän sopimuksen aiempien laajennusten pitkäaikainen käytäntö.”;

8) korvataan 14 artikla seuraavasti:

”14 ARTIKLA

Sekakomitea

1. Perustetaan sekakomitea.

Sekakomitea koostuu sopimuspuolten edustajista.

2. Sekakomitean puheenjohtajina toimivat unionin edustaja ja Sveitsin edustaja.

3. Sekakomitean tehtävänä on

- a) varmistaa tämän sopimuksen tehokas hallinnointi ja soveltaminen;
- b) toimia sopimuspuolten välisenä foorumina keskinäistä kuulemistä ja jatkuvaa tietojenvaihtoa varten erityisesti sopimuksen tai sellaisen unionin säädöksen tulkintaan tai soveltamiseen liittyvien vaikeuksien ratkaisemiseksi, johon sopimuksessa viitataan tämän sopimuksen institutionaalisen pöytäkirjan 10 artiklan mukaisesti;
- c) antaa sopimuspuolille suosituksia tätä sopimusta koskevissa asioissa;

- d) tehdä päätöksiä tämän sopimuksen mukaisesti; ja
- e) käyttää muuta sille tässä sopimuksessa annettua toimivaltaa.

4. Sekakomitea tekee päätöksensä yksimielisesti.

Päätökset sitovat sopimuspuolia, joiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet niiden täytäntöönpanemiseksi.

5. Sekakomitea kokoontuu vähintään kerran vuodessa, vuorotellen Brysselissä ja Bernissä, elleivät puheenjohtajat toisin päättä. Se kokoontuu myös jommankumman sopimuspuolen pyynnöstä. Puheenjohtajat voivat sopia, että sekakomitean kokous pidetään video- tai etäkokouksena.

6. Sekakomitea vahvistaa työjärjestyksensä ja saattaa sen tarvittaessa ajan tasalle.

7. Sekakomitea voi päättää perustaa työ- tai asiantuntijaryhmiä auttamaan sitä tehtäviensä hoitamisessa.”

9) lisätään artikla seuraavasti:

”14 a ARTIKLA

Suojalauseke

1. Tämän sopimuksen soveltamisesta johtuvien vakavien taloudellisten tai sosiaalisten vaikeuksien ollessa kyseessä sekakomitea kokoontuu toisen sopimuspuolen pyynnöstä tarkastellakseen tilanteen korjaamiseksi tarvittavia toimenpiteitä. Sekakomitea voi päättää toteutettavista toimenpiteistä 60 päivän kuluessa pyynnön esittämispäivästä. Sekakomitea voi jatkaa kyseistä määräaikaa.
2. Jos sekakomitea ei tee 1 kohdassa vahvistetussa määräajassa päätöstä aiheellisista toimenpiteistä tai määräajan jatkamisesta ja on kyse vakavista taloudellisista vaikeuksista, pyynnön esittänyt sopimuspuoli voi saattaa asian välitysoikeuden käsiteltäväksi. Välitysoikeus antaa lopullisen päätöksensä kuuden kuukauden kuluessa sen asettamispäivästä.
3. Jos välitysoikeus päättää, että väitetyt vaikeudet on osoitettu toteen ja ne johtuvat tämän sopimuksen soveltamisesta, pyynnön esittänyt sopimuspuoli voi toteuttaa vaikeuksien korjaamiseksi tarvittavia toimenpiteitä. Jos sopimuspuolen tämän kohdan mukaisesti toteuttamat toimenpiteet aiheuttavat epätasapainoa tästä sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille, toinen sopimuspuoli voi toteuttaa tarvittavia tasapainottavia toimenpiteitä epätasapainon poistamiseksi tämän sopimuksen soveltamisalalla.

4. Poikkeuksellisissa kiireellisissä olosuhteissa, joissa on vaarana, että tämän sopimuksen soveltamisesta aiheutuu sopimuspuolelle erittäin vakavaa taloudellista haittaa, kyseinen sopimuspuoli voi saattaa asian välitysoikeuden käsiteltäväksi lisäyksen mukaisesti, jos sekakomitea ei tee päätöstä 30 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä. Välitysoikeus antaa lopullisen päätöksensä kuuden kuukauden kuluessa sen asettamispäivästä.
5. Jos välitysoikeus päättää, että väitetyt vaikeudet toteutuvat alustavan näytön perusteella 4 kohdassa tarkoitetuissa olosuhteissa, sopimuspuolet voivat toteuttaa välitoimia ja tapauksen mukaan väliaikaisia tasapainottavia toimenpiteitä. Lisäyksen III.10 artiklaa sovelletaan soveltuvien osin 4 kohdan c alakohtaa lukuun ottamatta.
6. Edellä 2–5 kohdassa tarkoitetuista toimenpiteistä ja tasapainottavista toimenpiteistä päätetään tämän sopimuksen soveltamisalalla. Niiden laajuus ja kesto eivät saa ylittää sitä, mikä on ehdottoman välttämätöntä niiden kohteena olevien vaikeuksien tai epätasapainon korjaamiseksi. On valittava sellaiset toimenpiteet ja tasapainottavat toimenpiteet, joista on vähiten häiriötä tämän sopimuksen toiminnalle.
7. Toimenpiteistä ja tasapainottavista toimenpiteistä käydään sekakomiteassa neuvotteluja kolmen kuukauden välein niiden hyväksymispäivästä alkaen, jotta kyseiset toimenpiteet voidaan lopettaa ennen niiden suunniteltua päättymispäivää tai niiden soveltamisalaa voidaan rajoittaa vain ehdottoman välttämättömään. Kumpikin sopimuspuoli voi milloin tahansa pyytää sekakomiteaa tarkastelemaan uudelleen tällaisia toimenpiteitä ja tasapainottavia toimenpiteitä.”;

- 10) korvataan 18 artikla seuraavasti:

”18 ARTIKLA

Sopimuksen uudelleentarkastelu

Jos sopimuspuoli haluaa, että tätä sopimusta tarkastellaan uudelleen, se jättää sekakomitealle tätä koskevan ehdotuksen.

Tämän sopimuksen muutokset tulevat voimaan, kun molempien sopimuspuolten kansalliset menettelyt on saatettu päätökseen.”;

- 11) korvataan 21 artikla seuraavasti:

”21 ARTIKLA

Suhde verosopimukseen

1. Tämän sopimuksen määräykset eivät vaikuta Sveitsin ja unionin jäsenvaltioiden kaksinkertaista verotusta koskevien kahdenvälisten sopimusten määräyksiin. Erityisesti tämän sopimuksen määräykset eivät vaikuta kaksinkertaista verotusta koskevien sopimusten mukaiseen rajatyöntekijöiden määritelmään.

2. Tämän sopimuksen määräyksiä ei voida tulkita siten, että ne estäisivät sopimuspuolia kohtelemasta eri tavalla verovelvollisia, joita koskevat olosuhteet eivät ole keskenään verrattavissa, erityisesti asuinpaikan osalta, kansallisen verotuslainsäädäntönsä asianmukaisia säännöksiä sovellettaessa. Tämä ei kuitenkaan saa olla keino syrjintään tai tässä sopimuksessa määriteltujen henkilöiden oikeuksien rajoittamiseen.

3. Tämän sopimuksen määräykset eivät estä sopimuspuolia toteuttamasta tai soveltamasta toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on verojen tosiasiallisen kantamisen, maksamisen ja perimisen tai veronkierron tai verovilpin estämisen varmistaminen kansallisen verolainsäädännön tai muun sellaisen kokonaan tai pääasiallisesti verotukseen liittyvän kansainvälisen tai kahdenvälisen sopimuksen tai järjestelyn mukaisesti, jossa Sveitsi, unioni tai jokin jäsenvaltio on sopimuspuolena.”;

12) lisätään artikkelit seuraavasti:

”23 a ARTIKLA

Oleskelulupien ja muiden erityislupien voimassaolo

Sopimuspuolten ennen muutospöytäkirjan voimaantuloa myöntämät oleskeluluvat ja muut erityisluvat pysyvät voimassa, ja ne korvataan niiden voimassaolon päättyttyä tässä sopimuksessa määrätyillä asiakirjoilla, jos näiden asiakirjojen myöntämisen edellytykset täyttyvät.

23 b ARTIKLA

Siirtymäjärjestelyt

1. Direktiivin 2004/38/EY¹ soveltamisalaan kuuluviin asioihin sovelletaan tässä kohdassa vahvistettuja siirtymäjärjestelyjä:
 - a) Siirtymäkausi alkaa muutospöytäkirjan voimaantulopäivänä ja päättyy 24 kuukauden kuluttua sen voimaantulosta.
 - b) Direktiiviä 2004/38/EY² sovelletaan 5 k, 7 a, 7 d, 7 e, 7 h ja 7 i artiklaa sekä tätä sopimusta sovellettaessa siirtymäkauden päättymistä seuraavasta ensimmäisestä päivästä.
 - c) Sopimuksen seuraavien määräysten vaikutukset muutospöytäkirjan voimaantuloa edeltävässä versiossa säilytetään siirtymäkauden ajan:
 - 1–7 ja 16 artikla sekä
 - liitteessä I olevat 1–9, 12–15, 17, 19, 20, 23 ja 24 artikla lukuun ottamatta 24 artiklan 4 kohdan viimeistä virkettä.

¹ Direktiivi sellaisena kuin sitä sovelletaan liitteen I mukaisesti.

² Direktiivi sellaisena kuin sitä sovelletaan liitteen I mukaisesti.

Nämä määräykset eivät vaikuta seikkoihin, jotka kuuluvat liitteessä I tarkoitettujen muiden säädösten, erityisesti liitteessä I olevassa 2 jaksossa tarkoitettujen asetusten (EU) N:o 492/2011¹ ja (EU) 2016/589² soveltamisalaan.

2. Direktiivin 96/71/EY³ ja direktiivin 2014/67/EU⁴ soveltamisalaan kuuluviin asioihin sovelletaan tässä kohdassa säädettyjä siirtymäjärjestelyjä:

- a) Siirtymäkausi alkaa muutospöytäkirjan voimaantulopäivänä ja päättyy 36 kuukauden kuluttua sen voimaantulosta.
- b) Direktiiviä 96/71/EY⁵ ja direktiiviä 2014/67/EU⁶ sovelletaan 5 f artiklan 2 kohtaa sekä 5 g, 5 h ja 5 i artiklaa ja tätä sopimusta sovellettaessa siirtymäkauden päättymistä seuraavasta ensimmäisestä päivästä.
- c) Sopimuksen seuraavien määräysten vaikutukset muutospöytäkirjan voimaantuloa edeltävässä versiossa säilytetään siirtymäkauden ajan:
 - 5 artiklan 4 kohta ja 16 artikla sekä
 - liitteessä I olevan 22 artiklan 2 kohta.

Näillä määräyksillä ei ole vaikutusta asioihin, jotka kuuluvat liitteessä I olevassa 2 jaksossa tarkoitettujen muiden säädösten soveltamisalaan.”;

¹ Asetus sellaisena kuin sitä sovelletaan liitteen I mukaisesti.
² Asetus sellaisena kuin sitä sovelletaan liitteen I mukaisesti.
³ Direktiivi sellaisena kuin sitä sovelletaan liitteen I mukaisesti.
⁴ Direktiivi sellaisena kuin sitä sovelletaan liitteen I mukaisesti.
⁵ Direktiivi sellaisena kuin sitä sovelletaan liitteen I mukaisesti.
⁶ Direktiivi sellaisena kuin sitä sovelletaan liitteen I mukaisesti.

- 13) korvataan 24 artikla seuraavasti:

”24 ARTIKLA

Alueellinen soveltamisala

Tätä sopimusta sovelletaan alueeseen, johon sovelletaan Euroopan unionista tehtyä sopimusta ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta, jäljempänä ’SEUT-sopimus’, niissä määrätyin edellytyksin, sekä Sveitsin alueeseen.”

- 14) korvataan sopimuksen liite I tämän pöytäkirjan liitteessä I esitetyllä tekstillä;
- 15) korvataan sopimuksen liite II tämän pöytäkirjan liitteessä II esitetyllä tekstillä;
- 16) korvataan sopimuksen liite III tämän pöytäkirjan liitteessä III esitetyllä tekstillä;
- 17) korvataan vapaa-ajan asuntoja Tanskassa koskeva pöytäkirja tähän pöytäkirjaan liitetyn vapaa-ajan asuntoja Tanskassa koskevan pöytäkirjan tekstillä;
- 18) poistetaan liite I Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton väliseen henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehtyyn sopimukseen liitetystä pöytäkirjasta, tehty Brysselissä 26 päivänä lokakuuta 2004 Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan osallistumisesta, niiden Euroopan unioniin liittymisen nojalla, sopimuspuolina kyseiseen sopimukseen;

- 19) lisätään tähän pöytäkirjaan liitetty kiinteän omaisuuden hankintaa Maltasta koskevan pöytäkirjan teksti sopimuksen liitteeksi;
- 20) lisätään tähän pöytäkirjaan liitetty pitkäaikaisia oleskelulupia koskevan pöytäkirjan teksti sopimuksen liitteeksi;
- 21) lisätään tähän pöytäkirjaan liitetyt yhteiset julistukset ja yksipuolinen julistus sopimuksen päätösasiakirjaan liitettyihin julistuksiin.

2 ARTIKLA

Voimaantulo

1. Unioni ja Sveitsi ratifioivat ja hyväksyvät tämän pöytäkirjan omia menettelyjään noudattaen. Unioni ja Sveitsi ilmoittavat toisilleen tämän pöytäkirjan voimaantulon edellyttämien sisäisten menettelyjen päätökseen saattamisesta.
2. Tämä pöytäkirja tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona viimeinen seuraavista välineistä on annettu tiedoksi:
 - a) henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehdyn Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen institutionaalinen pöytäkirja;
 - b) Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton lentoliikennettä koskevan sopimuksen institutionaalinen pöytäkirja;

- c) Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton lentoliikennettä koskevan sopimuksen muutospöytäkirja;
- d) Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton lentoliikennettä koskevan sopimuksen valtioneuvoston pöytäkirja;
- e) rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikenteestä tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen institutionaalinen pöytäkirja;
- f) rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikenteestä tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen muutospöytäkirja;
- g) rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikenteestä tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen valtioneuvoston pöytäkirja;
- h) maataloustuotteiden kaupasta tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton sopimuksen muutospöytäkirja;
- i) vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroisesta tunnustamisesta tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen institutionaalinen pöytäkirja;
- j) vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroisesta tunnustamisesta tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen muutospöytäkirja;
- k) Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin säännöllisestä rahoitusosuudesta taloudellisten ja sosiaalisten erojen vähentämiseen Euroopan unionissa;

- l) Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin valaliiton osallistumisesta unionin ohjelmiin;
- m) Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin valaliiton osallistumista Euroopan unionin avaruusohjelmaviraston toimintaan koskevista ehdoista ja edellytyksistä.

Tehty [...] [...] kahtena kappaleena bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, iirin, italian, kreikan, kroaatin, latvian, liettuan, maltan, portugalin, puolan, ranskan, romanian, ruotsin, saksan, slovakin, sloveenin, suomen, tanskan, tšekin, unkarin ja viron kielellä, ja kukin teksti on yhtä todistusvoimainen.

TÄMÄN VAKUUDEKSI tätä varten asianmukaisesti valtuutetut edustajat ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

(Signature Block, to the effect of, in all 24 EU languages: "Euroopan unionin puolesta" ja "Sveitsin valaliiton puolesta")

MUUTOKSET SOPIMUKSEN LIITTEeseen I

Korvataan sopimuksen liite I seuraavasti:

”LIITE I

HENKILÖIDEN VAPAA LIIKKUVUUS, SIJOITTAUTUMISOIKEUS JA PALVELUJEN
TARJOAMINEN

1 JAKSO

Tämän sopimuksen 2–9 artiklan soveltamiseksi sovelletaan tämän liitteen 2 jaksossa lueteltuja unionin säädöksiä, jollei tämän sopimuksen institutionaalisen pöytäkirjan 5 artiklassa tarkoitetusta dynaamisen yhdenmukaistamisen periaatteesta tai kyseisen artiklan 7 kohdassa luetelluista poikkeuksista muuta johdu.

Jollei teknisissä mukautuksissa toisin määrätä, tähän liitteeseen sisällytetyissä unionin säädöksissä säädettyjen unionin jäsenvaltioita koskevien oikeuksien ja velvollisuuksien katsotaan koskevan Sveitsiä. Tätä sovellettaessa noudatetaan kaikilta osin tämän sopimuksen institutionaalista pöytäkirjaa.

Sveitsiin sovelletaan 2 jaksossa lueteltujen säädösten säännöksiä, joissa jäsenvaltioita vaaditaan toimittamaan tietoja muille jäsenvaltioille tai komissiolle, sanotun kuitenkin rajoittamatta institutionaalisen pöytäkirjan 16 artiklan soveltamista ja jollei teknisissä mukautuksissa toisin määrätä. Jos nämä tiedot liittyvät valvontaan tai soveltamiseen, Sveitsi toimittaa ne sekakomitean välityksellä.

2 JAKSO

SÄÄDÖKSET, JOIHIN VIITATAAN

1. 31977 L 0486: Neuvoston direktiivi 77/486/ETY, annettu 25 päivänä heinäkuuta 1977, siirtotyöläisten lasten koulutuksesta (EYVL L 199, 6.8.1977, s. 32).
2. 31996 L 0071: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 96/71/EY, annettu 16 päivänä joulukuuta 1996, palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen jäsenvaltioon (EYVL L 18, 21.1.1997, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:
 - 32018 L 0957: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/957, annettu 28 päivänä kesäkuuta 2018, palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen jäsenvaltioon annetun direktiivin 96/71/EY muuttamisesta (EUVL L 173, 9.7.2018, s. 16).

Tätä sopimusta sovellettaessa direktiivin säännöksiä koskevat seuraavat mukautukset:

- a) korvataan 1 artiklan 1 a kohdassa ilmaisu ”jäsenvaltioissa ja unionin tasolla tunnustettujen perusoikeuksien käyttämiseen” ilmaisulla ”jäsenvaltioissa ja unionin tasolla sekä Sveitsissä tunnustettujen perusoikeuksien käyttämiseen”;
- b) 1 artiklan 3 kohdassa:
 - i) c alakohtaa ei sovelleta Sveitsiin;
 - ii) toista ja kolmatta alakohtaa ei sovelleta Sveitsiin;
- c) 3 artiklassa:
 - i) 1 b kohtaa ei sovelleta Sveitsiin;
 - ii) korvataan 10 kohdassa oleva ilmaisu ”perussopimusten” ilmaisulla ”sopimusten”;
- d) 4 artiklan 2 kohdassa:
 - i) korvataan ensimmäisen alakohdan viimeisessä virkkeessä ilmaisu ”asiasta on tiedotettava komissiolle, ja se ryhtyy aiheellisiin toimenpiteisiin” ilmaisulla ”asiasta on tiedotettava sekakomitealle ratkaisun löytämiseksi.”;

ii) korvataan toinen alakohta seuraavasti:

”Euroopan unioni ja Sveitsi toimivat tiiviissä yhteistyössä sekakomiteassa 3 artiklan 10 kohdan soveltamisessa mahdollisesti ilmenevien sopimuspuolten välisten vaikeuksien tutkimiseksi”;

e) tätä sopimusta sovellettaessa direktiiviä sovelletaan sopimuksen 23 b artiklan 2 kohdassa vahvistetun siirtymäkauden päättymistä seuraavasta ensimmäisestä päivästä.

3. 32004 L 0038: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/38/EY, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2004, Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta (EUVL L 158, 30.4.2004, s. 77, sellaisena kuin se on oikaistuna seuraavilla: EUVL L 229, 29.6.2004, s. 35, EUVL L 30, 3.2.2005, s. 27 ja EUVL L 197, 28.7.2005, s. 34).

Tätä sopimusta sovellettaessa direktiivin säännöksiä koskevat seuraavat mukautukset:

a) tätä sopimusta sovelletaan sopimuspuolten kansalaisiin. Direktiivissä tarkoitetuilla perheenjäsenillä, joilla on kolmannen maan kansalaisuus, on kuitenkin tiettyjä direktiivissä säädettyjä oikeuksia;

b) korvataan ilmaisu ”unionin kansalaisen” ilmaisulla ”jäsenvaltion tai Sveitsin kansalaisen”, ilmaisu ”unionin kansalaiselle” ilmaisulla ”jäsenvaltion ja Sveitsin kansalaiselle”, ilmaisu ”unionin kansalaisten” ilmaisulla ”jäsenvaltion ja Sveitsin kansalaisten”, ilmaisu ”unionin kansalaisille” ilmaisulla ”jäsenvaltion ja Sveitsin kansalaisille”, ilmaisu ”unionin kansalaisia” ilmaisulla ”jäsenvaltion ja Sveitsin kansalaisia” ja ilmaisu ”unionin kansalaiset” ilmaisulla ”jäsenvaltion ja Sveitsin kansalaiset”;

c) muutetaan 16 artikla seuraavasti:

”1. Jäsenvaltioiden ja Sveitsin kansalaisilla, jotka ovat oleskelleet toisen sopimuspuolen alueella 7 artiklan 1 kohdan a alakohdan tai 3 kohdan mukaisesti laillisesti yhteensä viiden vuoden ajan, on oikeus pysyvään oleskeluun sen alueella. Tämä oikeus ei riipu III luvussa säädetyistä edellytyksistä.

2. Laskettaessa ajanjaksoja, jotka vaaditaan pysyvän oleskeluoikeuden saamiseen 1 kohdan mukaisesti, huomioon otettavien ajanjaksojen ei tarvitse olla yhtäjaksoisia, vaan niiden välissä voi olla sellaisia laillisen oleskelun jaksoja, jotka eivät perustu 7 artiklan 1 kohdan a alakohtaan tai 3 kohtaan, edellyttäen, että ne ovat osa yhtäjaksoista laillista oleskelua vastaanottavassa valtiossa.

3. Laskettaessa ajanjaksoja, jotka vaaditaan pysyvän oleskeluoikeuden saamiseen 1 kohdan mukaisesti, Sveitsi ja jäsenvaltiot voivat päättää olla ottamatta huomioon vähintään kuuden kuukauden pituisia jaksoja, joiden aikana henkilö on täysin riippuvainen sosiaaliavustuksista.

4. Oikeuden pysyvään oleskeluun saavat myös perheenjäsenet, jotka ovat oleskelleet vastaanottavassa jäsenvaltiossa jäsenvaltion tai Sveitsin kansalaisen kanssa laillisesti ja yhtäjaksoisesti viisi vuotta.

5. Oleskelun yhtäjaksoisuuteen eivät vaikuta tilapäiset poissaolot, jotka eivät ylitä yhteensä kuutta kuukautta vuodessa, eivätkä pitemmät poissaolot asevelvollisuuden suorittamista varten eikä yksi enintään 12 peräkkäisen kuukauden poissaolo tärkeästä syystä, kuten raskauden ja synnytyksen, vakavan sairauden, opiskelun tai ammatillisen koulutuksen tai työtehtäviä varten toisen maan alueelle tapahtuvan siirron vuoksi.

6. Kun oikeus pysyvään oleskeluun on saatu, sen menettää ainoastaan olemalla poissa vastaanottavan valtion alueelta yhtäjaksoisesti yli kaksi vuotta.

7. Poiketen siitä, mitä 1 kohdassa säädetään, jäsenvaltiot ja Sveitsi voivat päättää, että oikeuden pysyvään oleskeluun saavat jäsenvaltioiden ja Sveitsin kansalaiset, jotka ovat oleskelleet toisen sopimuspuolen alueella yhtäjaksoisesti viiden vuoden ajan.”;

d) 24 artiklassa:

i) korvataan 1 kohdassa ilmaisu ”perustamissopimuksessa ja johdetussa oikeudessa” ilmaisulla ”sopimuksessa”;

ii) korvataan 2 kohta seuraavasti:

”Poiketen siitä, mitä 1 kohdassa säädetään, vastaanottavan valtion ei tarvitse myöntää oikeutta sosiaaliavustukseen oleskelun ensimmäisten kolmen kuukauden aikana tai soveltuvassa tapauksessa 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa säädetyn pidemmän ajanjakson aikana muille kuin työntekijöille tai itsenäisille ammatinharjoittajille taikka henkilöille, joilla säilyy tällainen asema, ja heidän perheensä jäsenille eikä sen tarvitse myöntää heille toimeentulotukea opintoja varten, ammattiin johtava koulutus mukaan luettuna, opintorahan tai -lainan muodossa.”;

e) direktiivin 28 artiklan 2 ja 3 kohtaa ei sovelleta;

f) lisätään 33 artiklaan kohta seuraavasti:

”Sveitsi ja jäsenvaltiot voivat 2 kohdassa säädettyjen menettelyjen soveltamisen sijaan varmistaa, että karkottamispäätökset pannaan täytäntöön direktiivin 64/221/ETY* 3 artiklassa säädettyjen vaatimusten mukaisesti

* Neuvoston direktiivi 64/221/ETY, annettu 25 päivänä helmikuuta 1964, ulkomaalaisten liikkumista ja oleskelua koskevien, yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen sekä kansanterveyteen perustuvien erityistoimenpiteiden yhteensovittamisesta (EYVL 56, 4.4.1964, s. 850), sellaisena kuin sitä sovelletaan sopimuksen tullessa voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2002”;

g) tätä sopimusta sovellettaessa direktiiviä sovelletaan tämän sopimuksen 23b artiklan 1 kohdassa vahvistetun siirtymäkauden päättymistä seuraavasta ensimmäisestä päivästä.

4. 32006 R 0635: Komission asetus (EY) N:o 635/2006, annettu 25 päivänä huhtikuuta 2006, työntekijöiden oikeudesta jäädä jäsenvaltion alueelle työskenneltyään siinä valtiossa annetun asetuksen (ETY) N:o 1251/70 kumoamisesta (EUVL L 112, 26.4.2006, s. 9).

5. 32011 R 0492: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 492/2011, annettu 5 päivänä huhtikuuta 2011, työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta unionin alueella (EUVL L 141, 27.5.2011, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:
- 32016 R 0589: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/589, annettu 13 päivänä huhtikuuta 2016 (EUVL L 107, 22.4.2016, s. 1),
 - 32019 R 1149: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1149, annettu 20 päivänä kesäkuuta 2019 (EUVL L 186, 11.7.2019, s. 21).

Tätä sopimusta sovellettaessa asetuksen säännöksiä koskevat seuraavat mukautukset:

- a) muutetaan 9 artiklan 1 kohta seuraavasti: ”Sopimuspuolen työntekijällä, joka on työssä toisen sopimuspuolen alueella, on asumisen suhteen oltava samat oikeudet ja edut kuin kotimaisilla työntekijöillä, mukaan lukien omistusoikeuden saaminen hänelle välttämättömään asuntoon, sanotun kuitenkin rajoittamatta sopimuksen 7f artiklan soveltamista.”;
- b) 36 artiklassa:
 - i) 1 kohtaa ei sovelleta;
 - ii) 2 kohdassa oleva viittaus ”niihin toimenpiteisiin, jotka toteutetaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 48 artiklan mukaisesti” katsotaan viittaukseksi tähän sopimukseen sisällytettyihin sosiaaliturvaa koskeviin Euroopan unionin säädöksiin.

6. 32012 R 1024: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) N:o 1024/2012, annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, hallinnollisesta yhteistyöstä sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmässä ja komission päätöksen 2008/49/EY kumoamisesta (EUVL L 316, 14.11.2012, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:
- 32013 L 0055: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/55/EU, annettu 20 päivänä marraskuuta 2013 (EUVL L 354, 28.12.2013, s. 132),
 - 32014 L 0060: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/60/EU, annettu 15 päivänä toukokuuta 2014 (EUVL L 159, 28.5.2014, s. 1), sellaisena kuin se on oikaistuna seuraavilla: EUVL L 147, 12.6.2015, s. 24,
 - 32014 L 0067: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/67/EU, annettu 15 päivänä toukokuuta 2014 (EUVL L 159, 28.5.2014, s. 11),
 - 32016 R 1191: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2016/1191, annettu 6 päivänä heinäkuuta 2016 (EUVL L 200, 26.7.2016, s. 1),
 - 32016 R 1628: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2016/1628, annettu 14 päivänä syyskuuta 2016 (EUVL L 252, 16.9.2016, s. 53), sellaisena kuin se on oikaistuna seuraavilla: EUVL L 231, 6.9.2019, s. 29,
 - 32018 R 1724: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2018/1724, annettu 2 päivänä lokakuuta 2018 (EUVL L 295, 21.11.2018, s. 1),
 - 32020 L 1057: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2020/1057, annettu 15 päivänä heinäkuuta 2020 (EUVL L 249, 31.7.2020, s. 49),

- 32020 R 1055: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/1055, annettu 15 päivänä heinäkuuta 2020 (EUVL L 249, 31.7.2020, s. 17).

Sveitsi käyttää sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmää, jäljempänä 'IMI', kolmantena maana vaihtaessaan tietoja, myös henkilötietoja, hallinnollisen yhteistyön menettelyjen täytäntöönpanoon unionissa IMI-toimijoiden kanssa, kun se on tarpeen tämän sopimuksen soveltamiseksi.

Tätä sopimusta sovellettaessa komissio katsoo edelleen, että Sveitsi tarjoaa asetuksen (EU) N:o 1024/2012 23 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetun riittävän henkilötietojen suojan niin kauan kuin päätös 2000/518/EY¹ on voimassa. Sveitsi käyttää IMIä tässä liitteessä ja direktiivin 96/71/EY 4 artiklassa ja direktiivin 2014/67/EU 6, 7, 10 artiklan 3 kohdassa sekä 14–18 artiklassa määritellyjä tarkoituksia varten kyseisissä artikloissa vahvistettujen tietojenvaihtoa koskevien periaatteiden ja menettelytapojen mukaisesti.

Tätä sopimusta sovellettaessa Sveitsin *Commissions Paritaires* katsotaan asetuksen (EU) N:o 1024/2012 5 artiklan toisen kohdan f alakohdassa ja direktiivin 2014/67/EU 2 artiklan a alakohdassa tarkoitetuiksi toimivaltaisiksi viranomaisiksi. Niiden on käytettävä IMIä direktiivin 96/71/EY 4 artiklassa ja direktiivin 2014/67/EU 6 ja 7 artiklassa sekä 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun yhteistyön toteuttamiseen, kun ne panevat Sveitsin valtuuttamana täytäntöön Sveitsin työehtosopimukset ja lähetettyjä työntekijöitä koskevan Sveitsin lainsäädännön direktiivien 96/71/EY ja 2014/67/EU mukaisesti.

¹ Komission päätös 2000/518/EY, tehty 26 päivänä heinäkuuta 2000, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY mukaisesti henkilötietojen riittävästä suojasta Sveitsissä (EYVL L 215, 25.8.2000, s. 1), mukaan lukien mahdolliset myöhemmät muutokset.

Tätä sopimusta sovellettaessa asetuksen (EU) N:o 1024/2012 säännöksiä koskevat seuraavat mukautukset:

- a) asetuksen 5 artiklan ensimmäisessä virkkeessä oleva viittaus direktiiviin 95/46/EY on ymmärrettävä Sveitsin osalta viittaukseksi asiaa koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön;
- b) asetuksen 8 artiklan 1 kohdan e alakohtaa ei sovelleta Sveitsiin;
- c) korvataan 9 artiklan 5 kohdassa Sveitsin osalta ilmaisu ”unionin lainsäädännön” ilmaisulla ”unionin lainsäädännön sellaisena kuin se on sisällytettynä tähän sopimukseen”;
- d) korvataan 10 artiklan 1 kohdassa Sveitsin osalta ilmaisu ”kansallisen tai unionin lainsäädännön mukaisesti” ilmaisulla ”Sveitsin lainsäädännön mukaisesti”;
- e) asetuksen 16 artiklan 1 ja 2 kohdan ensimmäisessä virkkeessä olevat viittaukset direktiiviin 95/46/EY on ymmärrettävä Sveitsin osalta viittauksiksi asiaa koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön;
- f) asetuksen 17 artiklan 4 kohdassa oleva viittaus direktiiviin 95/46/EY on ymmärrettävä Sveitsin osalta viittaukseksi asiaa koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön;
- g) asetuksen 18 artiklan 1 kohdassa oleva viittaus direktiiviin 95/46/EY on ymmärrettävä Sveitsin osalta viittaukseksi asiaa koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön;
- h) asetuksen 20 artiklassa oleva viittaus direktiiviin 95/46/EY on ymmärrettävä Sveitsin osalta viittaukseksi asiaa koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön;

- i) 21 artiklassa:
 - i) 1 kohdassa oleva viittaus direktiiviin 95/46/EY katsotaan Sveitsin osalta viittaukseksi asiaa koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön;
 - ii) 3 kohtaa ei sovelleta;
- j) 25 artiklaa ei sovelleta;
- k) asetuksen 26 artiklan 1 kohtaa sovellettaessa on otettava huomioon tämän sopimuksen institutionaalisen pöytäkirjan 13 artikla;
- l) Sveitsi sisällytetään IMI:n muutospöytäkirjan voimaantuloa seuraavan kolmannenkymmenennenseitsemannen kuukauden ensimmäisenä päivänä.

7. 32014 L 0054: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/54/EU, annettu 16 päivänä huhtikuuta 2014, työntekijöiden vapaan liikkuvuuden puitteissa työntekijöille myönnettyjen oikeuksien käyttämistä helpottavista toimenpiteistä (EUVL L 128, 30.4.2014, s. 8).

Tätä sopimusta sovellettaessa direktiivin säännöksiä koskevat seuraavat mukautukset:

- a) korvataan ilmaisu ”unionin työntekijät” ilmaisulla ”työntekijät”;
- b) korvataan 1 artiklassa ilmaisu ”Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 45 artiklalla” ilmaisulla ”sopimuksella” ja 3 artiklassa ilmaisu ”Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 45 artiklan” ilmaisulla ”sopimuksen”;

- c) korvataan 4 artiklassa ilmaisu ”työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevien unionin sääntöjen” ilmaisulla ”työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevien sopimuksen mukaisten sääntöjen” ja sanaa ”SOLVIT” ei sovelleta;
 - d) korvataan 6 artiklassa ilmaisu ”unionin lainsäädännön” ilmaisulla ”sopimuksen”;
 - e) korvataan 7 artiklassa ilmaisu ”Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 21 artiklan ja direktiivin 2004/38/EY” ilmaisulla ”sopimuksen”;
 - f) tätä sopimusta sovellettaessa direktiiviä sovelletaan muutospöytäkirjan voimaantuloa seuraavan kahdennenkymmenennenviidennen kuukauden ensimmäisestä päivästä.
8. 32014 L 0067: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/67/EU, annettu 15 päivänä toukokuuta 2014, palvelujen tarjoamisen yhteydessä tapahtuvasta työntekijöiden lähettämisestä työhön toiseen jäsenvaltioon annetun direktiivin 96/71/EY täytäntöönpanosta sekä hallinnollisesta yhteistyöstä sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmässä annetun asetuksen (EU) N:o 1024/2012 (IMI-asetus) muuttamisesta (EUVL L 159, 28.5.2014, s. 11).

Tätä sopimusta sovellettaessa direktiivin säännöksiä koskevat seuraavat mukautukset:

- a) 1 artiklassa:
 - i) korvataan 1 kohdan toisessa alakohdassa ilmaisu ”ja samalla helpottaa palveluntarjoajien mahdollisuuksia hyödyntää palvelujen tarjoamisen vapautta sekä edistää reilua kilpailua palveluntarjoajien välillä ja siten tukea sisämarkkinoiden toimintaa” ilmaisulla ”ja samalla helpottaa sopimuksessa määrätyssä laajuudessa palveluntarjoajien mahdollisuuksia hyödyntää palvelujen tarjoamisen vapautta sekä edistää sopimuksessa määrätyssä laajuudessa reilua kilpailua palveluntarjoajien välillä ja siten tukea toimintaa niillä sisämarkkinoihin liittyvillä aloilla, joihin Sveitsi osallistuu”;
 - ii) korvataan 2 kohdassa ilmaisu ”jäsenvaltioissa ja unionin tasolla tunnustettujen perusoikeuksien käyttämiseen” ilmaisulla ”jäsenvaltioissa ja unionin tasolla sekä Sveitsissä tunnustettujen perusoikeuksien käyttämiseen”;
- b) korvataan 4 artiklan 3 kohdan c alakohdassa Sveitsin osalta ilmaisu ”asetuksen (EY) N:o 593/2008 (Rooma I) ja/tai Rooman yleissopimuksen” ilmaisulla ”Luganossa 30 päivänä lokakuuta 2007 tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla tehdyn yleissopimuksen”;

c) 6 artiklassa:

- i) korvataan 5 kohdan toisessa alakohdassa ilmaisu ”komissio, jolle asiasta on ilmoitettu tarvittaessa IMIn avulla, toteuttaa tarvittavat toimenpiteet” ilmaisulla ”sekakomitealle on ilmoitettava ratkaisun löytämiseksi.”;
- ii) korvataan 10 kohdassa ilmaisu ”sovellettavan kansallisen tai unionin oikeuden” ilmaisulla ”sovellettavan kansallisen oikeuden ja sopimuksen”;

d) korvataan 7 artiklan 6 kohdassa ilmaisu ”unionin oikeuden” ilmaisulla ”sopimuksen”;

e) 9 artiklassa:

- i) 1 kohdassa
 - korvataan ensimmäisessä alakohdassa ilmaisu ”unionin oikeuden” ilmaisulla ”sopimuksen”;
 - korvataan toisen alakohdan a alakohdassa ilmaisu ”viimeistään palvelujen tarjoamisen aloittamishetkellä” Sveitsin osalta ilmaisulla ”enintään neljä työpäivää tietyillä aloilla ennen lähettämistä niiden palveluntarjoajien osalta, jotka lähettävät työntekijöitä sen alueelle suorittaakseen tarkastuksia paikan päällä (Sveitsi määrittelee itsenäisesti puolueettoman riskianalyysin perusteella oikeasuhteisesti ja syrjimättömästi ennakoilmoitusajan piiriin kuuluvat alat ja alueet, ottaen huomioon, että sopimuksessa rajataan palvelujen tarjoamisen vapaus 90 tosiasialliseen työpäivään kalenterivuoden aikana)”;

- ii) korvataan 3 kohdassa oleva ilmaisu ”unionin lainsäädännöstä” ilmaisulla ”sopimuksesta”;
 - iii) 5 kohdassa toista ja kolmatta alakohtaa ei sovelleta Sveitsiin;
- f) lisätään 10 artiklan 2 kohtaan virke seuraavasti:
- ”Sveitsi määrittelee itsenäisesti puolueettoman riskianalyysin perusteella oikeasuhteisesti ja syrjimättömästi tarkastusten määrän ja tiheyden sekä tarkastettavat alat ja alueet, ottaen huomioon, että sopimuksessa rajataan palvelujen tarjoamisen vapaus 90 tosiasialliseen työpäivään kalenterivuoden aikana”;
- g) 12 artiklassa:
- i) korvataan 4 kohdassa oleva ilmaisu ”unionin oikeutta” ilmaisulla ”sopimusta”;
 - ii) korvataan 6 kohdassa oleva ilmaisu ”unionin ja kansallisen lain ja/tai käytännön” ilmaisulla ”sopimuksen ja kansallisen lain ja/tai käytännön”;
 - iii) 8 kohtaa ei sovelleta Sveitsiin;

h) lisätään 20 artiklaan virkkeet seuraavasti:

”Jos palvelun tarjoajat eivät ole täyttäneet aiempaan palvelujen tarjoamiseen liittyviä taloudellisia velvoitteitaan täytäntöönpanoviranomaisia ja -elmiä kohtaan, Sveitsi voi vaatia niiltä oikeasuhteisen vakuuden antamista, ennen kuin ne voivat jälleen tarjota palveluja itsenäisen ja puolueettoman riskianalyysin perusteella määritetyillä aloilla. Jos rahoitusvakuutta ei makseta, Sveitsi voi määrätä oikeasuhteisia seuraamuksia, joista vakavin on palvelujen tarjoamisen kieltä siihen asti, kunnes vakuus maksetaan.”;

i) tätä sopimusta sovellettaessa direktiiviä sovelletaan sopimuksen 23 b artiklan 2 kohdassa vahvistetun siirtymäkauden päättymistä seuraavasta ensimmäisestä päivästä.

9. 32016 R 0589: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/589, annettu 13 päivänä huhtikuuta 2016, työnvälityspalvelujen eurooppalaisesta verkostosta (Eures), liikkuvuuspalvelujen tarjoamisesta työntekijöille ja työmarkkinoiden yhdentymisen tiivistämisestä ja asetusten (EU) N:o 492/2011 ja (EU) N:o 1296/2013 muuttamisesta (EUVL L 107, 22.4.2016, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

– 32019 R 1149: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1149, annettu 20 päivänä kesäkuuta 2019 (EUVL L 186, 11.7.2019, s. 21).

Tätä sopimusta sovellettaessa asetuksen säännöksiä koskevat seuraavat mukautukset:

- a) tätä sopimusta sovellettaessa komissio katsoo edelleen, että Sveitsi tarjoaa asetuksen (EU) 2016/589 34 artiklassa tarkoitetun riittävän henkilötietojen suojan niin kauan kuin päätös 2000/518/EY¹ on voimassa;
- b) korvataan ilmaus ”SEUT 45 artiklan” ilmauksella ”sopimuksen 4 artiklan”, ilmaus ”SEUT 45 artiklassa” ilmauksella ”sopimuksen 4 artiklassa”, ilmaus ”SEUT 45 artiklaan” ilmauksella ”sopimuksen 4 artiklaan” ja ilmaus ”SEUT 45 artiklalla” ilmauksella ”sopimuksen 4 artiklalla”;
- c) korvataan ilmaisu ”unionin kansalaisten” ilmaisulla ”jäsenvaltioiden ja Sveitsin kansalaisten”, ilmaisu ”unionin kansalaisille” ilmaisulla ”jäsenvaltioiden ja Sveitsin kansalaisille”, ilmaisu ”unionin kansalaiset” ilmaisulla ”jäsenvaltioiden ja Sveitsin kansalaiset” ja ilmaisu ”unionin kansalaisiin” ilmaisulla ”jäsenvaltioiden ja Sveitsin kansalaisiin”;
- d) 6 artiklassa:
 - i) viittauksia Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 3 artiklaan ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 145 artiklaan ei sovelleta;
 - ii) korvataan d alakohdassa ilmaisu ”unionissa” ilmaisulla ”unionissa ja Sveitsissä” ja ilmaisu ”unionin ja kansallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisesti” ilmaisulla ”sopimuksen ja kansallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisesti”;
- e) korvataan 9 artiklan 4 kohdan c alakohdassa ilmaus ”voimassa olevat unionin säännöt ja välineet” ilmauksella ”sopimuksen nojalla sovellettavat voimassa olevat säännöt ja välineet”;

¹ Komission päätös 2000/518/EY, tehty 26 päivänä heinäkuuta 2000, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY mukaisesti henkilötietojen riittävästä suojasta Sveitsissä, mukaan lukien mahdolliset myöhemmät muutokset.

- f) 34 artiklassa oleva viittaus direktiiviin 95/46/EY katsotaan Sveitsin osalta viittaukseksi asiaa koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön.
10. 32017 D 1255: Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2017/1255, annettu 11 päivänä heinäkuuta 2017, organisaatioiden hyväksymiseen Eures-jäseniksi ja Eures-yhteistyökumppaneiksi käytettävien kansallisten järjestelmien ja menettelyjen kuvaamiseen tarkoitetusta mallista (EUVL L 179, 12.7.2017, s. 18).
11. 32017 D 1256: Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2017/1256, annettu 11 päivänä heinäkuuta 2017, Eures-verkoston kansallisia työohjelmia koskevaan tietojenvaihtoon unionin tasolla tarkoitetuista malleista ja menettelyistä (EUVL L 179, 12.7.2017, s. 24).
12. 32017 D 1257: Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2017/1257, annettu 11 päivänä heinäkuuta 2017, avointen työpaikkojen, työhakemusten ja ansioluetteloiden yhteensaattamisen Eures-portaalissa mahdollistavan yhtenäisen järjestelmän edellyttämistä teknisistä standardeista ja malleista (EUVL L 179, 12.7.2017, s. 32).
13. 32018 D 0170: Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2018/170, annettu 2 päivänä helmikuuta 2018, yhdenmukaisista yksityiskohtaisista erittelyistä tietojen keruuta ja analysointia varten Eures-verkoston toiminnan valvomiseksi ja arvioimiseksi (EUVL L 31, 3.2.2018, s. 104).
14. 32018 D 1020: Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2018/1020, annettu 18 päivänä heinäkuuta 2018, eurooppalaisen luokituksen taitojen, osaamisen ja ammattien luettelon hyväksymisestä ja päivittämisestä Eures-järjestelmän yhteisen tietoteknisen järjestelmän kautta tapahtuvaa automatisoitua yhteensaattamista varten (EUVL L 183, 19.7.2018, s. 17).

15. 32018 D 1021: Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2018/1021, annettu 18 päivänä heinäkuuta 2018, eurooppalaista luokitusta käyttävän yhteisen tietoteknisen järjestelmän kautta tapahtuvaa automatisoitua yhteensaatamista sekä kansallisten järjestelmien ja eurooppalaisen luokituksen välistä yhteentoimivuutta varten tarvittavien teknisten standardien ja mallien hyväksymisestä (EUVL L 183, 19.7.2018, s. 20).
16. 32018 R 1724: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1724, annettu 2 päivänä lokakuuta 2018, tietoja, menettelyjä sekä neuvonta- ja ongelmanratkaisupalveluja saataville tarjoavan yhteisen digitaalisen palveluväylän perustamisesta ja asetuksen (EU) N:o 1024/2012 muuttamisesta (EUVL L 295, 21.11.2018, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:
- 32022 R 0868: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/868, annettu 30 päivänä toukokuuta 2022 (EUVL L 152, 3.6.2022, s. 1),
 - 32024 R 1252: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1252, annettu 11 päivänä huhtikuuta 2024 (EUVL L, 2024/1252, 3.5.2024),
 - 32024 R 1735: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1735, annettu 13 päivänä kesäkuuta 2024 (EUVL L, 2024/1735, 28.6.2024).

Jotkin asetuksen (EU) 2018/1724 liitteessä I tarkoitetuista aloista ja jotkin kyseisen asetuksen liitteessä II tarkoitetuista menettelyistä eivät kuulu tämän sopimuksen soveltamisalaan. Kyseisen asetuksen sisällyttäminen tähän sopimukseen ei vaikuta sopimuksen soveltamisalaan.

Tätä sopimusta sovellettaessa asetuksen säännöksiä koskevat seuraavat mukautukset:

- a) 1 artiklan 1 kohdassa:
 - i) korvataan a alakohdassa ilmaisu ”unionin sisämarkkinalainsäädännöstä johtuvia, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 26 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja” ilmaisulla ”sopimuksesta johtuvia”;
 - ii) b alakohdassa ei sovelleta viittauksia direktiiveihin 2006/123/EY, 2014/24/EU ja 2014/25/EU;
- b) 13 artiklan 2 kohdan c alakohdassa oleva viittaus asetukseen (EU) N:o 910/2014 on ymmärrettävä Sveitsin osalta viittaukseksi asiaa koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön;
- c) 14 artiklassa:
 - i) 1 kohdassa ei sovelleta viittauksia direktiiveihin 2006/123/EY, 2014/24/EU ja 2014/25/EU;
 - ii) 5 artiklassa oleva viittaus asetukseen (EU) 2016/679 on ymmärrettävä Sveitsin osalta viittaukseksi asianomaiseen kansalliseen lainsäädäntöön;
- d) 30 artiklan 1 kohdan b alakohdassa oleva viittaus asetukseen (EU) N:o 910/2014 on ymmärrettävä Sveitsin osalta viittaukseksi asiaa koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön.

17. 32019 R 1157: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1157, annettu 20 päivänä kesäkuuta 2019, unionin kansalaisten henkilökorttien sekä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäville unionin kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen myönnettävien oleskeluasiakirjojen turvallisuuden lisäämisestä (EUVL L 188, 12.7.2019, s. 67).

Tätä sopimusta sovellettaessa asetuksen säännöksiä koskevat seuraavat mukautukset:

- a) korvataan ilmaisu ”unionin kansalaisen” ilmaisulla ”jäsenvaltion tai Sveitsin kansalaisen”, ilmaisu ”unionin kansalaiselle” ilmaisulla ”jäsenvaltion ja Sveitsin kansalaiselle”, ilmaisu ”unionin kansalaisten” ilmaisulla ”jäsenvaltion ja Sveitsin kansalaisten”, ilmaisu ”unionin kansalaisille” ilmaisulla ”jäsenvaltion ja Sveitsin kansalaisille”, ilmaisu ”unionin kansalaisia” ilmaisulla ”jäsenvaltion ja Sveitsin kansalaisia” ja ilmaisu ”unionin kansalaiset” ilmaisulla ”jäsenvaltion ja Sveitsin kansalaiset”;
- b) 3 artiklassa:
 - i) 4 artiklassa ei Sveitsin osalta sovelleta ilmaisua ”negatiivina sinisessä suorakulmiossa ja 12 keltaisen tähden ympäröimänä”;
 - ii) lisätään 5 kohtaan Sveitsin osalta alakohta seuraavasti:

”Ensimmäisestä alakohdasta poiketen, jos henkilökortit myönnetään ilman erittäin turvallista tallennusvälinettä, joka sisältää haltijan kaksi sormenjälkeä, muut sopimuspuolet eivät hyväksy kyseisiä henkilökortteja maahantuloa ja oleskelua varten, ja niiden on erotuttava ulkoasultaan ensimmäisen alakohdan vaatimusten mukaisista henkilökorteista.”;

- c) 5 artiklassa:
- i) korvataan 1 kohdassa Sveitsin osalta ilmaisu ”3 päivänä elokuuta 2031” ilmaisulla ”yksitoista vuotta henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehdyn Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen muutospöytäkirjan, jäljempänä ’muutospöytäkirja’, voimaantulopäivän jälkeen”;
 - ii) korvataan 2 kohdassa Sveitsin osalta ilmaisu ”3 päivänä elokuuta 2026” ilmaisulla ”kuusi vuotta muutospöytäkirjan voimaantulopäivän jälkeen”;
- d) 6 artiklan h alakohdassa ei Sveitsin osalta sovelleta ilmaisua ”negatiivina sinisessä suorakulmiossa ja kahdentoista keltaisen tähden ympäröimänä”;
- e) korvataan 7 artiklan 2 kohdassa jäsenvaltioiden osalta ilmaisu ”Perheenjäsen EU” ilmaisulla ”Perheenjäsen CH”;
- f) 8 artiklassa:
- i) korvataan 1 kohdassa Sveitsin osalta ilmaisu ”3 päivänä elokuuta 2026” ilmaisulla ”kuusi vuotta muutospöytäkirjan voimaantulopäivän jälkeen”;
 - ii) korvataan 2 kohdassa Sveitsin osalta ilmaisu ”3 päivänä elokuuta 2023” ilmaisulla ”kolme vuotta muutospöytäkirjan voimaantulopäivän jälkeen”;
- g) 10 artiklan 2 kohdassa ei Sveitsin osalta sovelleta ilmaisua ”perusoikeuskirjassa,”;

h) 11 artiklassa:

- i) viittaukset asetukseen (EU) 2016/679 on ymmärrettävä Sveitsin osalta viittaukseksi asianomaiseen kansalliseen lainsäädäntöön;
- ii) korvataan 4 kohdassa Sveitsin osalta ilmaisu ”unionin oikeudesta” ilmaisulla ”sopimuksesta”;

i) korvataan 16 artiklassa Sveitsin osalta ilmaisu ”2 päivästä elokuuta 2021” ilmaisulla ”yhden vuoden kuluttua muutospöytäkirjan voimaantulopäivän jälkeen”;

18. 32020 R 1121: Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2020/1121, annettu 29 päivänä heinäkuuta 2020, yhteisen digitaalisen palveluväylän palveluja koskevien käyttäjätilastojen ja -palautteen keräämisestä ja jakamisesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1724 mukaisesti (EUVL L 245, 30.7.2020, s. 3).”
-

SOSIAALITURVAJÄRJESTELMIEN YHTEENSOVITTAMINEN

Muutokset sopimuksen liitteeseen II

Korvataan sopimuksen liite II seuraavasti:

”LIITE II

SOSIAALITURVAJÄRJESTELMIEN YHTEENSOVITTAMINEN

I. JOHDANTO

Sopimuksen 2–9 artiklan soveltamiseksi sovelletaan tämän liitteen II jaksossa lueteltuja unionin säädöksiä, jollei tämän sopimuksen institutionaalisen pöytäkirjan 5 artiklassa tarkoitetusta dynaamisen yhdenmukaistamisen periaatteesta ja kyseisen artiklan 7 kohdassa luetelluista poikkeuksista muuta johdu.

Jollei teknisissä mukautuksissa toisin määrätä, tähän liitteeseen sisällytetyissä unionin säädöksissä säädettyjen unionin jäsenvaltioita koskevien oikeuksien ja velvollisuuksien katsotaan koskevan Sveitsiä. Tätä sovellettaessa noudatetaan kaikilta osin tämän sopimuksen institutionaalista pöytäkirjaa.

Sveitsiin sovelletaan II jaksossa lueteltujen säädösten säännöksiä, joissa jäsenvaltioita vaaditaan toimittamaan tietoja muille jäsenvaltioille tai komissiolle, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän sopimuksen institutionaalisen pöytäkirjan 16 artiklan soveltamista ja jollei teknisissä mukautuksissa toisin määrätä. Jos nämä tiedot liittyvät valvontaan tai soveltamiseen, Sveitsi toimittaa ne sekakomitean välityksellä.

II. ALAKOHTAISET MUKAUTUKSET

1. Sveitsiin sovelletaan tässä liitteessä lueteltujen säädösten osalta seuraavia poikkeuksia:

- a) Elatustukia koskeva kantoneitten lainsäädäntö jätetään sosiaaliturvan yhteensovittamista koskevien sääntöjen ulkopuolelle.
- b) Kantoneitten lainsäädännön mukaisia lisäetuuksia ja vastaavia etuuksia ei saa siirtää ulkomaille.
- c) Kantoneitten lainsäädännössä säädettyjä työttömille myönnettäviä erilaisia maksuihin perustumattomia etuuksia ei saa siirtää ulkomaille.
- d) Henkilöt, joihin sopimusta sovelletaan ja jotka asuvat Sveitsin ja unionin ulkopuolella, voivat liittyä vapaaehtoiseen vakuutusjärjestelmään viimeistään vuoden kuluttua siitä päivästä, jona he eivät enää ole vakuutettuna vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksia sekä jälkeenjääneiden vakuutuksia koskevassa järjestelmässä vähintään viiden vuoden yhtäjaksoisen vakuutuskauden ajan.

- e) Henkilöt, jotka työskentelevät Sveitsin ja unionin ulkopuolella Sveitsissä toimivan työnantajan palveluksessa ja jotka eivät enää ole vakuutettuina Sveitsin vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksia sekä jälkeenjääneiden vakuutuksia koskevassa järjestelmässä vähintään viiden vuoden yhtäjaksoisen vakuutuskauden jälkeen, voivat jatkaa vakuutusta työnantajan suostumuksella, jos he hakevat sitä kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona heidän vakuutuksensa raukeaa.
- f) Työkyvyttömyysvakuutuksista 19 päivänä kesäkuuta 1959 annetun liittovaltion lain sekä vanhuusvakuutuksista ja jälkeenjääneiden vakuutuksista 20 päivänä joulukuuta 1946 annetun liittovaltion lain mukaista liikuntakyvyttömälle maksettavaa avustusta ei saa siirtää ulkomaille.

2. Yksityiskohtaiset säännöt Sveitsin osallistumiseksi sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevään hallintotoimikuntaan ja tämän toimikunnan tietojenkäsittelyn tekniseen toimikuntaan ja tilintarkastuslautakuntaan ovat seuraavat:

Sveitsi voi lähettää edustajan, joka osallistuu neuvoa-antavassa ominaisuudessa (tarkkailija) Euroopan komission yhteydessä toimivaan sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan ja tietojenkäsittelyn teknisen toimikunnan ja tilintarkastuslautakunnan kokouksiin.

3. Erityissäännökset, jotka koskevat sellaisten tiettyjen jäsenvaltioiden kansalaisten työttömyysvakuutusta koskevia siirtymäjärjestelyjä, joilla on alle vuoden voimassa oleva oleskelulupa Sveitsissä ja joille maksetaan liikuntakyvyttömille henkilöille tarkoitettuja avustuksia Sveitsissä, sekä siirtymäkautta, joka koskee asetuksen (EY) N:o 883/2004 soveltamista ammatillisten vakuutusjärjestelmien mukaiseen laajennettuun eläkejärjestelmään, vahvistetaan pöytäkirjassa I, joka on erottamaton osa tätä liitettä.

4. Järjestelyt, jotka koskevat yksityishenkilöiden saavuttamien oikeuksien suojaamista tämän sopimuksen nojalla Yhdistyneen kuningaskunnan unionista eroamisen johdosta, vahvistetaan tämän liitteen pöytäkirjassa II, joka on erottamaton osa tätä liitettä.

A. YLEINEN SOSIAALITURVAN YHTEENSOVITTAMINEN

A.1 SÄÄDÖKSET, JOIHIN VIITATAAN

1. 32004 R 0883: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 883/2004, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2004, sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta (EUVL L 166, 30.4.2004, s. 1), sellaisena kuin se on oikaistuna seuraavilla: EUVL L 200, 7.6.2004, s. 1 ja EUVL L 204, 4.8.2007, s. 30, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:
 - 32009 R 0988: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 988/2009, annettu 16 päivänä syyskuuta 2009 (EUVL L 284, 30.10.2009, s. 43),
 - 32010 R 1244: Komission asetus (EU) N:o 1244/2010, annettu 9 päivänä joulukuuta 2010 (EUVL L 338, 22.12.2010, s. 35),
 - 32012 R 0465: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 465/2012, annettu 22 päivänä toukokuuta 2012 (EUVL L 149, 8.6.2012, s. 4),
 - 32012 R 1224: Komission asetus (EU) N:o 1224/2012, annettu 18 päivänä joulukuuta 2012 (EUVL L 349, 19.12.2012, s. 45),
 - 32013 R 0517: Neuvoston asetus (EU) N:o 517/2013, annettu 13 päivänä toukokuuta 2013 (EUVL L 158, 10.6.2013, s. 1),

- 32013 R 1372: Komission asetus (EU) N:o 1372/2013, annettu 19 päivänä joulukuuta 2013 (EUVL L 346, 20.12.2013, s. 27), sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:
- 32014 R 1368: Komission asetus (EU) N:o 1368/2014, annettu 17 päivänä joulukuuta 2014 (EUVL L 366, 20.12.2014, s. 15), sellaisena kuin se on oikaistuna seuraavilla: EUVL L 288, 22.10.2016, s. 58,
- 32017 R 0492: Komission asetus (EU) 2017/492, annettu 21 päivänä maaliskuuta 2017 (EUVL L 76, 22.3.2017, s. 13),
- 32019 R 1149: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1149, annettu 20 päivänä kesäkuuta 2019 (EUVL L 186, 11.7.2019, s. 21).

Tätä sopimusta sovellettaessa asetusta (EY) N:o 883/2004 koskevat seuraavat mukautukset:

- a) lisätään liitteessä I olevaan I jaksoon seuraava teksti:

”Sveitsi

Liittovaltion 10 päivänä joulukuuta 1907 annetun siviililain 131 a pykälän 1 momenttiin ja 293 pykälän 2 momenttiin perustuvia elatustukia koskeva kantoneitten lainsäädäntö.”;

- b) lisätään liitteessä I olevaan II jaksoon seuraava teksti:

”Sveitsi

Perhe-etuuksista 24 päivänä maaliskuuta 2006 annetun liittovaltion lain 3 pykälän 2 momenttiin perustuvat asiassa sovellettavan kantoneitten lainsäädännön mukaiset syntymä- ja adoptioavustukset.”;

- c) lisätään liitteeseen II seuraava teksti:

”Saksa – Sveitsi

- a) Sosiaaliturvasta 25 päivänä helmikuuta 1964 tehty sopimus sellaisena kuin se on muutettuna 9 päivänä syyskuuta 1975 tehdyllä lisäsopimuksella N:o 1 ja 2 päivänä maaliskuuta 1989 tehdyllä lisäsopimuksella N:o 2:
- i) sopimuksen päätöspöytäkirjan 9 b kohdan 1 kohdan 1–4 alakohdat (Saksan erillisalueen Büsingenin asukkaisiin sovellettava lainsäädäntö ja heidän oikeutensa luontoisuuksina maksettaviin sairausvakuutuskorvauksiin);
 - ii) sopimuksen päätöspöytäkirjan 9 e kohdan 1 kohdan b alakohdan ensimmäinen, toinen ja neljäs virke (mahdollisuus vapaaehtoiseen sairausvakuutukseen Saksassa muutettaessa Saksan sisällä).

- b) Työttömyysvakuutuksista 20 päivänä lokakuuta 1982 tehty sopimus, sellaisena kuin se on muutettuna 22 päivänä joulukuuta 1992 tehdyllä lisäpöytäkirjalla:

Sopimuksen 8 artiklan 5 kohta, Saksa (Büsingenin alue) osallistuu Sveitsin lainsäädännön mukaista kantonin maksuosuutta vastaavalla määrällä kustannuksiin, joita aiheutuu todellisista paikoista, joilla työllistetään järjestelyn piiriin kuuluvia työntekijöitä työmarkkinatoimenpitein.

Espanja – Sveitsi

Sosiaaliturvasta 13 päivänä lokakuuta 1969 tehdyn sopimuksen pöytäpöytäkirjan 17 kohta, sellaisena kuin sopimus on muutettuna 11 päivänä kesäkuuta 1982 tehdyllä lisäsopimuksella. Espanjan vakuutusjärjestelmässä tämän säännöksen mukaisesti vakuutettujen henkilöiden ei tarvitse kuulua Sveitsin sairausvakuutukseen.

Italia – Sveitsi

Sosiaaliturvasta 14 päivänä joulukuuta 1962 tehdyn sopimuksen 9 artiklan 1 kohta, sellaisena kuin sopimus on muutettuna 18 päivänä joulukuuta 1963 tehdyllä lisäsopimuksella N:o 1, 4 päivänä heinäkuuta 1969 tehdyllä lisäsopimuksella, 25 päivänä helmikuuta 1974 tehdyllä lisäpöytäkirjalla ja 2 päivänä huhtikuuta 1980 tehdyllä lisäsopimuksella N:o 2.”;

- d) lisätään liitteeseen IV seuraava teksti:

”Sveitsi”;

- e) lisätään liitteessä VIII olevaan 1 osaan seuraava teksti:

”Sveitsi

Kaikki perusjärjestelmän vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeitä sekä jälkeenjääneiden eläkkeitä (vanhuusvakuutuksista ja jälkeenjääneiden vakuutuksista 20 päivänä joulukuuta 1946 annettu liittovaltion laki sekä työkyvyttömyysvakuutuksista 19 päivänä kesäkuuta 1959 annettu liittovaltion laki) ja ammatillisen vakuutusjärjestelmän mukaisen vähimmäiseläke- ja laajennetun eläkejärjestelmän lakisääteisiä vanhuuseläkkeitä (ammatillisista vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksista sekä jälkeenjääneiden vakuutuksista 25 päivänä kesäkuuta 1982 annettu liittovaltion laki) koskevat hakemukset.”;

- f) lisätään liitteessä VIII olevaan 2 osaan seuraava teksti:

”Sveitsi

Ammatillisen vakuutusjärjestelmän mukaisen vähimmäiseläke- ja laajennetun eläkejärjestelmän mukaiset lakisääteiset vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet sekä jälkeenjääneiden eläkkeet (ammatillisista vanhuus-, työkyvyttömyys-, ja jälkeenjääneiden vakuutuksista 25 päivänä kesäkuuta 1982 annettu liittovaltion laki).”;

- g) lisätään liitteessä IX olevaan II osaan seuraava teksti:

”Sveitsi

Ammatillisen vakuutusjärjestelmän mukaisen vähimmäiseläke- ja laajennetun eläkejärjestelmän lakisääteiset jälkeenjääneiden eläkkeet ja työkyvyttömyyseläkkeet (ammatillisista vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksista sekä jälkeenjääneiden vakuutuksista 25 päivänä kesäkuuta 1982 annettu liittovaltion laki).”;

h) lisätään liitteeseen X seuraava teksti:

”Sveitsi

1. Lisäetuudet (lisäetuuksia koskeva liittovaltion laki, annettu 6 päivänä lokakuuta 2006) ja niiden kaltaiset etuudet, joista säädetään kantoneitten lainsäädännössä.
2. Työttömyysvakuutukseen perustuvat eläkkeet vakavissa tapauksissa (*cas pénibles*) (työkyvyttömyysvakuutuksista 19 päivänä kesäkuuta 1959 annetun liittovaltion lain 28 pykälän 1 a momentti, sellaisena kuin se on muutettuna 7 päivänä lokakuuta 1994).
3. Kantoneitten lainsäädännössä säädetyt työttömille myönnettävät erilaiset maksuihin perustumattomat etuudet.
4. Maksuihin perustumattomat ylimääräiset työkyvyttömyyseläkkeet vammaisille (työkyvyttömyysvakuutuksista 19 päivänä kesäkuuta 1959 annetun liittovaltion lain 39 pykälä), joihin ei ole sovellettu ennen työkyvyttömyyden alkamista Sveitsin lainsäädäntöä työntekijänä tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toimimisen perusteella.”;

- i) lisätään liitteeseen XI seuraava teksti:

”Sveitsi

1. Vanhuusvakuutuksista ja jälkeenjääneiden vakuutuksista 20 päivänä joulukuuta 1946 annetun liittovaltion lain 2 pykälää sekä työkyvyttömyysvakuutuksista 19 päivänä kesäkuuta 1959 annetun liittovaltion lain 1 b pykälää, joissa säädetään muissa kuin tämän sopimuksen piiriin kuuluvissa valtioissa asuvien Sveitsin kansalaisten vapaaehtoisista vakuutuksista näillä vakuutusaloilla, sovelletaan Sveitsin ulkopuolella asuviin henkilöihin, jotka ovat niiden valtioiden kansalaisia, joihin tätä sopimusta sovelletaan, sekä näiden valtioiden alueella asuviin pakolaisiin ja valtiottomiin, jos nämä henkilöt ovat liittyneet vapaaehtoiseen vakuutusjärjestelmään viimeistään vuoden kuluessa siitä päivästä, kun he eivät enää ole vakuutettuina vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksia sekä jälkeenjääneiden vakuutuksia koskevassa järjestelmässä vähintään viisi vuotta yhtäjaksoisesti jatkuneen vakuutuskauden jälkeen.
2. Kun henkilö ei enää ole vakuutettuna Sveitsin vanhuus-, työkyvyttömyys- ja jälkeenjääneiden vakuutusjärjestelmässä vähintään viiden vuoden yhtäjaksoisen vakuutuskauden jälkeen, hänellä on oikeus jatkaa vakuutustaan työnantajan suostumuksella, jos hän työskentelee sveitsiläisen työnantajan lukuun valtiossa, joka ei kuulu tähän sopimukseen, ja jos hän hakee tätä kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä, kun hänen vakuutuksensa raukeaa.

3. Sveitsin pakollinen sairausvakuutus ja vapautusmahdollisuudet
- a) Seuraavien henkilöiden, jotka eivät asu Sveitsissä, on kuuluttava lain mukaan Sveitsin pakolliseen sairausvakuutusjärjestelmään:
- i) henkilöt, joihin sovelletaan Sveitsin lainsäädäntöä asetuksen II osaston perusteella;
 - ii) henkilöt, joiden etuuksista aiheutuneista kustannuksista Sveitsi vastaa asetuksen 24, 25 ja 26 artiklan mukaisesti;
 - iii) henkilöt, jotka saavat etuuksia Sveitsin työttömyysvakuutuksesta;
 - iv) edellä i ja iii alakohdassa tarkoitettujen henkilöiden perheenjäsenet tai Sveitsissä asuvan ja Sveitsin sairausvakuutusjärjestelmässä vakuutetun työntekijän tai yksityisen ammatinharjoittajan perheenjäsenet, jolleivät perheenjäsenet asu jossakin seuraavista valtioista: Tanska, Espanja, Unkari, Portugali tai Ruotsi;
 - v) edellä ii alakohdassa tarkoitettujen henkilöiden perheenjäsenet tai Sveitsissä asuvan ja Sveitsin sairausvakuutusjärjestelmässä vakuutetun eläkettä saavan henkilön perheenjäsenet, elleivät perheenjäsenet asu jossakin seuraavista valtioista: Tanska, Portugali tai Ruotsi.

Perheenjäseniksi katsotaan henkilöt, jotka määritellään perheenjäseniksi asuinvaltion lainsäädännön mukaisesti.

- b) Edellä a kohdassa tarkoitetut henkilöt voivat hakemuksesta saada vapautuksen pakollisesta sairausvakuutuksesta, jos he asuvat jossakin seuraavassa luetelluista valtioista ja todistavat kuuluvansa kyseisen valtion sairausvakuutusjärjestelmään: Saksa, Ranska, Italia, Itävalta ja, a kohdan iv ja v alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa, Suomi sekä, a kohdan ii alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa, Portugali.

Edellä b kohdassa tarkoitettu hakemus

- a) on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun velvoite kuulumisesta Sveitsin vakuutusjärjestelmään alkaa; jos hakemus tehdään tämän määräajan jälkeen, vapautus tulee perustelluissa tapauksissa voimaan vakuutusvelvoitteen alkamispäivästä;
- b) koskee kaikkia samassa valtiossa asuvia perheenjäseniä.

4. Jos henkilö, johon sovelletaan asetuksen II osaston perusteella Sveitsin lainsäädäntöä, kuuluu 3 kohdan b alakohdan mukaisesti sairausvakuutuksen osalta tämän sopimuksen piiriin kuuluvan toisen valtion säädösten alaisuuteen, muista tapaturmista kuin työtapaturmista maksettavien luontoisetuksien kustannuksista vastaavat yhtä suurin osin työtapaturmien ja muiden tapaturmien kuin työtapaturmien sekä ammattitautien varalta vakuutuksen myöntänyt sveitsiläinen vakuuttaja sekä toimivaltainen sairausvakuutuslaitos, jos henkilöllä on oikeus molempien laitosten maksamaan luontoisetuuteen. Työtapaturmien ja muiden tapaturmien kuin työtapaturmien sekä ammattitautien varalta vakuutuksen myöntänyt sveitsiläinen vakuuttaja vastaa kaikista kustannuksista, kun on kyse työtapaturmista, työmatkalla sattuneista tapaturmista tai ammattitauodeista, vaikka henkilöllä olisi oikeus asuinvaltionsa sairausvakuutuslaitoksen maksamiin etuuksiin.
5. Henkilöihin, jotka työskentelevät mutteivät asu Sveitsissä ja joilla on pakollinen vakuutus asuinvaltiossaan 3 kohdan b alakohdan mukaisesti, sekä heidän perheenjäseniinsä sovelletaan asetuksen 19 artiklan säännösten mukaista etuutta Sveitsissä oleskelun aikana.
6. Kun asetuksen 18, 19, 20 ja 27 artiklaa sovelletaan Sveitsissä, toimivaltainen vakuuttaja vastaa kaikista laskutetuista kuluista.
7. Valtiossa, johon tätä sopimusta sovelletaan, täyttyneet päivärahaan oikeuttavat vakuutuskaudet otetaan huomioon vähentämällä tai nostamalla mahdollista äitiyslomaan tai sairaslomaan liittyvää päivärahasuorantoa, jos henkilö ottaa vakuutuksen sveitsiläiseltä vakuuttajalta kolmen kuukauden kuluessa ulkomaisen vakuutuksen päättymisestä.

8. Jos henkilö, joka on ollut työntekijä tai itsenäinen ammatinharjoittaja Sveitsissä ja saanut näin perustoimeentulonsa, on joutunut lopettamaan ansiotyönsä tapaturman tai sairauden vuoksi eikä häneen sovelleta enää työkyvyttömyysvakuutuksia koskevaa Sveitsin lainsäädäntöä, häntä pidetään kyseisen vakuutuksen piiriin kuuluvana työllistymistoimenpiteitä varten siihen asti, kunnes työkyvyttömyyseläkettä aletaan maksaa, ja koko sen kauden ajan, jolloin henkilöön sovelletaan näitä toimenpiteitä edellyttäen, ettei hän ole aloittanut uutta ansiotyötä Sveitsin ulkopuolella.”

Tätä sopimusta sovellettaessa asetusta (EY) N:o 883/2004 koskevat seuraavat mukautukset:

Asetuksen 77 artiklan 2 kohdassa ja 78 artiklassa viittaus luonnollisten henkilöiden suojelua henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaata siirtämistä koskeviin yhteisön säännöksiin on ymmärrettävä Sveitsin osalta viittaukseksi asiaa koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön.

2. 32019 R 0500: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2019/500, annettu 25 päivänä maaliskuuta 2019, Yhdistyneen kuningaskunnan unionista eroamisen vuoksi sosiaaliturvan yhteensovittamisen alalla sovellettavista varautumistoimenpiteistä (EUVL L 85I, 27.3.2019, s. 35).

3. 32009 R 0987: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 987/2009, annettu 16 päivänä syyskuuta 2009, sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä (EUVL L 284, 30.10.2009, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:
- 32010 R 1244: Komission asetus (EU) N:o 1244/2010, annettu 9 päivänä joulukuuta 2010 (EUVL L 338, 22.12.2010, s. 35),
 - 32012 R 0465: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 465/2012, annettu 22 päivänä toukokuuta 2012 (EUVL L 149, 8.6.2012, s. 4),
 - 32012 R 1224: Komission asetus (EU) N:o 1224/2012, annettu 18 päivänä joulukuuta 2012 (EUVL L 349, 19.12.2012, s. 45),
 - 32013 R 1372: Komission asetus (EU) N:o 1372/2013, annettu 19 päivänä joulukuuta 2013 (EUVL L 346, 20.12.2013, s. 27),
 - 32014 R 1368: Komission asetus (EU) N:o 1368/2014, annettu 17 päivänä joulukuuta 2014 (EUVL L 366, 20.12.2014, s. 15), sellaisena kuin se on oikaistuna EUVL:ssä L 288, 22.10.2016, s. 58
 - 32017 R 0492: Komission asetus (EU) 2017/492, annettu 21 päivänä maaliskuuta 2017 (EUVL L 76, 22.3.2017, s. 13).

Tätä sopimusta sovellettaessa asetusta (EY) N:o 987/2009 koskevat seuraavat mukautukset:

Lisätään liitteeseen 1 seuraava teksti:

”Sveitsin ja Portugalin välinen sopimus, tehty 25 päivänä toukokuuta 2016, saatavien kuittaamisesta

Sveitsin ja Kreikan välinen sopimus, tehty 15 päivänä marraskuuta 2017, luontoisetuksia koskevien saatavien kuittaamisesta asetusten (ETY) N:o 1408/71 ja (ETY) N:o 574/72 sekä asetusten (EY) N:o 883/2004 ja (EY) N:o 987/2009 mukaisesti

Sveitsin ja Italian välinen sopimus, tehty 27 päivänä helmikuuta 2023, saatavien kuittaamisesta.

Tätä sopimusta sovellettaessa asetusta (EY) N:o 987/2009 koskevat seuraavat mukautukset:

Asetuksen 3 artiklan 3 kohdassa viittaus luonnollisten henkilöiden suojelua henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaata siirtämistä koskeviin yhteisön säännöksiin on ymmärrettävä Sveitsin osalta viittaukseksi asiaa koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön.

4. 31971 R 1408: Neuvoston asetus (ETY) N:o 1408/71, annettu 14 päivänä kesäkuuta 1971, sosiaaliturvajärjestelmän soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä (EYVL L 149, 5.7.1971, s. 2), sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 592/2008 (EUVL L 177, 4.7.2008, s. 1), sellaisena kuin sitä sovelletaan Sveitsin ja jäsenvaltioiden välillä ennen sekakomitean 31 päivänä maaliskuuta 2012 tekemän päätöksen 1/2012¹ voimaantuloa ja kun siihen viitataan asetuksessa (EY) N:o 883/2004 tai (EY) N:o 987/2009 tai kun on kyse aiemmista tapauksista.
5. 31972 R 0574: Neuvoston asetus (ETY) N:o 574/72, annettu 21 päivänä maaliskuuta 1972, sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetun asetuksen (ETY) N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä (EYVL L 74, 27.3.1972, s. 1), sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna komission asetuksella (EY) N:o 120/2009 (EUVL L 39, 10.2.2009, s. 2), sellaisena kuin sitä sovelletaan Sveitsin ja jäsenvaltioiden välillä ennen sekakomitean 31 päivänä maaliskuuta 2012 tekemän päätöksen 1/2012² voimaantuloa ja kun siihen viitataan asetuksessa (EY) N:o 883/2004 tai (EY) N:o 987/2009 tai kun on kyse aiemmista tapauksista.

¹ Henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton välillä tehdyllä sopimuksella perustetun sekakomitean päätös N:o 1/2012, annettu 31 päivänä maaliskuuta 2012, sopimuksen sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan liitteen II korvaamisesta (EUVL L 103, 13.4.2012, s. 51).

² Henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton välillä tehdyllä sopimuksella perustetun sekakomitean päätös N:o 1/2012, annettu 31 päivänä maaliskuuta 2012, sopimuksen sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan liitteen II korvaamisesta (EUVL L 103, 13.4.2012, s. 51).

A.2 SÄÄDÖKSET, JOTKA SOPIMUSPUOLTEN ON OTETTAVA ASIANMUKAISESTI HUOMIOON

1. 32010 D 0424(01): Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan päätös N:o A1, tehty 12 päivänä kesäkuuta 2009, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 mukaista asiakirjojen oikeellisuutta, sovellettavan lainsäädännön määrittämistä ja etuuksien myöntämistä koskevan vuoropuhelu- ja sovittelumenettelyn perustamisesta (EUVL C 106, 24.4.2010, s. 1).
2. 32010 D 0424(02): Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan päätös N:o A2, tehty 12 päivänä kesäkuuta 2009, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 12 artiklan, joka koskee toimivaltaisen valtion ulkopuolella tilapäisesti työskenteleviin työkomennukselle lähetettyihin työntekijöihin ja itsenäisiin ammatinharjoittajiin sovellettavaa lainsäädäntöä, tulkinnasta (EUVL C 106, 24.4.2010, s. 5).
3. 32010 D 0608(01): Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan päätös N:o A3, annettu 17 päivänä joulukuuta 2009, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 mukaisesti toteutettujen yhtäjaksoisten komennusaikojen yhteenlaskemisesta (EUVL C 149, 8.6.2010, s. 3).
4. 32014 D 0520(03): Päätös N:o E4, annettu 13 päivänä maaliskuuta 2014, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 987/2009 95 artiklassa määritellystä siirtymäkaudesta (EUVL C 152, 20.5.2014, s. 21).

5. 32017 D 0719(01): Päätös N:o E5, annettu 16 päivänä maaliskuuta 2017, asetuksen (EY) N:o 987/2009 4 artiklassa tarkoitettuun sähköiseen tiedonvaihtoon sovellettavan siirtymäkauden käytännön järjestelyistä (EUVL C 233, 19.7.2017, s. 3).
6. 32018 D 1004 02): Päätös E6, annettu 19 päivänä lokakuuta 2017, sen ajankohdan määrittämisestä, josta alkaen sähköinen sanoma katsotaan oikeudelliselta kannalta toimitetuksi sosiaaliturvatietojen sähköisessä vaihtojärjestelmässä (EESSI) (EUVL C 355, 4.10.2018, s. 5).
7. 32020 D 0306 01): Päätös E7, annettu 27 päivänä kesäkuuta 2019, käytännön yhteistyö- ja tiedonvaihtojärjestelyistä, joita noudatetaan, kunnes sosiaaliturvatietojen sähköinen vaihtojärjestelmä (EESSI) on pantu täysimääräisesti täytäntöön jäsenvaltioissa (EUVL C 73, 6.3.2020, s. 5).
8. 32024 D 06842: Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan, päätös N:o E8, annettu 14 päivänä maaliskuuta 2024, EESSI-järjestelmän olennaisena osana olevassa sähköisessä hakemistossa ilmoitettuja, asetuksen (EY) N:o 883/2004 1 artiklassa määriteltyjä elimiä koskeviin tietoihin sovellettavan muutostenhallintamenettelyn perustamisesta (EUVL C, C/2024/6842, 12.11.2024)
9. 32010 D 0424(04): Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan päätös N:o F1, tehty 12 päivänä kesäkuuta 2009, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 68 artiklan tulkinnasta ensisijaisuussääntöjen osalta perhe-etuuksien päällekkäisyystilanteessa (EUVL C 106, 24.4.2010, s. 11).

10. 32016 D 0211(05): Päätös N:o F2, annettu 23 päivänä kesäkuuta 2015, tiedonvaihdoista laitosten välillä perhe-etuuksien myöntämistä varten (EUVL C 52, 11.2.2016, s. 11).
11. 32019 D 0626(01): Päätös F3, annettu 19 päivänä joulukuuta 2018, asetuksen (EY) N:o 883/2004 68 artiklan tulkinnasta siltä osin kuin on kyse erotusetuuden laskentamenetelmästä (EUVL C 215, 26.6.2019, s. 2).
12. 32010 D 0424(05): Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan päätös N:o H1, tehty 12 päivänä kesäkuuta 2009, neuvoston asetuksista (ETY) N:o 1408/71 ja (ETY) N:o 574/72 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen (EY) N:o 883/2004 ja (EY) N:o 987/2009 siirtymisen ja sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan päätösten ja suositusten soveltamisen puitteista (EUVL C 106, 24.4.2010, s. 13).
13. 32010 D 0608(02): Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan päätös N:o H5, annettu 18 päivänä maaliskuuta 2010, petosten ja virheiden torjuntaa koskevasta yhteistyöstä sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 987/2009 puitteissa (EUVL C 149, 8.6.2010, s. 5).
14. 32011 D 0212(01): Päätös N:o H6, tehty 16 päivänä joulukuuta 2010, asetuksen (EY) N:o 883/2004 6 artiklan mukaisten kausien yhteenlaskemista koskevien tiettyjen periaatteiden soveltamisesta sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamiseen (EUVL C 45, 12.2.2011, s. 5).

15. 32021 D 0506 01): Päättös N:o H11, annettu 9 päivänä joulukuuta 2020, asetuksen (EY) N:o 987/2009 67 ja 70 artiklassa ja päätöksessä N:o S9 mainittujen määräaikaisten jatkamisesta covid-19-pandemian vuoksi (EUVL C 170, 6.5.2021, s. 4).
16. 32022 D 0228 01): Päättös N:o H12, annettu 19 päivänä lokakuuta 2021, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 987/2009 90 artiklassa tarkoitetusta päivästä, jonka mukaan muuntokurssit määritellään (EUVL C 93, 28.2.2022, s. 6).
17. 32022 D 0810(01): Päättös N:o H13, annettu 30 päivänä maaliskuuta 2022, sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan tilintarkastuslautakunnan kokoonpanosta ja toimintatavoista (ETA:n kannalta ja EU:n ja Sveitsin sopimuksen kannalta merkityksellinen teksti) 2022/C 305/03 (EUVL C 305, 10.8.2022, s. 4).
18. 32024 D 00594: Päättös N:o H14, annettu 21 päivänä kesäkuuta 2023, covid-19-pandemiaa koskevan ohjeasiakirjan julkaisemisesta, asetuksen (EY) N:o 883/2004 II osaston sekä asetuksen (EY) N:o 987/2009 67 ja 70 artiklan soveltamisen tulkintaa covid-19-pandemian aikana koskevasta muistiosta, 1. heinäkuuta 2022 ja 30. kesäkuuta 2023 välisenä aikana sovellettavasta etätyötä koskevasta ohjeasiakirjasta ja 1. heinäkuuta 2023 alkaen sovellettavasta etätyötä koskevasta ohjeasiakirjasta (EUVL C/2024/594, 11.1.2024).
19. 32024 D 06845: Päättös N:o H15, annettu 27 päivänä kesäkuuta 2024, sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan perustaman tietojenkäsittelyn teknisen toimikunnan toimintatavoista ja kokoonpanosta (EUVL C, C/2024/6845, 14.11.2024).

20. 32010 D 0424(07): Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan päätös N:o P1, tehty 12 päivänä kesäkuuta 2009, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 50 artiklan 4 kohdan, 58 artiklan ja 87 artiklan 5 kohdan tulkinnasta työkyvyttömyys-, vanhuus- ja perhe-eläke-etuuksien myöntämistä varten (EUVL C 106, 24.4.2010, s. 21).
21. 32013 D 0927(01): Päätös N:o R1, annettu 20 päivänä kesäkuuta 2013, asetuksen (EY) N:o 987/2009 85 artiklan tulkinnasta (EUVL C 279, 27.9.2013, s. 11).
22. 32010 D 0424(08): Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan päätös N:o S1, tehty 12 päivänä kesäkuuta 2009, eurooppalaisesta sairaanhoitokortista (EUVL C 106, 24.4.2010, s. 23).
23. 32010 D 0424(09): Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan päätös N:o S2, tehty 12 päivänä kesäkuuta 2009, eurooppalaista sairaanhoitokorttia koskevista teknisistä eritelmistä. (EUVL C 106, 24.4.2010, s. 26).
24. 32010 D 0424(10): Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan päätös N:o S3, tehty 12 päivänä kesäkuuta 2009, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 19 artiklan 1 kohdassa ja 27 artiklan 1 kohdassa sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 987/2009 25 artiklan A kohdan 3 alakohdassa tarkoitettujen etuuksien määrittelemisestä (EUVL C 106, 24.4.2010, s. 40).

25. 32010 D 0424(15): Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan päätös N:o S5, tehty 2 päivänä lokakuuta 2009, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 17 artiklan, 19 artiklan, 20 artiklan, 22 artiklan, 24 artiklan 1 kohdan, 25 artiklan, 26 artiklan, 27 artiklan 1, 3, 4 ja 5 kohdan, 28 artiklan, 34 artiklan ja 36 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaisten sairauteen ja äitiyteen liittyvien, asetuksen (EY) N:o 883/2004 1 artiklan va alakohdassa määriteltyjen ”luontoisetuuksien” käsitteen tulkinnasta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 987/2009 62, 63 ja 64 artiklan mukaan korvattavien määrien laskemisesta (EUVL C 106, 24.4.2010, s. 54).
26. 32010 D 0427(02): Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan päätös N:o S6, annettu 22 päivänä joulukuuta 2009, rekisteröitymisestä asuinjäsenvaltiossa asetuksen (EY) N:o 987/2009 24 artiklan mukaisesti sekä asetuksen (EY) N:o 987/2009 64 artiklan 4 kohdassa säädettyjen luetteloiden laatimisesta (EUVL C 107, 27.4.2010, s. 6).
27. 32011 D 0906(01): Päätös N:o S8, annettu 15 päivänä kesäkuuta 2011, proteesien, merkittävien apuvälineiden ja muiden merkittävien luontoisetuuksien myöntämisestä sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 33 artiklan mukaisesti (EUVL C 262, 6.9.2011, s. 6).
28. 32014 D 0520(02): Päätös N:o S10, annettu 19 päivänä joulukuuta 2013, asetuksista (ETY) N:o 1408/71 ja (ETY) N:o 574/72 asetuksiin (EY) N:o 883/2004 ja (EY) N:o 987/2009 siirtymisestä ja korvausmenettelyjen soveltamisesta (EUVL C 152, 20.5.2014, s. 16).

29. 32021 D 0618(01): Päättös N:o S11, annettu 9 päivänä joulukuuta 2020, korvausmenettelyistä asetuksen (EY) N:o 883/2004 35 ja 41 artiklan panemiseksi täytäntöön (EUVL C 236, 18.6.2021, s. 4).
30. 32025 D 01598: Päättös N:o S12, annettu 16 päivänä lokakuuta 2024, suuronnettomuustilanteissa toiseen jäsenvaltioon siirrettyjen potilaiden terveydenhuollon kustannusten korvaamisesta (EUVL C, C/2025/1598, 13.3.2025).
31. 32010 D 0424(11): Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan päätös N:o U1, tehty 12 päivänä kesäkuuta 2009, koskien Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 987/2009 54 artiklan 3 kohtaa työttömyysetuuksien korottamisesta huolettavina olevien perheenjäsenten vuoksi (EUVL C 106, 24.4.2010, s. 26).
32. 32010 D 0424(12): Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan päätös N:o U2, tehty 12 päivänä kesäkuuta 2009, sellaisten kokonaan työttömiksi joutuneiden muiden työntekijöiden kuin rajatyöntekijöiden, jotka viimeisimmän työskentelykauden tai itsenäisen ammatinharjoittamisen kauden aikana asuivat muun jäsenvaltion kuin toimivaltaisen valtion jäsenalueella, oikeutta työttömyysetuuksiin koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 65 artiklan 2 kohdan soveltamisalasta (EUVL C 106, 24.4.2010, s. 43).
33. 32010 D 0424(13): Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan päätös N:o U3, tehty 12 päivänä kesäkuuta 2009, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004 65 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin työttömiin henkilöihin sovellettavan ”osittaisen työttömyyden” käsitteen soveltamisalasta (EUVL C 106, 24.4.2010, s. 45).

34. 32012 D 0225(01): Päätös N:o U4, annettu 13 päivänä joulukuuta 2011, asetuksen (EY) N:o 883/2004 65 artiklan 6 ja 7 kohdan ja asetuksen (EY) N:o 987/2009 70 artiklan mukaisista korvausmenettelyistä (EUVL C 57, 25.2.2012, s. 4).

A.3 SÄÄDÖKSET, JOIHIN SOPIMUSPUOLTEN ON KIINNITETTÄVÄ HUOMIOTA

1. 32018 H 0529(01): Suositus N:o A1, annettu 18 päivänä lokakuuta 2017, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 987/2009 19 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun todistuksen antamisesta (EUVL C 183, 29.5.2018, s. 5).
2. 32013 H 0927(01): Suositus N:o H1, annettu 19 päivänä kesäkuuta 2013, Gottardo-tuomiosta, jonka mukaan jäsenvaltion ja kolmannen valtion kahdenväliseen sosiaaliturvasopimukseen perustuvat valtion omien kansalaisten saamat edut on myönnettävä myös muiden kuin sopimuksen sopimuspuolina olevien jäsenvaltioiden työntekijöille (EUVL C 279, 27.9.2013, s. 13).
3. 32019 H 0429(01): Suositus N:o H2, annettu 10 päivänä lokakuuta 2018, aitouden todentamista koskevien ominaisuuksien sisällyttämisestä jäsenvaltion laitoksen myöntämiin esitettäviin asiakirjoihin, joissa osoitetaan henkilön tilanne Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 883/2004 ja (EY) N:o 987/2009 soveltamista varten (EUVL C 147, 29.4.2019, s. 6).
4. 32012H0810(01) Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan suositus N:o S1, annettu 15 päivänä maaliskuuta 2012, eläviltä luovuttajilta saatujen elinten rajatylittävää luovuttamista koskevista taloudellisista näkökohdista (EUVL C 240, 10.8.2012, s. 3).

5. 32014 H 0218(01): Suositus N:o S2, annettu 22 päivänä lokakuuta 2013, vakuutettujen henkilöiden ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta luontoisetuksiin kolmannessa maassa oleskelun aikana toimivaltaisen jäsenvaltion ja asianomaisen kolmannen maan kahdenvälisen sopimuksen nojalla (EUVL C 46, 18.2.2014, s. 8).
6. 32010 H 0424(02): Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan suositus N:o U1, annettu 12 päivänä kesäkuuta 2009, osa-aikaista ammatti- tai liiketoimintaa muussa jäsenvaltiossa kuin asuinvaltiossa harjoittaviin työttömiin henkilöihin sovellettavasta lainsäädännöstä (EUVL C 106, 24.4.2010, s. 49).
7. 32010 H 0424(03): Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan suositus N:o U2, annettu 12 päivänä kesäkuuta 2009, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N: 883/2004 64 artiklan 1 kohdan a alakohdan soveltamisesta työttömiin, jotka seuraavat työssäkäyvää puolisoaan tai kumppaniaan muuhun kuin toimivaltaiseen jäsenvaltioon (EUVL C 106, 24.4.2010, s. 51).

B. LISÄELÄKEOIKEUKSIEN SUOJAAMINEN

SÄÄDÖKSET, JOIHIN VIITATAAN

1. 31998 L 0049: Neuvoston direktiivi 98/49/EY, annettu 29 päivänä kesäkuuta 1998, yhteisön alueella liikkuvien palkattujen työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien lisäeläkeoikeuksien suojaamisesta (EYVL L 209, 25.7.1998, s. 46).

2. 32014 L 0050: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/50/EU, annettu 16 päivänä huhtikuuta 2014, jäsenvaltioiden välisen työntekijöiden liikkuvuuden edistämistä lisäeläkeoikeuksien hankkimista ja säilyttämistä parantamalla koskevista vähimmäisvaatimuksista (EUVL L 128, 30.4.2014, s. 1).

Tätä sopimusta sovellettaessa direktiivin säännöksiä koskee seuraava mukautus:

Sopimuksen 6 artiklan 5 kohta: viittausta direktiivin 2003/41/EY 11 artiklaan ei sovelleta Sveitsiin.

Sveitsi toteuttaa direktiivin 2014/50/EU 8 artiklassa tarkoitetut toimenpiteet muutospöytäkirjan voimaantuloa seuraavan neljänneksen kymmenen yhdeksän kuukauden ensimmäiseen päivään mennessä.

PÖYTÄKIRJA I
sopimuksen liitteeseen II

I. Työttömyysvakuutus

Seuraavia järjestelyjä sovelletaan Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan kansalaisia oleviin työntekijöihin 30 päivään huhtikuuta 2011 sekä Bulgarian tasavallan ja Romanian kansalaisia oleviin työntekijöihin 31 päivään toukokuuta 2016. Tätä sovelletaan työntekijöihin, jotka ovat Kroatian tasavallan kansalaisia, Kroatian tasavallan osallistumista koskevan pöytäkirjan voimaantuloa seuraavan seitsemännen vuoden loppuun asti.

1. Sellaisten palkattujen työntekijöiden työttömyysvakuutukseen, joilla on alle vuoden mittainen oleskelulupa, sovelletaan seuraavia sääntöjä.
- 1.1 Lain mukaan oikeus työttömyysvakuutusetuksiin on ainoastaan niillä työntekijöillä, jotka ovat maksaneet työttömyysvakuutusmaksuja Sveitsissä pakollista työttömyysvakuutusta ja korvausta maksukyvyttömyystapauksissa koskevassa liittovaltion laissa (*loi fédérale sur l'assurance-chômage obligatoire et l'indemnité en cas d'insolvabilité*) vaaditun vähimmäisajan¹ ja jotka täyttävät lisäksi muut työttömyyskorvausoikeuden ehdot.

¹ Tällä hetkellä 12 kuukautta.

- 1.2 Työntekijöistä, jotka ovat maksaneet työttömyysvakuutusmaksuja liian lyhyen ajan ja joilla ei siis ole oikeutta työttömyyskorvaukseen Sveitsissä 1.1 kohdan mukaisesti, maksetuista maksuista osa luovutetaan kyseisten työntekijöiden alkuperävaltioon 1.3 kohdassa esitettyjen menettelyjen mukaisesti käytettäväksi näille työntekijöille kokopäiväisen työttömyyden sattuessa maksettavien etuuksien kustannuksiin; kyseisillä työntekijöillä ei näin ollen ole kokonaan työttömiksi joutuessaan oikeutta työttömyysvakuutusetuuksiin Sveitsissä. Heillä on kuitenkin oikeus korvauksiin, jos sääolosuhteet ovat vaikeat tai työnantaja on maksukyvytön. Alkuperävaltio suorittaa kokopäiväisen työttömyyden ajalta maksettavat etuudet sillä edellytyksellä, että työntekijät ovat työmarkkinoiden käytettävissä. Sveitsissä ansaitut täydet vakuutuskaudet otetaan huomioon ikään kuin ne olisivat toteutuneet alkuperävaltiossa.
- 1.3 Osa työntekijöiltä 1.2 kohdan mukaisesti kerätyistä maksuista palautetaan vuosittain seuraavassa esitettyjen määräysten mukaisesti:
- a) Näiden työntekijöiden maksuosuus lasketaan maittain työntekijöiden vuotuisen määrän sekä kustakin työntekijästä maksettujen vuotuisen vakuutusmaksujen (työnantajan ja työntekijän vakuutusmaksut) keskiarvon perusteella.
 - b) Näin saadusta määrästä maksetaan työntekijöiden alkuperävaltiolle osa, joka vastaa työttömyyskorvausten osuutta suhteessa kaikkiin muihin 1.2 kohdassa tarkoitettuihin korvauksiin, ja osa sijoitetaan Sveitsin hallussa olevaan rahastoon käytettäväksi myöhempisiin etuuksiin¹.

¹ Niistä työntekijöistä palautetut maksut, jotka käyttävät oikeuttaan työttömyysetuuteen Sveitsissä maksettuaan vakuutusmaksuja vähintään 12 kuukauden ajan – useamman oleskelujakson yhteydessä – kahden vuoden aikana.

- c) Sveitsi toimittaa vuosittain selvityksen palautetuista vakuutusmaksuista. Se ilmoittaa alkuperävaltioille näiden pyynnöstä laskentaperusteet ja palautettavat määrät. Alkuperävaltiot ilmoittavat Sveitsille vuosittain 1.2 kohdan mukaisesti työttömyysetuuksia saavien lukumäärän.

- 2. Jos tämän järjestelyn piiriin kuuluvalla jäsenvaltiolla on vaikeuksia, jotka koskevat korvausjärjestelmän päättymistä tai jos Sveitsillä on ongelmia yhteenlaskujärjestelyn osalta, kumpi tahansa sopimuspuoli voi esittää asian sekakomitealle.

II. Avustukset liikuntakyvyttömille

Työttömyysvakuutuksista 19 päivänä kesäkuuta 1959 annetun liittovaltion lain sekä vanhuusvakuutuksista ja jälkeenjääneiden vakuutuksista 20 päivänä joulukuuta 1946 annetun liittovaltion lain, sellaisena kuin se on muutettuna 8 päivänä lokakuuta 1999, mukaisia avustuksia liikuntakyvyttömille maksetaan vain, jos asianomainen henkilö asuu Sveitsissä.

III. Asetuksen (EY) N:o 883/2004 soveltaminen vapaasti siirrettäviin etuuksiin

Sveitsi soveltaa asetusta (EY) N:o 883/2004 laajennettuun järjestelmään, joka perustuu ammatillisen vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen sekä jälkeenjääneiden vakuutuksen vapaasti siirrettävistä etuuksista 17 päivänä joulukuuta 1993 annettuun liittovaltion lakiin, muutospöytäkirjan voimaantuloa seuraavan neljännenkymmenenennenyhdeksännen kuukauden ensimmäiseen päivään.

PÖYTÄKIRJA II
sopimuksen liitteeseen II

OTTAEN HUOMIOON, että Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä tehdyn sopimuksen, jäljempänä ”erosopimus”, 33 artiklassa määrätään, että erosopimuksen toisen osan III osastoa sovelletaan Islannin, Liechtensteinin ruhtinaskunnan, Norjan kuningaskunnan ja Sveitsin valaliiton kansalaisiin edellyttäen, että nämä maat ovat tehneet Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan kanssa vastaavat sopimukset kuin ne, joita sovelletaan unionin kansalaisiin, ja soveltavat näitä sopimuksia, sekä unionin kanssa vastaavat sopimukset kuin ne, joita sovelletaan Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisiin, ja soveltavat näitä sopimuksia,

OTTAEN HUOMIOON, että Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan ja Sveitsin valaliiton välillä kansalaisten oikeuksista Yhdistyneen kuningaskunnan erottua Euroopan unionista ja henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehdystä sopimuksesta tehdyn sopimuksen 26 b artiklassa todetaan, että kyseisen sopimuksen III osan määräyksiä sovelletaan unionin kansalaisiin edellyttäen, että unioni on tehnyt Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan kanssa vastaavat sopimukset kuin ne, joita sovelletaan Sveitsin kansalaisiin, ja soveltaa näitä sopimuksia, sekä Sveitsin kanssa vastaavat sopimukset kuin ne, joita sovelletaan Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisiin, ja soveltaa näitä sopimuksia,

TUNNUSTAEN, että on tarpeen tarjota sosiaaliturvaan liittyvien oikeuksien vastavuoroinen suoja Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisille sekä heidän perheenjäsenilleen ja heidän jälkeensä eläville henkilöille, jotka siirtymäkauden päättyessä ovat tai ovat olleet rajatylittävässä tilanteessa, jossa on tai on ollut osallisena samanaikaisesti yksi tai useampi henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehdyn sopimuksen sopimuspuoli ja Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistynyt kuningaskunta,

1 ARTIKLA

Määritelmät ja viittaukset

1. Tässä pöytäkirjassa tarkoitetaan:

- a) 'erosopimuksella' sopimusta Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan eroamisesta Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä¹;
- b) 'kansalaisten oikeuksia koskevalla sopimuksella' Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan ja Sveitsin valaliiton sopimusta kansalaisten oikeuksista Yhdistyneen kuningaskunnan erottua Euroopan unionista ja henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehdystä sopimuksesta;
- c) 'soveltamisalaan kuuluvilla valtioilla' unionin jäsenvaltioita ja Sveitsiä;
- d) 'siirtymäkaudella' erosopimuksen 126 artiklassa tarkoitettua siirtymäkautta;
- e) ja sovelletaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 883/2004² 1 artiklan ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 987/2009³ 1 artiklan määritelmiä.

¹ EUVL L 29, 31.1.2020, s. 7.

² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 883/2004, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2004, sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta (EUVL L 166, 30.4.2004, s. 1, sellaisena kuin se on oikaistuna seuraavalla: EUVL L 200, 7.6.2004, s. 1).

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 987/2009, annettu 16 päivänä syyskuuta 2009, sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä (EUVL L 284, 30.10.2009, s. 1).

2. Tätä pöytäkirjaa sovellettaessa kaikki tämän pöytäkirjan nojalla sovellettavaksi tulevien unionin oikeuden säännösten viittaukset jäsenvaltioihin tai niiden toimivaltaisiin viranomaisiin on ymmärrettävä viittauksiksi myös Yhdistyneeseen kuningaskuntaan ja sen toimivaltaisiin viranomaisiin.

2 ARTIKLA

Henkilöllinen soveltamisala

1. Tätä pöytäkirjaa sovelletaan seuraaviin henkilöihin:
 - a) Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset, joihin siirtymäkauden päättyessä sovelletaan jonkin soveltamisalaan kuuluvan valtion lainsäädäntöä, sekä heidän perheenjäsenensä ja heidän jälkeensä elävät henkilöt;
 - b) Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset, jotka siirtymäkauden päättyessä oleskelevat jossakin soveltamisalaan kuuluvassa valtiossa ja joihin sovelletaan Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntöä, sekä heidän perheenjäsenensä ja heidän jälkeensä elävät henkilöt;
 - c) henkilöt, jotka eivät kuulu a tai b alakohdan soveltamisalaan, mutta jotka siirtymäkauden päättyessä ovat Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisia ja harjoittavat palkkatyötä tai ovat itsenäisiä ammatinharjoittajia yhdessä tai useammassa soveltamisalaan kuuluvassa valtiossa ja joihin asetuksen (EY) N:o 883/2004 II osaston perusteella sovelletaan Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntöä, sekä heidän perheenjäsenensä ja heidän jälkeensä elävät henkilöt;
 - d) kansalaisuudettomat henkilöt ja pakolaiset, jotka oleskelevat jossakin soveltamisalaan kuuluvassa valtiossa tai Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja jotka ovat jossakin a–c alakohdassa mainituista tilanteista, sekä heidän perheenjäsenensä ja heidän jälkeensä elävät henkilöt.

2. Henkilöt, joita 1 kohdassa tarkoitetaan, pysyvät henkilöllisen soveltamisalan piirissä niin kauan kuin he ovat keskeytyksettä jossakin niistä tilanteista, jotka 1 kohdassa mainitaan ja joihin sekä jokin soveltamisalaan kuuluva valtio että Yhdistynyt kuningaskunta samanaikaisesti liittyvät.
3. Tätä pöytäkirjaa sovelletaan myös Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisiin, jotka eivät ole tai eivät enää ole jossakin tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista tilanteista mutta jotka kuuluvat erosopimuksen 10 artiklan tai kansalaisten oikeuksia koskevan sopimuksen 10 artiklan soveltamisalaan, sekä heidän perheenjäseniinsä ja heidän jälkeensä eläviin henkilöihin.
4. Pöytäkirjaa sovelletaan edellä 3 kohdassa tarkoitettuihin henkilöihin niin kauan kuin heillä on oikeus oleskella jossakin soveltamisalaan kuuluvassa valtiossa erosopimuksen 13 artiklan tai kansalaisten oikeuksia koskevan sopimuksen 12 artiklan nojalla, tai oikeus työskennellä työskentelyvaltiossaan erosopimuksen 24 tai 25 artiklan tai kansalaisten oikeuksia koskevan sopimuksen 20 artiklan nojalla.
5. Kun tässä artiklassa viitataan perheenjäseniin ja henkilön jälkeen eläviin henkilöihin, nämä kuuluvat tämän pöytäkirjan soveltamisalaan vain siltä osin kuin heille tämän asemansa perusteella syntyy oikeuksia ja velvollisuuksia asetuksen (EY) N:o 883/2004 nojalla.

3 ARTIKLA

Sosiaaliturvan yhteensovittamista koskevat säännöt

1. Tämän pöytäkirjan soveltamisalaan kuuluviin henkilöihin on sovellettava sääntöjä ja tavoitteita, jotka on vahvistettu sopimuksen 8 artiklassa ja tässä liitteessä sekä asetuksissa (EY) N:o 883/2004 ja (EY) N:o 987/2009.

2. Soveltamisalaan kuuluvat valtiot ottavat asianmukaisesti huomioon Euroopan komission yhteyteen asetuksella (EY) N:o 883/2004 perustetun sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista käsittelevän hallintotoimikunnan, jäljempänä ”hallintotoimikunta”, päätökset ja suositukset, jotka luetellaan tämän liitteen A osassa.

4 ARTIKLA

Soveltamisalaan kuuluvat erityistilanteet

1. Siltä osin kuin on kyse henkilöistä, jotka eivät kuulu tai eivät enää kuulu 2 artiklan soveltamisalaan, on sovellettava tässä artiklassa vahvistetussa laajuudessa seuraavia sääntöjä:

- a) Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset sekä Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvat kansalaisuudettomat henkilöt ja pakolaiset, joihin on sovellettu jonkin soveltamisalaan kuuluvan valtion lainsäädäntöä ennen siirtymäkauden päättymistä, sekä heidän perheenjäsenensä ja heidän jälkeensä elävät kuuluvat tämän pöytäkirjan soveltamisalaan siltä osin kuin on kysymys vakuutus-, työskentely-, itsenäisen ammatinharjoittamisen tai asumiskauden huomioon ottamisesta ja tällaisten kausien yhteenlaskemisesta sekä oikeuksista ja velvollisuuksista, jotka perustuvat tällaisiin kausiin asetuksen (EY) N:o 883/2004 mukaisesti; kun kausia lasketaan yhteen, kaudet, jotka ovat täyttyneet sekä ennen siirtymäkauden päättymistä että sen jälkeen, on otettava huomioon asetuksessa (EY) N:o 883/2004 säädetyllä tavalla;

- b) asetuksen (EY) N:o 883/2004 20 ja 27 artiklassa vahvistettuja sääntöjä sovelletaan edelleen Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisiin sekä Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuviin kansalaisuudettomiin henkilöihin ja pakolaisiin, jotka ovat ennen siirtymäkauden päättymistä hakeneet lupaa saada suunniteltua terveydenhoitoa asetuksen (EY) N:o 883/2004 mukaisesti hoidon päättymiseen saakka. Lisäksi vastaavia korvausmenettelyjä on sovellettava myös hoidon päättymisen jälkeen. Kyseisillä henkilöillä ja heidän saattajillaan on oikeus saapua hoitovaltioon ja poistua sieltä erosopimuksen 14 artiklan soveltuvien osien mukaisesti ja kansalaisten oikeuksia koskevan sopimuksen 13 artiklan soveltuvien osien mukaisesti;
- c) asetuksen (EY) N:o 883/2004 19 ja 27 artiklassa vahvistettuja sääntöjä sovelletaan edelleen Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaisiin sekä Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuviin kansalaisuudettomiin henkilöihin ja pakolaisiin, jotka kuuluvat asetuksen (EY) N:o 883/2004 soveltamisalaan ja jotka siirtymäkauden päättyessä oleskelevat jossakin soveltamisalaan kuuluvassa valtiossa tai Yhdistyneessä kuningaskunnassa, heidän siellä oleskelunsa päättymiseen saakka. Lisäksi vastaavia korvausmenettelyjä on sovellettava myös tilapäisen oleskelun tai hoidon päättymisen jälkeen;
- d) asetuksen (EY) N:o 883/2004 67, 68 ja 69 artiklassa vahvistettuja sääntöjä on, niin kauan kuin soveltamisedellytykset täyttyvät, sovellettava sellaisiin perhe-etuuksiin, joihin seuraavilla henkilöillä on siirtymäkauden päättyessä oikeus: Yhdistyneen kuningaskunnan kansalaiset sekä Yhdistyneessä kuningaskunnassa asuvat kansalaisuudettomat henkilöt ja pakolaiset, joihin sovelletaan Yhdistyneen kuningaskunnan lainsäädäntöä ja joilla on siirtymäkauden päättyessä jossakin soveltamisalaan kuuluvassa valtiossa oleskelevia perheenjäseniä;
- e) kaikkiin henkilöihin, joilla on siirtymäkauden päättyessä asetuksen (EY) N:o 883/2004 nojalla oikeuksia perheenjäseninä, kuten oikeuksia, jotka on johdettu luontoissuorituksina myönnettävistä sairausetuuksista, on tämän kohdan d alakohdassa mainituissa tilanteissa sovellettava mainittua asetusta ja asetuksen (EY) N:o 987/2009 vastaavia säännöksiä niin kauan kuin asetuksissa vahvistetut soveltamisedellytykset täyttyvät.

2. Asetuksen (EY) N:o 883/2004 III osaston 1 luvun säännöksiä, jotka koskevat sairausetuuksia, on sovellettava henkilöihin, jotka saavat tämän artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuja etuuksia.

Tätä kohtaa sovelletaan soveltuvien osin perhe-etuuksiin, jotka perustuvat asetuksen (EY) N:o 883/2004 67, 68 ja 69 artiklaan.

5 ARTIKLA

Korvaukset, takaisinperintä ja kuittaukset

Asetusten (EY) N:o 883/2004 ja (EY) N:o 987/2009 säännöksiä, jotka koskevat korvauksia, takaisinperintää ja kuittausta, on edelleen sovellettava tapahtumiin, jotka koskevat 2 artiklan soveltamisalaan kuulumattomia henkilöitä ja jotka

- a) sattuivat ennen siirtymäkauden päättymistä; tai
- b) sattuivat siirtymäkauden päättymisen jälkeen ja koskevat henkilöitä, jotka kuuluivat 2 tai 4 artiklan soveltamisalaan tapahtuman sattuessa.

6 ARTIKLA

Lainsäädännön kehittyminen ja mukautukset

1. Sen estämättä, mitä 3 kohdassa säädetään, tässä pöytäkirjassa olevia viittauksia asetuksiin (EY) N:o 883/2004 ja (EY) N:o 987/2009 tai niiden säännöksiin pidetään viittauksina sopimukseen sisällytettyihin säädöksiin tai määräyksiin, sellaisena kuin se on voimassa siirtymäkauden viimeisenä päivänä.
2. Jos asetuksia (EY) N:o 883/2004 ja (EY) N:o 987/2009 muutetaan tai ne korvataan siirtymäkauden päätyttyä, tässä pöytäkirjassa olevia viittauksia kyseisiin asetuksiin on unionin osalta erosopimuksen liitteessä I olevassa II osassa lueteltujen säädösten mukaisesti ja Sveitsin osalta kansalaisten oikeuksia koskevan sopimuksen liitteessä I olevassa II osassa lueteltujen säädösten mukaisesti pidettävä viittauksina kyseisiin asetuksiin sellaisina kuin ne ovat muutettuina tai korvattuina.
3. Asetuksia (EY) N:o 883/2004 ja (EY) N:o 987/2009 on tätä pöytäkirjaa sovellettaessa tulkittava siten, että ne sisältävät unionin osalta erosopimuksen liitteessä I olevassa III osassa luetellut mukautukset ja Sveitsin osalta kansalaisten oikeuksia koskevan sopimuksen liitteessä I olevassa III osassa luetellut mukautukset.
4. Tätä pöytäkirjaa sovellettaessa 2 ja 3 kohdassa tarkoitetut muutokset ja mukautukset tulevat voimaan sitä päivää seuraavana päivänä, jona erosopimuksen liitteen I tai kansalaisten oikeuksia koskevan sopimuksen liitteen I vastaavat muutokset ja mukautukset tulevat voimaan, sen mukaan kumpi näistä ajankohdista on myöhäisempi.

AMMATTIPÄTEVYYDEN VASTAVUORONINEN TUNNUSTAMINEN

Muutokset sopimuksen liitteeseen III

Korvataan sopimuksen liite III seuraavasti:

”LIITE III

AMMATTIPÄTEVYYDEN VASTAVUORONINEN TUNNUSTAMINEN

(Tutkintotodistukset, todistukset ja muut asiakirjat)

1 JAKSO

JOHDANTO

Sopimuksen 2–9 artiklan soveltamiseksi sovelletaan tämän liitteen 2 jaksossa lueteltuja unionin säädöksiä, jollei tämän sopimuksen institutionaalisen pöytäkirjan 5 artiklassa tarkoitetusta dynaamisen yhdenmukaistamisen periaatteesta ja kyseisen artiklan 7 kohdassa luetelluista poikkeuksista muuta johdu.

Jollei teknisissä mukautuksissa toisin määrätä, tähän liitteeseen sisällytetyissä unionin säädöksissä säädettyjen unionin jäsenvaltioita koskevien oikeuksien ja velvollisuuksien katsotaan koskevan Sveitsiä. Tätä sovellettaessa noudatetaan kaikilta osin tämän sopimuksen institutionaalista pöytäkirjaa.

Sveitsiin sovelletaan tämän sopimuksen 2 jaksossa lueteltujen säädösten säännöksiä, joissa jäsenvaltioita vaaditaan toimittamaan tietoja muille jäsenvaltioille tai komissiolle, sanotun kuitenkin rajoittamatta institutionaalisen pöytäkirjan 16 artiklan soveltamista ja jollei teknisissä mukautuksissa toisin määrätä. Jos nämä tiedot liittyvät valvontaan tai soveltamiseen, Sveitsi toimittaa ne sekakomitean välityksellä.

2 JAKSO

SÄÄDÖKSET, JOIHIN VIITATAAN

1. 32005 L 0036: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2005/36/EY, annettu 7 päivänä syyskuuta 2005, ammattipätevyyden tunnustamisesta (EUVL L 255, 30.9.2005, s. 22),

sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

- Neuvoston direktiivi 2006/100/EY, annettu 20 päivänä marraskuuta 2006, tiettyjen direktiivien mukauttamisesta henkilöiden vapaan liikkuvuuden alalla Bulgarian ja Romanian liittymisen johdosta (EUVL L 363, 20.12.2006, s. 141),

- Komission asetus (EU) N:o 213/2011, annettu 3 päivänä maaliskuuta 2011, ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/36/EY liitteiden II ja V muuttamisesta (EUVL L 59, 4.3.2011, s. 4),
- Komission tiedonanto – Ilmoitus direktiivin 2005/36/EY liitteessä I tarkoitetuista ammatillisista yhdistyksistä ja järjestöistä, jotka täyttävät direktiivin 3 artiklan 2 kohdan edellytykset (EUVL C 111, 15.5.2009, s. 1),
- Komission tiedonanto – Ilmoitus direktiivin 2005/36/EY liitteessä I tarkoitetuista ammatillisista yhdistyksistä ja järjestöistä, jotka täyttävät direktiivin 3 artiklan 2 kohdan edellytykset (EUVL C 182, 23.6.2011, s. 1),
- Asiakirja Kroatian tasavallan liittymisehdoista sekä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen mukautuksista (EUVL L 112, 24.4.2012, s. 10),
- Neuvoston direktiivi 2013/25/EU, annettu 13 päivänä toukokuuta 2013, tiettyjen sijoittautumisoikeuden ja palvelujen tarjoamisen vapauden alan direktiivien mukauttamisesta Kroatian tasavallan liittymisen johdosta (EUVL L 158, 10.6.2013, s. 368),
- Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/55/EU, annettu 20 päivänä marraskuuta 2013, ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun direktiivin 2005/36/EY ja hallinnollisesta yhteistyöstä sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmässä annetun asetuksen (EU) N:o 1024/2012 muuttamisesta (EUVL L 354, 28.12.2013, s. 132),

- Komission delegoitu päätös (EU) 2016/790, annettu 13 päivänä tammikuuta 2016, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/36/EY liitteen V muuttamisesta siltä osin kuin on kyse muodollisen pätevyyden osoittavista asiakirjoista ja koulutusnimikkeistä (EUVL L 134, 24.5.2016, s. 135),
- Komission delegoitu päätös (EU) 2017/2113, annettu 11 päivänä syyskuuta 2017, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/36/EY liitteen V muuttamisesta siltä osin kuin on kyse muodollisen pätevyyden osoittavista asiakirjoista ja koulutusnimikkeistä (EUVL L 317, 1.12.2017, s. 119),
- Komission delegoitu päätös (EU) 2019/608, annettu 16 päivänä tammikuuta 2019, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/36/EY liitteen V muuttamisesta siltä osin kuin on kyse muodollisen pätevyyden osoittavista asiakirjoista ja koulutusnimikkeistä (EUVL L 104, 15.4.2019, s. 1),
- Komission delegoitu päätös (EU) 2020/548, annettu 23 päivänä tammikuuta 2020, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/36/EY liitteen V muuttamisesta siltä osin kuin on kyse muodollisen pätevyyden osoittavista asiakirjoista ja koulutusnimikkeistä (EUVL L 131, 24.4.2020, s. 1),
- Komission delegoitu päätös (EU) 2021/2183, annettu 25 päivänä elokuuta 2021, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/36/EY liitteen V muuttamisesta siltä osin kuin on kyse muodollisen pätevyyden osoittavista asiakirjoista ja koulutusnimikkeistä (EUVL L 444, 10.12.2021, s. 16),
- Komission delegoitu päätös (EU) 2023/2383, annettu 23 päivänä toukokuuta 2023, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/36/EY muuttamisesta ja oikaisemisesta siltä osin kuin on kyse muodollisen pätevyyden osoittavista asiakirjoista ja koulutusnimikkeistä (EUVL L 2383, 9.10.2023, s. 1),

- Komission delegoitu direktiivi (EU) 2024/782, annettu 4 päivänä maaliskuuta 2024, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/36/EY muuttamisesta yleissairaanhoidosta vastaavan sairaanhoitajan, hammaslääkärin ja proviisorin ammattien koulutusta koskevien vähimmäisvaatimusten osalta (EUVL L, 2024/782, 31.5.2024),
- Komission delegoitu päätös (EU) 2024/1395, annettu 31 päivänä toukokuuta 2024, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/36/EY muuttamisesta siltä osin kuin on kyse muodollisen pätevyyden osoittavista asiakirjoista ja koulutusnimikkeistä (EUVL L, 2024/1395, 31.5.2024).

oikaistuna seuraavilla:

- Oikaisu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2005/36/EY, annettu 7 päivänä syyskuuta 2005, ammattipätevyyden tunnustamisesta (EUVL L 93, 4.4.2008, s. 28),
- Oikaisu neuvoston direktiiviin 2006/100/EY, annettu 20 päivänä marraskuuta 2006, tiettyjen direktiivien mukauttamisesta henkilöiden vapaan liikkuvuuden alalla Bulgarian ja Romanian liittymisen johdosta (EUVL L 177, 8.7.2015, s. 60).

Tätä sopimusta sovellettaessa direktiivin säännöksiä koskevat seuraavat mukautukset:

- a) lisätään direktiivin liitteessä V olevaan 5.1.1 kohtaan teksti seuraavasti:

”Maa	Koulutuksesta annettava asiakirja	Asiakirjan antava elin	Koulutuksesta annettuun asiakirjaan liitettävä todistus	Viitepäivämäärä
Sveitsi	Eidgenössisches Arztdiplom Diplôme fédéral de médecin Diploma federale di medico	Eidgenössisches Departement des Innern Département fédéral de l’intérieur Dipartimento federale dell’interno		1.6.2002”

- b) lisätään direktiivin liitteessä V olevaan 5.1.2 kohtaan teksti seuraavasti:

”Maa	Koulutuksesta annettava asiakirja	Asiakirjan antava elin	Viitepäivämäärä
Sveitsi	Diplom als Facharzt Diplôme de médecin spécialiste Diploma di medico specialista	Eidgenössisches Departement des Innern und Verbindung der Schweizer Ärztinnen und Ärzte (FMH) / Schweizerische Institut für ärztliche Weiter- und Fortbildung (SIWF) Département fédéral de l’intérieur et Fédération des médecins suisses (FMH) / Institut suisse pour la formation médicale postgraduée et continue (ISFM) Dipartimento federale dell’interno e Federazione dei medici svizzeri (FMH) / Istituto svizzero per la formazione medica (ISFM)	1.6.2002”

- c) lisätään direktiivin liitteessä V olevaan 5.1.3 kohtaan teksti seuraavasti:

Maa	Nimike
Anestesiologia Koulutuksen vähimmäiskesto: 3 vuotta	
Sveitsi	Anästhesiologie Anesthésiologie Anestesiologia

Maa	Nimike
Kirurgia Koulutuksen vähimmäiskesto: 5 vuotta	
Sveitsi	Chirurgie Chirurgie Chirurgia

Maa	Nimike
Neurokirurgia Koulutuksen vähimmäiskesto: 5 vuotta	
Sveitsi	Neurochirurgie Neurochirurgie Neurochirurgia

Maa	Nimike
Naistentaudit ja synnytykset Koulutuksen vähimmäiskesto: 4 vuotta	
Sveitsi	Gynäkologie und Geburtshilfe Gynécologie et obstétrique Ginecologia e ostetricia

Maa	Nimike
Sisätaudit	
Koulutuksen vähimmäiskesto: 5 vuotta	
Sveitsi	Allgemeine Innere Medizin Médecine interne générale Medicina interna generale

Maa	Nimike
Silmätaudit	
Koulutuksen vähimmäiskesto: 3 vuotta	
Sveitsi	Ophthalmologie Ophtalmologie Oftalmologia

Maa	Nimike
Korva-, nenä- ja kurkkutaudit	
Koulutuksen vähimmäiskesto: 3 vuotta	
Sveitsi	Oto-Rhino-Laryngologie Oto-rhino-laryngologie Otorinolaringoiatria

Maa	Nimike
Lastentaudit	
Koulutuksen vähimmäiskesto: 4 vuotta	
Sveitsi	Kinder- und Jugendmedizin Pédiatrie Pediatria

Maa	Nimike
Keuhkosairaudet Koulutuksen vähimmäiskesto: 4 vuotta	
Sveitsi	Pneumologie Pneumologie Pneumologia

Maa	Nimike
Urologia Koulutuksen vähimmäiskesto: 5 vuotta	
Sveitsi	Urologie Urologie Urologia

Maa	Nimike
Ortopedia Koulutuksen vähimmäiskesto: 5 vuotta	
Sveitsi	Orthopädische Chirurgie und Traumatologie des Bewegungsapparates Chirurgie orthopédique et traumatologie de l'appareil locomoteur Chirurgia ortopedica e traumatologia dell'apparato locomotore

Maa	Nimike
Patologia Koulutuksen vähimmäiskesto: 4 vuotta	
Sveitsi	Pathologie Pathologie Patologia

Maa	Nimike
Neurologia Koulutuksen vähimmäiskesto: 4 vuotta	
Sveitsi	Neurologie Neurologie Neurologia

Maa	Nimike
Psykiatria Koulutuksen vähimmäiskesto: 4 vuotta	
Sveitsi	Psychiatrie und Psychotherapie Psychiatrie et psychothérapie Psichiatria e psicoterapia

Maa	Nimike
Diagnostinen radiologia Koulutuksen vähimmäiskesto: 4 vuotta	
Sveitsi	Radiologie Radiologie Radiologia

Maa	Nimike
Sädehoito Koulutuksen vähimmäiskesto: 4 vuotta	
Sveitsi	Radio-Onkologie/Strahlentherapie Radio-oncologie/radiothérapie Radio-oncologia/radioterapia

Maa	Nimike
Plastiikkakirurgia Koulutuksen vähimmäiskesto: 5 vuotta	
Sveitsi	Plastische, Rekonstruktive und Ästhetische Chirurgie Chirurgie plastique, reconstructive et esthétique Chirurgia plastica, ricostruttiva ed estetica

Maa	Nimike
Sydän- ja rintaelinkirurgia Koulutuksen vähimmäiskesto: 5 vuotta	
Sveitsi	Thoraxchirurgie ¹ Chirurgie thoracique Chirurgia toracica

Maa	Nimike
Sydänkirurgia Koulutuksen vähimmäiskesto: 5 vuotta	
Sveitsi	Herz- und thorakale Gefässchirurgie Chirurgie cardiaque et vasculaire thoracique Chirurgia del cuore e dei casi toracici

¹ Koulutusohjelma alkoi 1. tammikuuta 2015, ja se akkreditoitiin 31. elokuuta 2018. Ennen akkreditointipäivää vastaavan erikoistumiskoulutuksen suorittaneet saavat ilman lisävaatimuksia uuden erikoislääkärin muodollisen pätevyyden osoittavan todistuksen, joka on päivätty myöntämispäivänä.

Maa	Nimike
Verisuonikirurgia Koulutuksen vähimmäiskesto: 5 vuotta	
Sveitsi	Gefässchirurgie ¹ Chirurgie vasculaire Chirurgia vascolare

Maa	Nimike
Lastenkirurgia Koulutuksen vähimmäiskesto: 5 vuotta	
Sveitsi	Kinderchirurgie Chirurgie pédiatrique Chirurgia pediatrica

Maa	Nimike
Kardiologia Koulutuksen vähimmäiskesto: 4 vuotta	
Sveitsi	Kardiologie Cardiologie Cardiologia

Maa	Nimike
Gastroenterologia Koulutuksen vähimmäiskesto: 4 vuotta	
Sveitsi	Gastroenterologie Gastroentérologie Gastroenterologia

¹ Koulutusohjelma alkoi 1. tammikuuta 2015, ja se akkreditoitiin 31. elokuuta 2018. Ennen akkreditointipäivää vastaavan erikoistumiskoulutuksen suorittaneet saavat ilman lisävaatimuksia uuden erikoislääkärin muodollisen pätevyyden osoittavan todistuksen, joka on päivätty myöntämispäivänä.

Maa	Nimike
Reumatologia Koulutuksen vähimmäiskesto: 4 vuotta	
Sveitsi	Rheumatologie Rhumatologie Reumatologia

Maa	Nimike
Kliininen hematologia Koulutuksen vähimmäiskesto: 3 vuotta	
Sveitsi	Hämatologie Hématologie Ematologia

Maa	Nimike
Endokrinologia Koulutuksen vähimmäiskesto: 3 vuotta	
Sveitsi	Endokrinologie/Diabetologie Endocrinologie/diabétologie Endocrinologia/diabetologia

Maa	Nimike
Fysiatria Koulutuksen vähimmäiskesto: 3 vuotta	
Sveitsi	Physikalische Medizin und Rehabilitation Médecine physique et réadaptation Medicina fisica e riabilitazione

Maa	Nimike
Iho- ja sukupuolitaudit Koulutuksen vähimmäiskesto: 3 vuotta	
Sveitsi	Dermatologie und Venerologie Dermatologie et vénéréologie Dermatologia e venereologia

Maa	Nimike
Trooppiset taudit Koulutuksen vähimmäiskesto: 4 vuotta	
Sveitsi	Tropen- und Reisemedizin Médecine tropicale et médecine des voyages Medicina tropicale e medicina di viaggio

Maa	Nimike
Lastenpsykiatria Koulutuksen vähimmäiskesto: 4 vuotta	
Sveitsi	Kinder- und Jugendpsychiatrie und -psychotherapie Psychiatrie et psychothérapie d'enfants et d'adolescents Psichiatria e psicoterapia infantile e dell'adolescenza

Maa	Nimike
Nefrologia Koulutuksen vähimmäiskesto: 4 vuotta	
Sveitsi	Nephrologie Néphrologie Nefrologia

Maa	Nimike
Infektiosairaudet Koulutuksen vähimmäiskesto: 4 vuotta	
Sveitsi	Infektiologie Infectiologie Malattie infettive

Maa	Nimike
Terveysthuolto Koulutuksen vähimmäiskesto: 4 vuotta	
Sveitsi	Prävention und Gesundheitswesen Prévention et santé publique Prevenzione e salute pubblica

Maa	Nimike
Klininen farmakologia Koulutuksen vähimmäiskesto: 4 vuotta	
Sveitsi	Klinische Pharmakologie und Toxikologie Pharmacologie et toxicologie cliniques Farmacologia e tossicologia clinica

Maa	Nimike
Työterveyshuolto Koulutuksen vähimmäiskesto: 4 vuotta	
Sveitsi	Arbeitsmedizin Médecine du travail Medicina del lavoro

Maa	Nimike
Allergologia Koulutuksen vähimmäiskesto: 3 vuotta	
Sveitsi	Allergologie und klinische Immunologie Allergologie et immunologie clinique Allergologia e immunologia clinica

Maa	Nimike
Isotooppilääketiede Koulutuksen vähimmäiskesto: 4 vuotta	
Sveitsi	Nuklearmedizin Médecine nucléaire Medicina nucleare

Maa	Tutkintotodistuksen nimi
Suu- ja leukakirurgia (lääkärin ja hammaslääkärin peruskoulutus) Koulutuksen vähimmäiskesto: 4 vuotta	
Sveitsi	Mund-, Kiefer- und Gesichtschirurgie Chirurgie orale et maxillo-faciale Chirurgia oro-maxillo-facciale

Maa	Nimike
Syöpätautien lääkehoito Koulutuksen vähimmäiskesto: 5 vuotta	
Sveitsi	Medizinische Onkologie Oncologie médicale Oncologia medica

Maa	Nimike
Perinnöllisyyslääketiede Koulutuksen vähimmäiskesto: 4 vuotta	
Sveitsi	Medizinische Genetik Génétique médicale Genetica medica”

d) lisätään direktiivin liitteessä V olevaan 5.1.4 kohtaan teksti seuraavasti:

”Maa	Koulutuksesta annettava asiakirja	Ammattinimike	Viitepäivämäärä
Sveitsi	Diplom als praktischer Arzt/praktische Ärztin Diplôme de médecin praticien Diploma di medico generico	Praktischer Arzt/Praktische Ärztin Médecin praticien Medico generico	1.6.2002”

e) lisätään direktiivin liitteessä V olevaan 5.2.2 kohtaan teksti seuraavasti:

”Maa	Koulutuksesta annettava asiakirja	Asiakirjan antava elin	Ammattinimike	Viitepäivämäärä
Sveitsi	1. Diplomierte Pflegefachfrau, diplomierter Pflegefachmann Infirmière diplômée et infirmier diplômé Infermiera diplomata e infermiere diplomato	Schulen, die staatlich anerkannte Bildungsgänge durchführen Ecoles qui proposent des filières de formation reconnues par l’ État Scuole che propongono dei cicli di formazione riconosciuti dallo Stato	Pflegefachfrau, Pflegefachmann Infirmière, infirmier Infermiera, infermiere	1.6.2002

"Maa	Koulutuksesta annettava asiakirja	Asiakirjan antava elin	Ammattinimike	Viitepäivämäärä
	2. Bachelor of Science in nursing	Schulen, die staatlich anerkannte Bildungsgänge durchführen Ecoles qui proposent des filières de formation reconnues par l' État Scuole che propongono dei cicli di formazione riconosciuti dallo Stato	Pflegefachfrau, Pflegefachmann Infirmière, infirmier Infermiera, infermiere	30.9.2011
	3. Diplomierte Pflegefachfrau HF, diplomierter Pflegefachmann HF Infirmière diplômée ES, infirmier diplômé ES Infermiera diplomata SSS, infermiere diplomato SSS	Höhere Fachschulen, die staatlich anerkannte Bildungsgänge durchführen Écoles supérieures qui proposent des filières de formation reconnues par l' État Scuole specializzate superiori che propongono dei cicli di formazione riconosciuti dallo Stato	Pflegefachfrau, Pflegefachmann Infirmière, infirmier Infermiera, infermiere	1.6.2002"

- f) lisätään direktiivin liitteessä V olevaan 5.3.2 kohtaan teksti seuraavasti:

”Maa	Koulutuksesta annettava asiakirja	Asiakirjan antava elin	Koulutuksesta annettuun asiakirjaan liitettävä todistus	Ammattinimike	Viitepäivämäärä
Sveitsi	Eidgenössisches Zahnarztdiplom Diplôme fédéral de médecin-dentiste Diploma federale di medico-dentista	Eidgenössisches Departement des Innern Département fédéral de l’intérieur Dipartimento federale dell’interno		Zahnarzt Médecin-dentiste Medico-dentista	1.6.2002”

- g) lisätään direktiivin liitteessä V olevaan 5.3.3 kohtaan teksti seuraavasti:

”Oikomishoito			
Maa	Koulutuksesta annettava asiakirja	Asiakirjan antava elin	Viitepäivämäärä
Sveitsi	Diplom für Kieferorthopädie Diplôme fédéral d’orthodontiste Diploma di ortodontista	Eidgenössisches Departement des Innern und Schweizerische Zahnärzte-Gesellschaft (SSO) / Büro für zahnmedizinische Weiterbildung (BZW) Département fédéral de l’intérieur et Société suisse d’odonto-stomatologie (SSO) / Bureau pour la formation postgrade en médecine dentaire (BZW) Dipartimento federale dell’interno e Società Svizzera di Odontologia e Stomatologia (SSO) / Ufficio per la formazione post-laurea in odontoiatria (BZW)	1.6.2002

Suukirurgia			
Maa	Koulutuksesta annettava asiakirja	Asiakirjan antava elin	Viitepäivämäärä
Sveitsi	Diplom für Oralchirurgie Diplôme fédéral de chirurgie orale Diploma di chirurgia orale	Eidgenössisches Departement des Innern und Schweizerische Zahnärzte- Gesellschaft (SSO) / Büro für zahnmedizinische Weiterbildung (BZW) Département fédéral de l'intérieur et Société suisse d'odonto-stomatologie (SSO) / Bureau pour la formation postgrade en médecine dentaire (BZW) Dipartimento federale dell'interno e Società Svizzera di Odontologia e Stomatologia (SSO) / Ufficio per la formazione post-laurea in odontoiatria (BZW)	30.4.2004"

h) lisätään direktiivin liitteessä V olevaan 5.4.2 kohtaan teksti seuraavasti:

"Maa	Koulutuksesta annettava asiakirja	Asiakirjan antava elin	Koulutuksesta annettuun asiakirjaan liitettävä todistus	Viitepäivämäärä
Sveitsi	Eidgenössisches Tierarztdiplom Diplôme fédéral de vétérinaire Diploma federale di veterinario	Eidgenössisches Departement des Innern Département fédéral de l'intérieur Dipartimento federale dell'interno		1.6.2002"

i) lisätään direktiivin liitteessä V olevaan 5.5.2 kohtaan teksti seuraavasti:

”Maa	Koulutuksesta annettava asiakirja	Asiakirjan antava elin	Ammattinimike	Viitepäivämäärä
Sveitsi	1. Diplomierte Hebamme Sage-femme diplômée Levatrice diplomata	Schulen, die staatlich anerkannte Bildungsgänge durchführen Écoles qui proposent des filières de formation reconnues par l'État Scuole che propongono dei cicli di formazione riconosciuti dallo Stato	Hebamme Sage-femme Levatrice	1.6.2002
	2. [Bachelor of Science [Name of the UAS] in Midwifery] 'Bachelor of Science HES-SO de Sage-femme' (Bachelor of Science HES-SO in Midwifery) 'Bachelor of Science BFH Hebamme' (Bachelor of Science BFH in Midwifery) 'Bachelor of Science ZFH Hebamme' (Bachelor of Science ZHAW in Midwifery)	Schulen, die staatlich anerkannte Bildungsgänge durchführen Écoles qui proposent des filières de formation reconnues par l'État Scuole che propongono dei cicli di formazione riconosciuti dallo Stato	Hebamme Sage-femme Levatrice	1.6.2002”

j) lisätään direktiivin liitteessä V olevaan 5.6.2 kohtaan teksti seuraavasti:

”Maa	Koulutuksesta annettava asiakirja	Asiakirjan antava elin	Koulutuksesta annettuun asiakirjaan liitettävä todistus	Viitepäivämäärä
Sveitsi	Eidgenössisches Apothekerdiplom Diplôme fédéral de pharmacien Diploma federale di farmacista	Eidgenössisches Departement des Innern Département fédéral de l’intérieur Dipartimento federale dell’interno		1.6.2002”

k) lisätään direktiivin liitteessä V olevaan 5.7.1 kohtaan teksti seuraavasti:

”Maa	Koulutuksesta annettava asiakirja	Asiakirjan antava elin	Koulutuksesta annettuun asiakirjaan liitettävä todistus	Viitelukuvuosi
Sveitsi	Master of Science in Architecture - Diploma di architetto (Arch. Dipl. USI)	Accademia di Architettura dell’Università della Svizzera Italiana		2002-2003
	Master of Arts BFH / HES-SO en architecture, Master of Arts BFH / HES- SO in Architecture	Haute école spécialisée de Suisse occidentale (HES- SO) yhdessä Berner Fachhochschulen (BFH) kanssa		2007-2008
	Master of Arts BFH / HES-SO in Architektur, Master of Arts BFH / HES- SO in Architecture	Haute école spécialisée de Suisse occidentale (HES- SO) yhdessä Berner Fachhochschulen (BFH) kanssa		2007-2008
	Master of Arts FHNW in Architektur	Fachhochschule Nordwestschweiz FHNW		2007-2008

”Maa	Koulutuksesta annettava asiakirja	Asiakirjan antava elin	Koulutuksesta annettuun asiakirjaan liitettävä todistus	Viitelukuvuosi
	Master of Arts FHZ in Architektur	Fachhochschule Zentralschweiz (FHZ)		2007-2008
	Master of Arts ZFH in Architektur	Zürcher Fachhochschule (ZFH), Zürcher Hochschule für Angewandte Wissenschaften (ZHAW), Departement Architektur, Gestaltung und Bauingenieurwesen		2007-2008
	Master of Science MSc in Architecture, Architecte (arch. Dipl). EPF)	Ecole Polytechnique Fédérale de Lausanne		2007-2008
	Master of Science ETH in Architektur, MSc ETH Arch	Eidgenössische Technische Hochschule Zurich		2007–2008”

1) lisätään direktiivin liitteeseen VI teksti seuraavasti:

”Maa	Koulutuksesta annettava asiakirja	Viitelukuvuosi
Sveitsi	1. Diploma di Architetto	1996–1997
	2. Master of Arts/Science in Architecture – Diploma di Architetto	2000–2001
	3. Dipl. Arch. ETH, arch. dipl. EPF, arch. dipl. PF	2004–2005
	4. Architecte diplômé EAUG	2004–2005
	5. Architekt REG A Architecte REG A Architetto REG A	2004–2005”

2. 31977 L 0249: Neuvoston direktiivi 77/249/EY, annettu 22 päivänä maaliskuuta 1977, asianajajien palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamisesta (EYVL L 78, 26.3.1977, s. 17),

sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

- 1 1979 H: Liittymisehdoista ja perustamissopimusten mukautuksista tehty asiakirja – Helleenien tasavallan liittyminen Euroopan yhteisöihin (EYVL L 291, 19.11.1979, s. 91),
- 1 1985 I: Liittymisehdoista ja perustamissopimusten mukautuksista tehty asiakirja – Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan liittyminen Euroopan yhteisöihin (EYVL L 302, 15.11.1985, s. 23),
- Euroopan unionin neuvoston päätös 95/1/EY, Euratom, EHTY, tehty 1 päivänä tammikuuta 1995, uusien jäsenvaltioiden Euroopan unioniin liittymistä koskevien asiakirjojen tarkistamisesta (EYVL L 1, 1.1.1995, s. 1),
- 1 2003 T: Asiakirja Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu, hyväksytty 16 päivänä huhtikuuta 2003 (EUVL L 236, 23.9.2003, s. 33),
- 32006 L 0100: Neuvoston direktiivi 2006/100/EY, annettu 20 päivänä marraskuuta 2006, tiettyjen direktiivien mukauttamisesta henkilöiden vapaan liikkuvuuden alalla Bulgarian ja Romanian liittymisen johdosta (EUVL L 363, 20.12.2006, s. 141),

- 32013 L 0025: Neuvoston direktiivi 2013/25/EU, annettu 13 päivänä toukokuuta 2013, tiettyjen sijoittautumisoikeuden ja palvelujen tarjoamisen vapauden alan direktiivien mukauttamisesta Kroatian tasavallan liittymisen johdosta (EUVL L 158, 10.6.2013, s. 368).

Tätä sopimusta sovellettaessa direktiiviä 77/249/ETY mukautetaan seuraavasti:

Täydennetään 1 artiklan 2 kohta seuraavasti:

”Sveitsi:

Advokat, Rechtsanwalt, Anwalt, Fürsprecher, Fürsprech

Avocat

Avvocato”.

3. 31998 L 0005: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 98/5/EY, annettu 16 päivänä helmikuuta 1998, asianajajan ammatin pysyvän harjoittamisen helpottamisesta muussa kuin siinä jäsenvaltiossa, jossa ammatillinen pätevyys on hankittu (EYVL L 77, 14.3.1998, s. 36), sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:
 - 1 2003 T: Asiakirja Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu, hyväksytty 16 päivänä huhtikuuta 2003 (EUVL L 236, 23.9.2003, s. 33),

- 32006 L 0100: Neuvoston direktiivi 2006/100/EY, annettu 20 päivänä marraskuuta 2006, tiettyjen direktiivien mukauttamisesta henkilöiden vapaan liikkuvuuden alalla Bulgarian ja Romanian liittymisen johdosta (EUVL L 363, 20.12.2006, s. 141),
- 32013 L 0025: Neuvoston direktiivi 2013/25/EU, annettu 13 päivänä toukokuuta 2013, tiettyjen sijoittautumisoikeuden ja palvelujen tarjoamisen vapauden alan direktiivien mukauttamisesta Kroatian tasavallan liittymisen johdosta. (EUVL L 158, 10.6.2013, s. 368).

Tätä sopimusta sovellettaessa direktiiviä 98/5/EY mukautetaan seuraavasti:

Lisätään 1 artiklan 2 kohdan a alakohtaan teksti seuraavasti:

”Sveitsi:

Advokat, Rechtsanwalt, Anwalt, Fürsprecher, Fürsprech

Avocat

Avvocato”.

4. 31974 L 0556: Neuvoston direktiivi 74/556/EY, annettu 4 päivänä kesäkuuta 1974, myrkyllisiin tuotteisiin, niiden maahantuontiin ja jakeluun sekä tällaisten tuotteiden ammattimaiseen käyttöön liittyvään toimintaan, mukaan lukien välittäjien toiminta, sovellettavista, siirtymätoimenpiteitä koskevista yksityiskohtaisista säännöksistä (EYVL L 307, 18.11.1974, s. 1).

5. 319s74 L 0557: Neuvoston direktiivi 74/557/ETY, annettu 4 päivänä kesäkuuta 1974, sijoittautumisvapauden ja palvelujen tarjoamisen vapauden toteuttamisesta itsenäisten ammatinharjoittajien ja välittäjien toiminnassa myrkyllisten tuotteiden kaupassa ja jakelussa (EYVL L 307, 18.11.1974, s. 5), sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:
- Euroopan unionin neuvoston päätös 95/1/EY, Euratom, EHTY, tehty 1 päivänä tammikuuta 1995, uusien jäsenvaltioiden Euroopan unioniin liittymistä koskevien asiakirjojen tarkistamisesta (EYVL L 1, 1.1.1995, s. 1),
 - 1 2003 T: Asiakirja Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu, hyväksytty 16 päivänä huhtikuuta 2003 (EUVL L 236, 23.9.2003, s. 33),
 - 32006 L 0101: Neuvoston direktiivi 2006/0101/EY, annettu 20 päivänä marraskuuta 2006, direktiivien 73/239/ETY, 74/557/ETY ja 2002/83/EY mukauttamisesta palvelujen tarjoamisen vapauden alalla Bulgarian ja Romanian liittymisen johdosta (EUVL L 363, 20.12.2006, s. 238),
 - 32013 L 0025: Neuvoston direktiivi 2013/25/EU, annettu 13 päivänä toukokuuta 2013, tiettyjen sijoittautumisoikeuden ja palvelujen tarjoamisen vapauden alan direktiivien mukauttamisesta Kroatian tasavallan liittymisen johdosta. (EUVL L 158, 10.6.2013, s. 368).

Tätä sopimusta sovellettaessa direktiiviä 74/557/ETY mukautetaan seuraavasti:

Sveitsissä:

Kaikki tuotteet ja myrkylliset aineet, joita tarkoitetaan vaarallisilta aineilta ja valmisteilta suojelemista koskevassa laissa (Sveitsin lainsäädäntökokoelma CC 813.1), ja erityisesti asiaan liittyvissä asetuksissa (CC 813) ja ympäristölle myrkyllisiä aineita koskevissa asetuksissa (CC 814.812.31, 814.812.32 ja 814.812.33) tarkoitetut tuotteet ja aineet

6. 31986 L 0653: Neuvoston direktiivi 86/653/ETY, annettu 18 päivänä joulukuuta 1986, jäsenvaltioiden itsenäisiä kauppaedustajia koskevan lainsäädännön yhteensovittamisesta (EYVL L 382, 31.12.1986, s. 17).
7. 32015 R 0983: Komission täytäntöönpanoasetus (EU) 2015/983, annettu 24 päivänä kesäkuuta 2015, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/36/EY mukaisista eurooppalaisen ammattikortin myöntämismenettelystä ja hälytysmekanismien soveltamisesta (EUVL L 159, 25.6.2015, s. 27).
8. 32018 L 0958: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/958, annettu 28 päivänä kesäkuuta 2018, uuden ammatteja koskevan sääntelyn hyväksymistä edeltävästä suhteellisuusarvioinnista (EUVL L 173, 9.7.2018, s. 25)
9. 32019 R 0907: Komission delegoitu asetus (EU) 2019/907, annettu 14 päivänä maaliskuuta 2019, ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/36/EY 49 b artiklan nojalla hiihdonopettajille vahvistettavasta yhteisestä koulutustestistä (EUVL L 145, 4.6.2019, s. 7).

10. 32023 D 0423: Komission täytäntöönpanopäätös (EU) 2023/423, annettu 24 päivänä helmikuuta 2023, pilottihankkeesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveissä 2005/36/EY ja (EU) 2018/958 säänneltyjen ammattien osalta vahvistettujen hallinnollista yhteistyötä koskevien säännösten täytäntöön panemiseksi sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmän avulla ja säänneltyjen ammattien tietokannan integroimisesta kyseiseen järjestelmään (EUVL L 61, 27.2.2023, s. 62).
11. 32012 R 1024: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1024/2012, annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, hallinnollisesta yhteistyöstä sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmässä ja komission päätöksen 2008/49/EY kumoamisesta (EUVL L 316, 14.11.2012, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:
- 32013 L 0055: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/55/EU, annettu 20 päivänä marraskuuta 2013 (EUVL L 354, 28.12.2013, s. 132),
 - 32014 L 0060: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/60/EU, annettu 15 päivänä toukokuuta 2014 (EUVL L 159, 28.5.2014, s. 1), sellaisena kuin se on oikaistuna seuraavilla: EUVL L 147, 12.6.2015, s. 24,
 - 32014 L 0067: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/67/EU, annettu 15 päivänä toukokuuta 2014 (EUVL L 159, 28.5.2014, s. 11),
 - 32016 R 1191: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/1191, annettu 6 päivänä heinäkuuta 2016 (EUVL L 200, 26.7.2016, s. 1),
 - 32016 R 1628: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/1628, annettu 14 päivänä syyskuuta 2016 (EUVL L 252, 16.9.2016, s. 53), sellaisena kuin se on oikaistuna seuraavilla: EUVL L 231, 6.9.2019, s. 29,

- 32018 R 1724: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1724, annettu 2 päivänä lokakuuta 2018 (EUVL L 295, 21.11.2018, s. 1),
- 32020 L 1057: Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2020/1057, annettu 15 päivänä heinäkuuta 2020 (EUVL L 249, 31.7.2020, s. 49),
- 32020 R 1055: Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2020/1055, annettu 15 päivänä heinäkuuta 2020 (EUVL L 249, 31.7.2020, s. 17).

Sveitsi käyttää sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmää, jäljempänä 'IMI', kolmantena maana vaihtaessaan tietoja, myös henkilötietoja, hallinnollisen yhteistyön menettelyjen täytäntöönpanoon unionissa IMI-toimijoiden kanssa, kun se on tarpeen tämän sopimuksen soveltamiseksi.

Tätä sopimusta sovellettaessa komissio katsoo edelleen, että Sveitsi tarjoaa asetuksen (EU) N:o 1024/2012 23 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetun riittävän henkilötietojen suojan niin kauan kuin päätös 2000/518/EY¹ on voimassa.

Sveitsi käyttää IMI-järjestelmää pannakseen täytäntöön direktiivin 2005/36/EY, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2013/55/EU, 4 a–4 e artiklassa, 8 artiklassa, 21 a artiklassa, 50 artiklassa, 56 artiklassa ja 56 a artiklassa määritellyt hallinnollisen yhteistyön menettelyt kyseisissä artikloissa vahvistettujen tietojenvaihtoa koskevien periaatteiden ja menettelytapojen mukaisesti.

¹ Komission päätös, tehty 26 päivänä heinäkuuta 2000, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 95/46/EY mukaisesti henkilötietojen riittävästä suojasta Sveitsissä, mukaan lukien mahdolliset myöhemmät muutokset.

Tätä sopimusta sovellettaessa asetuksen (EU) N:o 1024/2012 säännöksiä koskevat seuraavat mukautukset:

- a) asetuksen 5 artiklan ensimmäisessä virkkeessä oleva viittaus direktiiviin 95/46/EY on ymmärrettävä Sveitsin osalta viittaukseksi asiaa koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön;
- b) asetuksen 8 artiklan 1 kohdan e alakohtaa ei sovelleta Sveitsiin;
- c) korvataan 9 artiklan 5 kohdassa Sveitsin osalta ilmaisu ”unionin lainsäädännön” ilmaisulla ”unionin lainsäädännön sellaisena kuin se on sisällytettynä tähän sopimukseen”;
- d) korvataan 10 artiklan 1 kohdassa Sveitsin osalta ilmaisu ”kansallisen tai unionin lainsäädännön mukaisesti” ilmaisulla ”Sveitsin lainsäädännön mukaisesti”;
- e) asetuksen 16 artiklan 1 ja 2 kohdan ensimmäisessä virkkeessä olevat viittaukset direktiiviin 95/46/EY on ymmärrettävä Sveitsin osalta viittauksiksi asiaa koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön;
- f) asetuksen 17 artiklan 4 kohdassa oleva viittaus direktiiviin 95/46/EY on ymmärrettävä Sveitsin osalta viittaukseksi asiaa koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön;
- g) asetuksen 18 artiklan 1 kohdassa oleva viittaus direktiiviin 95/46/EY on ymmärrettävä Sveitsin osalta viittaukseksi asiaa koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön;
- h) asetuksen 20 artiklassa oleva viittaus direktiiviin 95/46/EY on ymmärrettävä Sveitsin osalta viittaukseksi asiaa koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön;

- i) 21 artiklassa:
 - i) 1 kohdassa oleva viittaus direktiiviin 95/46/EY katsotaan Sveitsin osalta viittaukseksi asiaa koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön;
 - ii) 3 kohtaa ei sovelleta;
 - j) 25 artiklaa ei sovelleta.
 - k) asetuksen 26 artiklan 1 kohtaa sovellettaessa on otettava huomioon tämän sopimuksen institutionaalisen pöytäkirjan 13 artikla.”
-

VAPAA-AJAN ASUNTOJA TANSKASSA KOSKEVA PÖYTÄKIRJA

Sopimuspuolet sopivat, että Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitettyä pöytäkirjaa N:o 32 kiinteän omaisuuden hankkimisesta Tanskassa sovelletaan myös tähän sopimukseen, kun on kyse Sveitsin kansalaisten vapaa-ajan asuntojen hankkimisesta Tanskasta.

PÖYTÄKIRJA KIIINTEÄN OMAISUUDEN HANKINNASTA MALTASTA

Omaisuuuden hankintaa Maltan saarilta säädellään kiinteän omaisuuden hankintaa (Maltan ulkopuolella asuvien osalta) koskevalla lailla (Maltan lait, 246 luku).

Kyseisessä laissa säädetään seuraavaa:

- a) Sveitsin kansalainen voi ostaa kiinteää omaisuutta Maltasta:
 - 1) Jos omaisuutta aiotaan käyttää pääasiallisena asuntona, jos hakija on asunut Maltassa yli viisi vuotta tai jos omaisuutta aiotaan käyttää liiketoimintatarkoituksiin, rajoituksia ei ole.
 - 2) Jos omaisuutta aiotaan käyttää vapaa-ajan asuntona ja hakija on asunut Maltassa alle viisi vuotta, tarvitaan kiinteän omaisuuden hankintaa koskeva lupa (*Acquisition of Immovable Property*, AIP) ja siihen sovelletaan kiinteän omaisuuden hankinnasta annetussa laissa (Maltan ulkopuolella asuvien osalta) säädettyjä ehtoja, mukaan lukien huoneistojen vähimmäishinta 174 274 euroa ja talojen vähimmäishinta 300 619 euroa (vähimmäishinnat tarkistetaan vuosittain kiinteän omaisuuden hintaindeksiä koskevan tiedonannon [Maltan lakien alalainsäädäntö 246.08] mukaisesti). Tällaiset hankinnat eivät edellytä, että henkilöllä pitäisi olla oleskeluoikeus Maltassa.
- b) Sveitsin kansalainen voi myös perustaa pääasuntonsa Maltaan haluamanaan ajankohtana asiaa koskevan kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Maltasta lähtiessä henkilöä ei velvoiteta luovuttamaan pääasunnoksi hankittua omaisuutta.

- c) Sveitsin kansalaisilta, jotka ostavat kiinteistöjä asianomaisessa laissa määritellyiltä erityisalueilta (yleensä alueilta, jotka kuuluvat kaupunkialueiden elvyttämishankkeisiin) ei vaadita lupaa tällaisiin kauppoihin, eikä mahdollisesti hankittavien kiinteistöjen määrää, käyttöä tai arvoa rajoiteta.

PITKÄAIKAISIA OLESKELULUPIA KOSKEVA PÖYTÄKIRJA

EUROOPAN UNIONI, jäljempänä 'unioni',

ja

SVEITSIN VALALIITTO, jäljempänä 'Sveitsi',

ovat sopineet seuraavaa:

1. Pitkäaikaisten oleskelulupien myöntäminen kuuluu unionin lainsäädäntöön perussopimusten mukaisesti sekä Sveitsin lainsäädäntöön, eikä se kuulu henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'sopimus', soveltamisalaan. Näin ollen sopimuksen institutionaalista pöytäkirjaa ei sovelleta tähän pöytäkirjaan.
2. Jos Sveitsi ja unionin jäsenvaltiot myöntävät toistensa kansalaisille pitkäaikaisia oleskelulupia 1 kohdassa tarkoitetun lainsäädäntönsä nojalla, kyseisiä sääntöjä sovelletaan syrjimättömästi erityisesti oleskelun edellytetyn viiden vuoden vähimmäiskeston osalta.
3. Unionin ja Sveitsin sovellettavien sääntöjen on oltava muiden ehtojen ja vaatimusten osalta vertailukelpoisia, ja lisäksi on otettava huomioon, että ehdot ja vaatimukset kuuluvat unionin toimivaltaan perussopimusten mukaisesti sekä Sveitsin toimivaltaan.

4. Edellä mainittu ei estä soveltamasta

- a) direktiivissä 2004/38/EY¹ säädettyjä pysyvää oleskelua koskevia sääntöjä tai
- b) unionin jäsenvaltioiden ja Sveitsin jo tekemiin kahdenvälisiin sopimuksiin sisältyviä kolmansien maiden kansalaisia koskevia määräyksiä, jotka ovat suotuisampia kuin unionin ja Sveitsin sovellettavat säännöt.

5. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään, sopimuksen institutionaalisen pöytäkirjan 10 artiklan 1, 2 ja 5 kohtaa sovelletaan soveltuvien osin tämän pöytäkirjan 2 ja 3 kohdasta johtuviin riitoihin. Näissä tapauksissa sovelletaan myös sopimuksen institutionaalisen pöytäkirjan 11 artiklaa soveltuvien osin, lukuun ottamatta sitä, että oikeasuhteisia korvaavia toimenpiteitä voidaan toteuttaa ainoastaan sopimuksen puitteissa.

Välitysoikeudesta tehdyn sopimuksen institutionaalisen pöytäkirjan lisäystä sovelletaan soveltuvien osin, lukuun ottamatta sen I.4 artiklan 4 kohtaa, III.4 artiklan 3 kohdan toista virkettä, III.5 artiklan 2 kohdan kolmatta virkettä, III.9 artiklaa ja III.10 artiklan 5 kohtaa.

¹ Direktiivi 2004/38/EY (EUVL L 158, 30.4.2004, s. 77), sellaisena kuin sitä sovelletaan sopimuksen liitteen I mukaisesti.

HENKILÖIDEN VAPAASTA LIIKKUVUUDESTA TEHDYN EUROOPAN YHTEISÖN JA
SEN JÄSENVALTIOIDEN SEKÄ SVEITSIN VALALIITON VÄLISEN SOPIMUKSEN
INSTITUTIONAALINEN PÖYTÄKIRJA

EUROOPAN UNIONI, jäljempänä 'unioni',

ja

SVEITSIN VALALIITTO, jäljempänä 'Sveitsi',

OTTAVAT HUOMIOON Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton välillä Brysselissä 21 päivänä kesäkuuta 1999 tehdyn sopimuksen henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta, jäljempänä 'sopimus', joka tuli voimaan 1 päivänä kesäkuuta 2002,

OTTAVAT HUOMIOON Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton väliseen henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta Brysselissä 21 päivänä kesäkuuta 1999 tehtyyn sopimukseen liitetyn, 26 päivänä lokakuuta 2004 tehdyn ja 1 päivänä huhtikuuta 2006 voimaan tulleen pöytäkirjan Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan osallistumisesta, niiden Euroopan unioniin liittymisen nojalla, sopimuspuolina kyseiseen sopimukseen,

OTTAVAT HUOMIOON Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton väliseen henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta 21 päivänä kesäkuuta 1999 tehtyyn sopimukseen liitetyn, Brysselissä 27 päivänä toukokuuta 2008 tehdyn ja 1 päivänä kesäkuuta 2009 voimaan tulleen pöytäkirjan Bulgarian tasavallan ja Romanian osallistumisesta sopimuspuolina niiden Euroopan unioniin liittymisen johdosta,

OTTAVAT HUOMIOON Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton väliseen henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehtyyn sopimukseen liitetyn, Brysselissä 4 päivänä maaliskuuta 2016 tehdyn ja 1 päivänä tammikuuta 2017 voimaan tulleen pöytäkirjan Kroatian tasavallan osallistumisesta sopimuspuolena sen Euroopan unioniin liittymisen jälkeen,

TOTEAVAT, ETTÄ unionin tekemät sopimukset sitovat unionin toimielimiä ja jäsenvaltioita ja näin ollen tätä pöytäkirjaa sovelletaan sopimuspuoliin sopimuksen mukaisesti,

OTTAVAT HUOMIOON, että unionia ja Sveitsiä sitovat useat eri aloja koskevat kahdenväliset sopimukset, joissa määrätään unionissa määrättyjen oikeuksien ja velvoitteiden kanssa tietyissä suhteissa samanlaisista oikeuksista ja velvoitteista,

PALAUTTAVAT MIELEEN, että näiden kahdenvälisten sopimusten tarkoituksena on parantaa Euroopan kilpailukykyä ja luoda sopimuspuolten välille tiiviimmät taloudelliset siteet, jotka perustuvat tasa-arvoon, vastavuoroisuuteen ja sopimuspuolten etujen, oikeuksien ja velvoitteiden yleiseen tasapainoon,

AIKOVAT PÄÄTTÄVÄISESTI lujittaa ja syventää Sveitsin osallistumista unionin sisämarkkinoihin samojen sääntöjen perusteella kuin joita sovelletaan sisämarkkinoihin säilyttäen samalla sopimuspuolten ja niiden toimielinten riippumattomuuden ja Sveitsin osalta suoraan demokratiaan, federalismiin ja Sveitsin sisämarkkinoille osallistumisen alakohtaisuuteen perustuvien periaatteiden noudattamisen,

VAHVISTAVAT, että Sveitsin valaliiton korkeimman oikeudella ja kaikilla muilla Sveitsin tuomioistuimilla sekä jäsenvaltioiden tuomioistuimilla ja Euroopan unionin tuomioistuimilla on edelleen toimivalta tulkita sopimusta yksittäisissä tapauksissa,

OVAT TIETOISIA tarpeesta varmistaa yhdenmukaisuus niillä sisämarkkinoiden aloilla, joihin Sveitsi osallistuu sekä nykyisin että tulevaisuudessa,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

1 LUKU

YLEISET MÄÄRÄYKSET

1 ARTIKLA

Tavoitteet

1. Tämän pöytäkirjan tavoitteena on taata sopimuspuolille sekä talouden toimijoille ja yksilöille parempi oikeusvarmuus, yhdenvertainen kohtelu ja tasapuoliset toimintaedellytykset sopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla sisämarkkinoilla.

2. Tätä varten tässä pöytäkirjassa määrätään uusista institutionaalisista ratkaisuista, joilla helpotetaan sopimuspuolten välisten taloudellisten suhteiden jatkuvaa ja tasapainoista vahvistamista. Kansainvälisen oikeuden periaatteiden mukaisesti tässä pöytäkirjassa vahvistetaan erityisesti sopimusta koskevat yhteiset institutionaaliset ratkaisut niillä sisämarkkinoihin liittyvillä aloilla, joihin Sveitsi osallistuu, tehtyjä tai tehtäviä kahdenvälisiä sopimuksia varten muuttamatta sopimuksen soveltamisalaa tai tavoitteita. Yhteiset institutionaaliset ratkaisut koskevat erityisesti seuraavia seikkoja:

- a) menettely sopimuksen mukauttamiseksi sopimuksen kannalta merkityksellisiin unionin säädöksiin;
- b) sopimuksen ja niiden unionin säädösten, joihin sopimuksessa viitataan, yhdenmukainen tulkinta ja soveltaminen;
- c) sopimuksen valvonta ja soveltaminen; ja
- d) sopimukseen liittyvien riitojen ratkaiseminen.

2 ARTIKLA

Suhde sopimukseen

- 1. Pöytäkirja, sen liite ja sen lisäys ovat erottamaton osa sopimusta.
- 2. Tällä pöytäkirjalla kumotut sopimuksen määräykset luetellaan seuraavassa:
 - a) 16 artikla;

b) 17 artikla;

c) 19 artikla.

3. Sopimuksessa olevia viittauksia ”Euroopan yhteisöön” tai ”yhteisöön” pidetään viittauksina unioniin.

3 ARTIKLA

Kahdenväliset sopimukset sellaisilla sisämarkkinoihin liittyvillä aloilla, joihin Sveitsi osallistuu

1. Unionin ja Sveitsin välisiä voimassa olevia ja tulevia kahdenvälisiä sopimuksia niillä sisämarkkinoihin liittyvillä aloilla, joihin Sveitsi osallistuu, pidetään yhtenäisenä kokonaisuutena, jolla varmistetaan oikeuksien ja velvoitteiden tasapaino unionin ja Sveitsin välillä.

2. Sopimus on kahdenvälinen sopimus sellaisella sisämarkkinoihin liittyvällä alalla, johon Sveitsi osallistuu.

2 LUKU

SOPIMUKSEN MUKAUTTAMINEN UNIONIN SÄÄDÖKSIIN

4 ARTIKLA

Osallistuminen unionin säädösten laatimiseen ("päättösten valmistelu")

1. Laatiessaan ehdotusta unionin säädökseksi Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEUT-sopimus', mukaisesti sopimuksen soveltamisalaan kuuluvalla alalla Euroopan komissio, jäljempänä 'komissio', ilmoittaa siitä Sveitsille ja kuulee epävirallisesti Sveitsin asiantuntijoita samalla tavoin kuin se pyytää unionin jäsenvaltioiden asiantuntijoilta näkemyksiä laatiessaan ehdotuksiaan.

Toisen sopimuspuolen pyynnöstä asiasta on keskusteltava alustavasti sekakomiteassa.

Unionin säädöksen antamista edeltävän vaiheen merkittävänä ajankohtina sopimuspuolet vaihtavat toisen sopimuspuolen sitä pyytäessä näkemyksiä uudelleen sekakomiteassa jatkuvaa tietojenanto- ja kuulemismenettelyä noudattaen.

2. Valmistellessaan SEUT-sopimuksen mukaisesti delegoituja säädöksiä, jotka koskevat sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia unionin perussäädöksiä, komissio varmistaa, että Sveitsi osallistuu mahdollisimman laajasti säädösehdotusten valmisteluun, ja kuulee Sveitsin asiantuntijoita samoin perustein kuin se kuulee unionin jäsenvaltioiden asiantuntijoita.

3. Valmistellessaan SEUT-sopimuksen mukaisesti täytäntöönpanosäädöksiä, jotka koskevat sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia unionin perussäädöksiä, komissio varmistaa, että Sveitsi osallistuu mahdollisimman laajasti säädösehdotusten valmisteluun; ehdotukset toimitetaan myöhemmin komiteoille, jotka avustavat komissiota tämän käyttäessä täytäntöönpanovaltaansa; komissio kuulee Sveitsin asiantuntijoita samoin perustein kuin unionin jäsenvaltioiden asiantuntijoita.

4. Sveitsin asiantuntijat osallistuvat 2 ja 3 kohdan soveltamisalaan kuulumattomaan komiteoiden työhön, jos se on tarpeen sopimuksen moitteettoman toiminnan kannalta. Sekakomitea laatii ja saattaa ajan tasalle luettelon näistä komiteoista ja tarvittaessa muista samankaltaisista komiteoista.

5. Tätä artiklaa ei sovelleta 5 artiklan 7 kohdassa tarkoitetun poikkeuksen soveltamisalaan kuuluviin unionin säädöksiin eikä niiden säännöksiin.

5 ARTIKLA

Unionin säädösten sisällyttäminen sopimukseen

1. Oikeusvarmuuden ja lainsäädännön yhtenäisyyden takaamiseksi Sveitsi ja unioni varmistavat niillä sisämarkkinoihin liittyvillä aloilla, joihin Sveitsi osallistuu sopimuksen nojalla, että sopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla annetut unionin säädökset sisällytetään sopimukseen mahdollisimman pian niiden hyväksymisen jälkeen.

2. Kun unionin säädökset on sisällytetty sopimukseen 4 kohdan mukaisesti, ne ovat osa Sveitsin oikeusjärjestystä, jollei tapauksen mukaan sekakomitean päättämistä mukautuksista muuta johdu.
3. Jos unioni hyväksyy sopimuksen soveltamisalaan kuuluvan säädöksen, se ilmoittaa siitä Sveitsille mahdollisimman pian sekakomiteassa. Sekakomitea järjestää kyseessä olevasta aiheesta näkemysten vaihdon jommankumman sopimuspuolen pyynnöstä.
4. Sekakomitea tekee ratkaisunsa 1 kohdan mukaisesti hyväksymällä mahdollisimman pian päätöksen sopimuksen liitteen I–III muuttamisesta sekä tarvittavista mukautuksista.
5. Sopimuksen ja liitteen, sellaisena kuin se on muutettuna 4 kohdan nojalla, johdonmukaisuuden varmistamiseksi sekakomitea voi tarvittaessa ehdottaa sopimuksen tarkistamista; sopimuspuolet hyväksyvät tarkistamisen omia sisäisiä menettelyjään noudattaen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 1 ja 2 kohdan soveltamista.
6. Sopimuksessa olevia viittauksia unionin säädöksiin, jotka eivät ole enää voimassa, pidetään viittauksina sopimuksen liitteeseen sisällytettyyn kumoavaan unionin säädökseen siitä alkaen, kun 4 kohdan mukainen sekakomitean päätös sopimuksen liitteen vastaavasta muuttamisesta tulee voimaan, jollei kyseisessä päätöksessä toisin määrätä.
7. Edellä 1 kohdassa määrättyä velvoitetta ei sovelleta unionin säädöksiin tai niiden säännöksiin, jotka kuuluvat seuraavassa luetellun poikkeuksen soveltamisalaan:
 - 5 g artikla [Ennakkoilmoitusaika ja tarkastukset];

- 5 h artikla [Rahoitusvakuudet ja seuraamukset];
- 5 i artikla [Todiste itsenäisestä ammatinharjoittamisesta];
- 5 j artikla [Suojelun tason säilyttäminen];
- 7 b artikla [Opiskelijat];
- 7 e artikla [Pysyvä oleskelu];
- 7 f artikla [Kiinteän omaisuuden hankinta];
- 7 g artikla [Henkilökortit];
- 7 h artikla [Karkottaminen];
- Liite II Sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittaminen, osa II. Alakohtaiset mukautukset, 1 kohdan a–f alakohta.

8. Jollei 6 artiklasta muuta johdu, sekakomitean 4 kohdan nojalla tekemät päätökset tulevat voimaan välittömästi, mutta eivät missään tapauksessa ennen sitä päivää, jona vastaavaa unionin säädöstä aletaan soveltaa unionissa.

9. Päätöksenteon helpottamiseksi sopimuspuolet tekevät vilpittömässä mielessä yhteistyötä koko tässä artikkelissa määrätyn menettelyn ajan.

10. Unioni ja Sveitsi ottavat huomioon periaatteen ”sama palkka samanarvoisesta työstä samassa paikassa” ja Sveitsin kaksinkertaisen täytäntöönpanojärjestelmän.

6 ARTIKLA

Sveitsin perustuslaillisten velvoitteiden täyttäminen

1. Sveitsi ilmoittaa 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun näkemysten vaihdon yhteydessä unionille, onko Sveitsin täytettävä perustuslailliset velvoitteensa, jotta 5 artiklan 4 kohdassa tarkoitetusta päätöksestä tulee sitova.
2. Jos Sveitsin on täytettävä perustuslailliset velvoitteensa, jotta 5 artiklan 4 kohdassa tarkoitetusta päätöksestä tulee sitova, Sveitsin on tehtävä se enintään kahden vuoden kuluessa 1 kohdassa määrättyjen tietojen antamisesta, paitsi jos käynnistetään kansanäänestysmenettely, jolloin tätä määräaikaa pidennetään yhdellä vuodella.
3. Siihen asti, että Sveitsi ilmoittaa täyttäneensä perustuslailliset velvoitteensa, sopimuspuolet soveltavat toistaiseksi 5 artiklan 4 kohdassa tarkoitettua päätöstä, paitsi jos Sveitsi ilmoittaa unionille, että päätöksen soveltaminen toistaiseksi ei ole mahdollista, ja perustelee tämän.

Väliaikainen soveltaminen ei missään tapauksessa ole mahdollista ennen sitä päivää, jona vastaavaa unionin säädöstä aletaan soveltaa unionissa.

4. Sveitsin on ilmoitettava unionille viipymättä sekakomitean välityksellä, kun se on täyttänyt 1 kohdassa tarkoitetut perustuslailliset velvoitteensa.
5. Päätös tulee voimaan päivänä, jona 4 kohdassa tarkoitettu ilmoitus annetaan, mutta ei missään tapauksessa ennen päivää, jona vastaavaa unionin säädöstä aletaan soveltaa unionissa.

3 LUKU

SOPIMUKSEN TULKINTA JA SOVELTAMINEN

7 ARTIKLA

Yhdenmukaisen tulkinnan periaate

1. Edellä 1 artiklassa vahvistettujen tavoitteiden saavuttamiseksi ja kansainvälisen julkisoikeuden periaatteiden mukaisesti kahdenvälisiä sopimuksia, jotka koskevat niitä sisämarkkinoiden aloja, joihin Sveitsi osallistuu, ja unionin säädöksiä, joihin tällaisissa sopimuksissa viitataan, tulkitaan yhdenmukaisesti ja sovelletaan niillä sisämarkkinoihin liittyvillä aloilla, joihin Sveitsi osallistuu.
2. Unionin säädöksiä, joihin sopimuksessa viitataan, ja sopimuksen määräyksiä, mikäli niiden soveltamisessa käytetään unionin oikeuden käsitteitä, tulkitaan ja sovelletaan sekä sopimusten allekirjoittamista edeltävän että sen jälkeisen Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisesti.

8 ARTIKLA

Tehokkaan ja yhdenmukaisen soveltamisen periaate

1. Komissio ja Sveitsin toimivaltaiset viranomaiset tekevät yhteistyötä ja avustavat toisiaan sopimuksen soveltamisen valvonnan varmistamisessa. Ne voivat vaihtaa tietoja sopimuksen soveltamisen valvontatoimista. Ne voivat vaihtaa näkemyksiä ja keskustella yhteistä etua koskevista kysymyksistä.
2. Kumpikin sopimuspuoli toteuttaa tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen sopimuksen tehokkaan ja yhdenmukaisen soveltamisen alueellaan.
3. Sopimuspuolet valvovat yhdessä sopimuksen soveltamista sekakomiteassa.

Jos komissio tai Sveitsin toimivaltaiset viranomaiset saavat tiedon sopimuksen virheellisestä soveltamisesta, asia voidaan saattaa sekakomitean käsiteltäväksi hyväksyttävän ratkaisun löytämiseksi.

4. Komissio ja Sveitsin toimivaltaiset viranomaiset seuraavat, miten toinen sopimuspuoli soveltaa sopimusta. Tällöin sovelletaan 10 artiklassa määrättyä menettelyä.

Mikäli tietyt unionin toimielinten jompaakumpaa sopimuspuolta koskevat valvontatoimivaltuudet, kuten tutkinta- ja päätöksentekovaltuudet, ovat tarpeen sopimuksen tehokkaan ja yhdenmukaisen soveltamisen varmistamiseksi, sopimuksessa on määrättävä niistä nimenomaisesti.

9 ARTIKLA

Yksinoikeusperiaate

Sopimuspuolet sitoutuvat olemaan saattamatta tämän sopimuksen tai siinä tarkoitettujen unionin säädösten tulkintaa tai soveltamista koskevaa riitaa tai tapauksen mukaan sopimuksen perusteella tehdyn komission päätöksen yhdenmukaisuutta sopimuksen kanssa koskevaa riitaa ratkaistavaksi millään muulla kuin tässä pöytäkirjassa määrätyillä ratkaisukeinoilla.

10 ARTIKLA

Tulkintaan tai soveltamiseen liittyviä ongelmia koskeva menettely

1. Jos sopimuksen tai jonkin sellaisen unionin säädöksen, johon sopimuksessa viitataan, tulkinnassa tai soveltamisessa on ongelmia, sopimuspuolet neuvottelevat keskenään sekakomiteassa molempia sopimuspuolia tyydyttävän ratkaisun löytämiseksi. Tätä varten sekakomitealle annetaan kaikki hyödylliset tiedot, jotta se voi tarkastella tilannetta yksityiskohtaisesti. Sekakomitea tarkastelee kaikkia mahdollisuuksia, joiden avulla sopimuksen moitteeton toiminta voi jatkua.
2. Jos sekakomitea ei löydä ratkaisua 1 kohdassa tarkoitettuun ongelmaan kolmen kuukauden kuluessa siitä päivästä, jona ongelma on saatettu sen käsiteltäväksi, kumpi tahansa sopimuspuolista voi pyytää välitysoikeutta ratkaisemaan riidan lisäyksessä vahvistettujen sääntöjen mukaisesti.

3. Jos riita herättää kysymyksen jonkin 7 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun määräyksen tulkinnasta tai soveltamisesta ja jos kyseisen määräyksen tulkinnalla on merkitystä riidan ratkaisemisen kannalta ja se on tarpeen välitysoikeuden ratkaisun kannalta, välitysoikeus saattaa kysymyksen Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.

Jos riita herättää kysymyksen sellaisen määräyksen tulkinnasta tai soveltamisesta, joka kuuluu dynaamista yhdenmukaistamista koskevasta velvoitteesta 5 artiklan 7 kohdassa myönnetyn poikkeuksen soveltamisalaan, eikä riita koske unionin oikeuden käsitteiden tulkintaa tai soveltamista, välitysoikeus ratkaisee riidan saattamatta sitä Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.

4. Jos välitysoikeus saattaa kysymyksen Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaistavaksi 3 kohdan mukaisesti,

- a) Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisu sitoo välitysoikeutta; ja
- b) Sveitsillä on samat oikeudet kuin jäsenvaltioilla ja unionin toimielimillä, ja siihen sovelletaan soveltuvien osin samoja menettelyjä Euroopan unionin tuomioistuimessa.

5. Kumpikin sopimuspuoli toteuttaa kaikki tarvittavat toimenpiteet välitysoikeuden ratkaisun noudattamiseksi vilpittömässä mielessä.

Sopimuspuolen, jonka välitysoikeus on todennut jättäneen noudattamatta sopimusta, on ilmoitettava toiselle sopimuspuolelle sekakomitean välityksellä toimenpiteistä, jotka se on toteuttanut välitysoikeuden päätöksen noudattamiseksi.

6. Sosiaaliavustuksen epäämisestä ja oleskelun päättämisestä ennen pysyvän oleskeluoikeuden saamista annetussa yhteisessä julistuksessa ja työn vastaanottamista koskevasta ilmoituksesta annetussa yhteisessä julistuksessa esitetyt takeet otetaan vilpittömässä mielessä huomioon sekakomitealle esitettyjen riitojen ratkaisemisen yhteydessä.

Ensimmäistä alakohtaa sovelletaan niin kauan ja siltä osin kuin takeet ovat sopusoinnussa sopimukseen sisällytettyjen unionin säädösten kanssa. Takeet eivät vaikuta tämän pöytäkirjan 5 artiklan 1 kohdan soveltamiseen.

11 ARTIKLA

Korvaavat toimenpiteet

1. Jos sopimuspuoli, jonka välitysoikeus on todennut jättäneen noudattamatta sopimusta, ei ilmoita toiselle sopimuspuolelle lisäyksessä olevan IV.2 artiklan 6 kohdan mukaisesti asetetussa kohtuullisessa määräajassa toimenpiteistä, jotka se on toteuttanut välitysoikeuden päätöksen noudattamiseksi, tai jos toinen sopimuspuoli katsoo, että ilmoitetut toimenpiteet eivät ole välitysoikeuden päätöksen mukaisia, toinen sopimuspuoli voi mahdollisen epätasapainon korjaamiseksi toteuttaa sopimuksen tai muiden kahdenvälisten sopimusten puitteissa oikeasuhteisia korvaavia toimenpiteitä niillä sisämarkkinoihin liittyvillä aloilla, joihin Sveitsi osallistuu, jäljempänä 'korvaavat toimenpiteet'. Sen on ilmoitettava ilmoituksessa täsmennettävistä korvaavista toimenpiteistä sopimuspuolelle, jonka välitysoikeus on todennut jättäneen noudattamatta sopimusta. Korvaavat toimenpiteet tulevat voimaan kolmen kuukauden kuluttua ilmoituksen päivämäärästä.

2. Jos sekakomitea ei ole kuukauden kuluessa suunnitelluista korvaavista toimenpiteistä ilmoittamisesta tehnyt päätöstä näiden korvaavien toimenpiteiden keskeyttämisestä, muuttamisesta tai kumoamisesta, kumpi tahansa sopimuspuoli voi lisäyksen mukaisesti esittää välitysoikeudelle kysymyksen korvaavien toimenpiteiden oikeasuhteisuudesta.
3. Välitysoikeus päättää asiasta lisäyksen III.8 artiklan 4 kohdassa asetetussa määräajassa.
4. Korvaavilla toimenpiteillä ei ole taannehtivaa vaikutusta. Erityisesti on säilytettävä yksityishenkilöiden ja talouden toimijoiden jo ennen korvaavien toimenpiteiden voimaantuloa saamat oikeudet ja velvollisuudet.

12 ARTIKLA

Lainkäyttöalueiden välinen yhteistyö

1. Yhdenmukaisen tulkinnan edistämiseksi Sveitsin liittovaltion korkein oikeus ja Euroopan unionin tuomioistuin sopivat vuoropuhelusta ja sen yksityiskohtaisista säännöistä.
2. Sveitsillä on oikeus toimittaa Euroopan unionin tuomioistuimelle kirjelmiä tai kirjallisia huomautuksia tapauksissa, joissa jokin unionin jäsenvaltion tuomioistuin saattaa Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi kysymyksen sopimuksen tai jonkin siinä mainitun unionin säädöksen säännöksen tulkinnasta saadakseen asiasta ennakkoratkaisun.

4 LUKU

MUUT MÄÄRÄYKSET

13 ARTIKLA

Rahoitusosuus

1. Sveitsi osallistuu tämän artiklan ja liitteen mukaisesti unionin virastojen ja tietojärjestelmien toimien ja muiden sellaisten liitteen 1 artiklassa mainittujen toimien rahoitukseen, joihin se voi osallistua.

Sekakomitea voi tehdä päätöksen tämän liitteen muuttamisesta.

2. Unioni voi keskeyttää Sveitsin osallistumisen tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettuihin toimiin milloin tahansa, jos Sveitsi ei noudata maksumääräaikaan liitteen 2 artiklassa vahvistettujen maksuehtojen mukaisesti.

Jos Sveitsi ei noudata maksumääräaikaan, unioni lähettää Sveitsille virallisen muistutuskirjeen. Jos maksua ei suoriteta kokonaan 30 päivän kuluessa virallisen muistutuskirjeen vastaanottamisesta, unioni voi keskeyttää Sveitsin osallistumisen kyseiseen toimeen.

3. Rahoitusosuus koostuu seuraavien summasta:

a) toiminnallinen rahoitusosuus; ja

b) osallistumismaksu.

4. Rahoitusosuus maksetaan vuotuisena rahoitusosuutena, ja se erääntyy komission rahoituspyynnöissä mainittuina päivinä.

5. Toiminnallinen rahoitusosuus perustuu jakoperusteeseen, joka määritellään Sveitsin markkinahintaisen bruttokansantuotteen, jäljempänä 'BKT', ja unionin markkinahintaisen BKT:n suhteena.

Sopimuspuolten markkinahintaista BKT:tä koskevat luvut tähän tarkoitukseen ovat viimeisimmät saatavilla olevat Euroopan unionin tilastotoimiston (Eurostat) luvut sen vuoden tammikuun 1 päivästä, jona vuosittainen maksu suoritetaan, ottaen asianmukaisesti huomioon Luxemburgissa 26 päivänä lokakuuta 2004 tehdyn sopimuksen Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisestä yhteistyöstä tilastoalalla. Jos edellä mainittua sopimusta lakataan soveltamasta, Sveitsin BKT:n on oltava Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön toimittamien tietojen pohjalta vahvistettu BKT.

6. Kunkin unionin viraston toiminnallinen rahoitusosuus lasketaan soveltamalla jakoperustetta kyseisen vuoden asiaankuuluvaan unionin talousarvion tukea koskevaan kohtaan (tukea koskeviin kohtiin) sisältyvään viraston vuotuisen hyväksytyyn talousarvioon ottaen huomioon kunkin viraston osalta mahdolliset liitteen 1 artiklassa määritellyt mukautetut toiminnalliset rahoitusosuudet.

Tietojärjestelmien ja muiden toimien toiminnallinen rahoitusosuus lasketaan soveltamalla jakoperustetta kyseisen vuoden asiaankuuluvaan talousarvioon, joka esitetään talousarvion toteuttamista koskevissa asiakirjoissa, kuten työohjelmissä tai sopimuksissa.

Kaikki viitesummat perustuvat maksusitoumusmäärärahoihin.

7. Vuotuinen osallistumismaksu on 4 prosenttia 5 ja 6 kohdan mukaisesti lasketusta vuotuisesta toiminnallisesta rahoitusosuudesta.
8. Komissio toimittaa Sveitsille riittävät tiedot rahoitusosuuden laskemisesta. Nämä tiedot toimitetaan ottaen asianmukaisesti huomioon unionin luottamuksellisuutta ja tietosuojaa koskevat säännöt.
9. Kaikki Sveitsin rahoitusosuudet tai unionilta saatavat maksut sekä maksettavien tai saatavien määrien laskenta suoritetaan euroina.
10. Jos tämä pöytäkirja ei tule voimaan kalenterivuoden alussa, Sveitsin kyseisen vuoden toiminnallista rahoitusosuutta mukautetaan liitteen 5 artikkelissa määriteltyjen menetelmien ja maksuehtojen mukaisesti.
11. Tämän artiklan soveltamista koskevat yksityiskohtaiset määräykset vahvistetaan liitteessä.
12. Sekakomitea tarkastelee kolmen vuoden välein tämän pöytäkirjan voimaantulon jälkeen Sveitsin osallistumista koskevia ehtoja, sellaisina kuin ne on määritelty liitteen 1 artikkelissa, ja mukauttaa niitä tarvittaessa.

14 ARTIKLA

Viittaukset alueisiin

Jos sopimukseen sisällytetyissä unionin säädöksissä viitataan ”Euroopan unionin”, ”unionin”, ”yhteismarkkinoiden” tai ”sisämarkkinoiden” alueeseen, viittauksia pidetään tätä sopimusta sovellettaessa viittauksina sopimuksen 24 artiklassa tarkoitettuihin alueisiin.

15 ARTIKLA

Viittaukset unionin jäsenvaltioiden kansalaisiin

Jos sopimukseen sisällytetyissä unionin säädöksissä viitataan unionin jäsenvaltioiden kansalaisiin, viittauksia pidetään tätä sopimusta sovellettaessa viittauksina unionin jäsenvaltioiden ja Sveitsin kansalaisiin.

16 ARTIKLA

Unionin säädösten voimaantulo ja täytäntöönpano

Sopimukseen sisällytettyjen unionin säädösten säännökset, jotka koskevat niiden voimaantuloa tai täytäntöönpanoa, eivät ole sopimuksen kannalta merkityksellisiä.

Sveitsiä koskevat määräajat ja päivämäärät unionin säädösten sisällyttämistä sopimukseen koskevien päätösten voimaan saattamiselle ja täytäntöönpanolle ovat 5 artiklan 8 kohdan ja 6 artiklan 5 kohdan sekä siirtymäjärjestelyjä koskevien määräysten mukaiset.

17 ARTIKLA

Unionin säädösten osoitus

Sopimukseen sisällytettyjen unionin säädösten säännökset, jotka osoittavat, että ne on osoitettu unionin jäsenvaltioille, eivät ole sopimuksen kannalta merkityksellisiä.

5 LUKU

LOPPUMÄÄRÄYKSET

18 ARTIKLA

Täytäntöönpano

1. Sopimuspuolet toteuttavat kaikki tarvittavat yleiset ja erityiset toimenpiteet varmistaakseen sopimuksesta aiheutuvien velvoitteiden täyttämisen ja pidätyvät kaikista toimenpiteistä, jotka voisivat vaarantaa sen tavoitteiden saavuttamisen.

2. Sopimuspuolet toteuttavat kaikki tarvittavat toimenpiteet sopimuksessa mainituilla unionin säädöksillä tavoiteltujen tulosten varmistamiseksi ja pidättyvät kaikista toimenpiteistä, jotka voisivat vaarantaa niiden tavoitteiden saavuttamisen.

19 ARTIKLA

Voimaantulo

1. Unioni ja Sveitsi ratifioivat ja hyväksyvät tämän pöytäkirjan omia menettelyjään noudattaen. Unioni ja Sveitsi ilmoittavat toisilleen tämän pöytäkirjan voimaantulon edellyttämien sisäisten menettelyjen päätökseen saattamisesta.

2. Tämä pöytäkirja tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona viimeinen seuraavista välineistä on annettu tiedoksi:

- a) henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta tehdyn Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen muutospöytäkirja;
- b) Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton lentoliikennettä koskevan sopimuksen institutionaalinen pöytäkirja;
- c) Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton lentoliikennettä koskevan sopimuksen muutospöytäkirja;

- d) Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton lentoliikennettä koskevan sopimuksen valtioneuvoston päätös;
- e) rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikenteestä tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen institutionaalinen päätös;
- f) rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikenteestä tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen muutospäätös;
- g) rautateiden ja maanteiden tavara- ja henkilöliikenteestä tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen valtioneuvoston päätös;
- h) maataloustuotteiden kaupasta tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton sopimuksen muutospäätös;
- i) vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroisesta tunnustamisesta tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen institutionaalinen päätös;
- j) vaatimustenmukaisuuden arvioinnin vastavuoroisesta tunnustamisesta tehdyn Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton välisen sopimuksen muutospäätös;
- k) Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin säännöllisestä rahoitusosuudesta taloudellisten ja sosiaalisten erojen vähentämiseen Euroopan unionissa;

- l) Euroopan unionin ja Euroopan atomienergiayhteisön sekä Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin valaliiton osallistumisesta unionin ohjelmiin;
- m) Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin valaliiton osallistumista Euroopan unionin avaruusohjelmaviraston toimintaan koskevista ehdoista ja edellytyksistä.

20 ARTIKLA

Muuttaminen ja voimassaolon päättäminen

1. Tätä pöytäkirjaa voidaan muuttaa milloin tahansa unionin ja Sveitsin yhteisellä sopimuksella.
2. Jos sopimus irtisanotaan sopimuksen 25 artiklan 3 kohdan mukaisesti, tämän pöytäkirjan voimassaolo päättyy sopimuksen 25 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuna päivänä.
3. Jos sopimuksen voimassaolo päättyy, yksityishenkilöiden ja talouden toimijoiden sopimuksen nojalla jo ennen sopimuksen päättymistä saamat oikeudet ja velvollisuudet pysyvät voimassa. Unioni ja Sveitsi päättävät yhteisellä sopimuksella, mitä tehdään oikeuksille, joita ollaan myöntämässä.

Tehty [...] [...] kahtena kappaleena bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, iirin, italian, kreikan, kroaatin, latvian, liettuan, maltan, portugalin, puolan, ranskan, romanian, ruotsin, saksan, slovakin, sloveenin, suomen, tanskan, tšekin, unkarin ja viron kielellä, ja kukin teksti on yhtä todistusvoimainen.

TÄMÄN VAKUUDEKSI tätä varten asianmukaisesti valtuutetut edustajat ovat allekirjoittaneet tämän pöytäkirjan.

(Signature Block, to the effect of, in all 24 EU languages: ”Euroopan unionin puolesta” ja ”Sveitsin valaliiton puolesta”)

LIITE pöytäkirjan 13 ARTIKLAN SOVELTAMISESTA

1 ARTIKLA

Luettelo unionin virastojen ja tietojärjestelmien toimista sekä muista toimista, joihin Sveitsi osallistuu taloudellisesti

Sveitsi osallistuu seuraavien rahoitukseen:

a) virastot:

ei mitään;

b) tietojärjestelmät:

työnvälityspalvelujen eurooppalainen verkosto (Eures) sellaisena kuin se on perustettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2016/589, annettu 13 päivänä huhtikuuta 2016, työnvälityspalvelujen eurooppalaisesta verkostosta (Eures), liikkuvuuspalvelujen tarjoamisesta työntekijöille ja työmarkkinoiden yhdentymisen tiivistämisestä ja asetusten (EU) N:o 492/2011 ja (EU) N:o 1296/2013 muuttamisesta (EUVL L 107, 22.4.2016, s. 1), sellaisena kuin sitä sovelletaan sopimuksen liitteen I mukaisesti;

sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmä (EESSI) sellaisena kuin se on perustettuna asetuksella (EY) N:o 883/2004 (EUVL L 166, 30.4.2004, s. 1), sellaisena kuin se on oikaistuna seuraavilla: EUVL L 200, 7.6.2004, s. 1 sekä EUVL L 204, 4.8.2007, s. 30) ja asetus (EY) N:o 987/2009 (EUVL L 284, 30.10.2009, s. 1), sellaisena kuin sitä sovelletaan sopimuksen liitteen II mukaisesti;

sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmä (IMI) sellaisena kuin se on perustettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 1024/2012, annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, hallinnollisesta yhteistyöstä sisämarkkinoiden tietojenvaihtojärjestelmässä ja komission päätöksen 2008/49/EY kumoamisesta (EUVL L 316, 14.11.2012, s. 1), sellaisena kuin sitä sovelletaan sopimuksen liitteen I ja III mukaisesti;

c) muut toimet:

ei mitään.

2 ARTIKLA

Maksuehdot

1. Pöytäkirjan 13 artiklan mukaiset maksut suoritetaan tämän artiklan mukaisesti.
2. Kun komissio esittää varainhoitovuoden rahoituspyynnön, se ilmoittaa Sveitsille seuraavat tiedot:
 - a) toiminnallisen rahoitusosuuden määrä; ja

b) osallistumismaksun määrä.

3. Komissio ilmoittaa Sveitsille mahdollisimman pian ja viimeistään kunkin varainhoitovuoden huhtikuun 16 päivänä seuraavat Sveitsin osallistumista koskevat tiedot:

- a) kyseisen vuoden unionin vuotuisessa hyväksytyssä talousarviossa olevien asiaankuuluvien unionin talousarvion tukea koskevien kohtien maksusitoumusmäärärahojen määrät kunkin unionin viraston osalta, ottaen huomioon kunkin viraston osalta kaikki 1 artiklassa määritellyt mukautetut toiminnalliset rahoitusosuudet, sekä tietojärjestelmien ja muiden toimien asiaankuuluvien talousarvioiden osalta kyseisen vuoden hyväksytyyn unionin talousarvioon liittyvät maksusitoumusmäärärahojen määrät, jotka kattavat Sveitsin osallistumisen 1 artiklan mukaisesti;
- b) tämän pöytäkirjan 13 artiklan 7 kohdassa tarkoitetun osallistumismaksun määrä; sekä
- c) virastojen osalta asiaa koskevissa unionin talousarvion tukea koskevissa kohdissa vuodelle N+1 hyväksyttyjä maksusitoumusmäärärahoja koskevien talousarviositoumusten määrät, jotka liittyvät unionin vuotuisen talousarvion ja jotka on merkitty asiaa koskeviin unionin talousarvion tukea koskevaan kohtaan (tukea koskeviin kohtiin) vuonna N.

4. Komissio esittää talousarvioesityksen perusteella arvion 3 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitetuista tiedoista mahdollisimman pian ja viimeistään varainhoitovuoden syyskuun 1 päivänä.

5. Komissio esittää Sveitsille viimeistään 16 päivänä huhtikuuta ja, jos sitä sovelletaan asiaankuuluvaan virastoon, tietojärjestelmään tai muuhun toimeen, aikaisintaan 22 päivänä lokakuuta ja viimeistään 31 päivänä lokakuuta kunakin varainhoitovuonna rahoituspyynnön, joka vastaa Sveitsin tämän sopimuksen mukaista rahoitusosuutta kunkin sellaisen asiaankuuluvan viraston, tietojärjestelmän tai muun toimen tai niiden osan osalta, johon Sveitsi osallistuu.

6. Edellä 5 kohdassa tarkoitettu rahoituspyyntö tai rahoituspyynnot on jaoteltava eriin seuraavasti:

- a) Kunkin vuoden ensimmäisen erän, joka liittyy 16 päivään huhtikuuta mennessä esitettävään rahoituspyyntöön, on oltava enintään yhtä suuri kuin 4 kohdassa tarkoitettu arvio kyseisen viraston, tietojärjestelmän tai muun toimen vuotuisesta rahoitusosuudesta;

Sveitsi maksaa rahoituspyynnössä ilmoitetun määrän viimeistään 60 päivän kuluttua rahoituspyynnön esittämisestä.

- b) Mahdollisesti sovellettavan vuoden toisen erän, joka liittyy aikaisintaan 22 päivänä lokakuuta ja viimeistään 31 päivänä lokakuuta esitettävään rahoituspyyntöön, on vastattava 4 kohdassa tarkoitetun määrän ja 5 kohdassa tarkoitetun määrän välistä erotusta, jos 5 kohdassa tarkoitettu määrä on suurempi.

Sveitsi maksaa tässä rahoituspyynnössä ilmoitetun määrän viimeistään 21 päivänä joulukuuta.

Sveitsi voi maksaa kustakin rahoituspyynnöstä erilliset maksut kunkin viraston, tietojärjestelmän tai muun toimen osalta.

7. Pöytäkirjan ensimmäisenä täytäntöönpanovuonna komissio esittää yhden rahoituspyynnön 90 päivän kuluessa pöytäkirjan voimaantulosta.

Sveitsi maksaa rahoituspyynnössä ilmoitetun määrän viimeistään 60 päivän kuluttua rahoituspyynnön esittämisestä.

8. Jos rahoitusosuuden maksu viivästyy, Sveitsi maksaa maksamattomasta määrästä viivästyskorkoa eräpäivästä siihen päivään, jona maksamatta oleva määrä maksetaan kokonaisuudessaan.

Saamisiin, joita ei ole maksettu eräpäivänä, sovelletaan *Euroopan unionin virallisen lehden C-*sarjassa julkaistua Euroopan keskuspankin perusrahoitusoperaatioihinsa soveltamaa korkoa, joka on voimassa erääntymiskuukauden ensimmäisenä päivänä, tai 0 prosentin korkoa sen mukaan, kumpi näistä on korkeampi, korotettuna 3,5 prosenttiyksiköllä.

3 ARTIKLA

Sveitsin unionin virastoille maksaman rahoitusosuuden mukauttaminen täytäntöönpanon perusteella

Sveitsin unionin virastoille maksamaa rahoitusosuutta mukautetaan vuonna N+1, kun alustavaa toiminnallista rahoitusosuutta mukautetaan ylöspäin tai alaspäin alustavan toiminnallisen rahoitusosuuden ja mukautetun rahoitusosuuden välisellä erotuksella. Mukautettu rahoitusosuus lasketaan soveltamalla vuoden N rahoitusosuuden jakoperustetta talousarviositoumuksiin, jotka on tehty vuodelle N hyväksytyistä asiaankuuluvien unionin talousarvion tukia koskevien kohtien maksusitoumusmäärärahoista. Erotuksessa otetaan tarvittaessa huomioon kunkin viraston osalta 1 artiklassa määritelty prosentuaalinen mukautettu toiminnallinen rahoitusosuus.

4 ARTIKLA

Nykyiset järjestelyt

Pöytäkirjan 13 artiklaa ja tätä liitettä ei sovelleta Sveitsin ja unionin välisiin erityisjärjestelyihin, joihin sisältyy Sveitsin rahoitusosuuksia. Tällaisten järjestelyjen kattamat virastot, tietojärjestelmät ja muut toimet ovat seuraavat:

- sosiaaliturvan keskinäinen tietojärjestelmä (MISSOC) Sveitsin ja komission MISSOCin sihteeristön kanssa tekemien vastaavien sopimusjärjestelyjen mukaisesti.

5 ARTIKLA

Siirtymäjärjestelyt

Jos pöytäkirjan voimaantulopäivä ei ole 1 päivä tammikuuta, sovelletaan tätä artiklaa 2 artiklasta poiketen.

Pöytäkirjan ensimmäisenä täytäntöönpanovuotena, kuten on vahvistettu pöytäkirjan 13 artiklan ja tämän liitteen 1–3 artiklan mukaisesti, asianomaiseen virastoon, tietojärjestelmään tai muuhun toimeen sovellettavan kyseisen vuoden toiminnallista rahoitusosuutta vähennetään suhteessa kuluneeseen aikaan kertomalla vuotuisen toiminnallisen rahoitusosuuden määrä seuraavien tekijöiden suhteella:

- a) kalenteripäivien lukumäärä pöytäkirjan voimaantulopäivästä kyseisen vuoden 31 päivään joulukuuta; ja
- b) kyseisen vuoden kalenteripäivien kokonaismäärä.

VÄLITYSOIKEUTTA KOSKEVA LISÄYS

I LUKU

JOHDANTOMÄÄRÄYKSET

I.1 ARTIKLA

Soveltamisala

Jos jompikumpi sopimuspuolista saattaa riidan välitysmenettelyyn pöytäkirjan 10 artiklan 2 kohdan tai 11 artiklan 2 kohdan mukaisesti tai saattaa asian välitysoikeuden käsiteltäväksi sopimuksen 14 a artiklan 2 tai 4 kohdan mukaisesti, sovelletaan tässä lisäyksessä vahvistettuja sääntöjä.

I.2 ARTIKLA

Kirjaamo ja sihteeripalvelut

Haagin pysyvän välitystuomioistuimen kansainvälinen toimisto, jäljempänä 'kansainvälinen toimisto', hoitaa kirjaamotehtävät ja tarjoaa sihteeripalveluja.

I.3 ARTIKLA

Ilmoitukset ja määräaikojen laskeminen

1. Ilmoitukset, esimerkiksi tiedonannot tai ehdotukset, voidaan lähettää millä tahansa tiedonsiirtovälineellä, joka varmentaa niiden lähettämisen tai mahdollistaa varmentamisen.
2. Tällaisia ilmoituksia voidaan lähettää sähköisesti vain, jos sopimuspuoli on nimennyt tai hyväksynyt osoitteen nimenomaisesti tätä tarkoitusta varten.
3. Sopimuspuolille tiedoksi annettavat ilmoitukset lähetetään Sveitsin osalta Sveitsin valaliiton ulkoasiainministeriön Euroopasta vastaavalle osastolle ja unionin osalta komission oikeudelliselle yksikölle.

4. Kaikki tässä lisäyksessä vahvistetut määräajat alkavat tapahtuman tai toimenpiteen toteutumisen jälkeisestä päivästä. Jos asiakirjan toimittamiselle asetettu määräaika päättyy muuna päivänä kuin unionin toimielinten tai Sveitsin hallituksen työpäivänä, asiakirjan toimittamiselle asetettu määräaika päättyy ensimmäisenä sitä seuraavana työpäivänä. Määräaikaan kuuluvat muut kuin työpäivät lasketaan mukaan.

I.4 ARTIKLA

Ilmoitus välitysmenettelyn aloittamisesta

1. Välitysmenettelyn käyttöä koskevan aloitteen tekevän sopimuspuolen, jäljempänä 'kantaja', on lähetettävä toiselle sopimuspuolelle, jäljempänä 'vastaaja', ja kansainväliselle toimistolle ilmoitus välitysmenettelyn aloittamisesta.
2. Välitysmenettelyn katsotaan alkavan sen päivän jälkeisenä päivänä, jona vastaaja vastaanottaa välitysmenettelyn aloittamista koskevan ilmoituksen.
3. Välitysmenettelyn aloittamista koskevan ilmoituksen on sisällettävä seuraavat tiedot:
 - a) pyyntö riidan siirtämisestä välitysmenettelyyn;
 - b) sopimuspuolten nimet ja yhteystiedot;
 - c) kantajan edustajan nimi ja osoite;

- d) menettelyn oikeusperusta (pöytäkirjan 10 artiklan 2 kohta tai 11 artiklan 2 kohta) ja
- i) pöytäkirjan 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa riidan aiheuttava kysymys sellaisena kuin se on virallisesti kirjattuna ratkaisua varten sekakomitean esityslistalle pöytäkirjan 10 artiklan 1 kohdan mukaisesti;
 - ii) pöytäkirjan 11 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa välitysoikeuden päätös, pöytäkirjan 10 artiklan 5 kohdassa mainitut täytäntöönpanotoimenpiteet ja riidanalaiset korvaavat toimenpiteet;
 - iii) sopimuksen 14 a artiklan 2 ja 4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa sopimuksen 14 a artiklan 2 kohdan mukaiset väitetyt vaikeudet;
- e) riidan aiheuttavan tai siihen liittyvän säännön nimeäminen;
- f) lyhyt kuvaus riidasta; ja
- g) välitystuomarin nimeäminen tai, jos nimitetään viisi välitystuomaria, kahden välitystuomarin nimeäminen.
4. Pöytäkirjan 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa välitysmenettelyn aloittamista koskevaan ilmoitukseen voi sisältyä myös tietoja siitä, onko asia tarpeen saattaa Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.
5. Välitysmenettelyn aloittamista koskevan ilmoituksen riittävyttä koskevat kanteet eivät estä välitysoikeuden perustamista. Välitysoikeus ratkaisee tällaisen riidan lopullisesti.

I.5 ARTIKLA

Vastaus välitysmenettelyn aloittamista koskevaan ilmoitukseen

1. Vastaajan on 60 päivän kuluessa välitysmenettelyn aloittamista koskevan ilmoituksen vastaanottamisesta lähetettävä kantajalle ja kansainväliselle toimistolle ilmoitukseen vastaus, jossa on oltava seuraavat tiedot:
 - a) sopimuspuolten nimet ja yhteystiedot;
 - b) vastaajan edustajan tai edustajien nimi ja osoite;
 - c) vastaus I.4 artiklan 3 kohdan d–f alakohdan mukaisessa välitysmenettelyn aloittamista koskevassa ilmoituksessa annettuihin tietoihin; ja
 - d) välitystuomarin nimeäminen tai, jos nimitetään viisi välitystuomaria, kahden välitystuomarin nimeäminen.
2. Pöytäkirjan 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa välitysmenettelyn aloittamista koskevaan ilmoitukseen annettu vastaus voi sisältää myös vastauksen tämän lisäyksen I.4 artiklan 4 kohdan mukaisessa välitysmenettelyn aloittamista koskevassa ilmoituksessa annettuihin tietoihin ja tietoja siitä, onko asia tarpeen saattaa Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.
3. Vastaajan välitysmenettelyn aloittamista koskevaan ilmoitukseen antaman vastauksen puuttuminen tai puutteellisuus tai myöhästyminen ei estä välitysoikeuden perustamista. Välitysoikeus ratkaisee tällaisen riidan lopullisesti.

4. Jos vastaaja pyytää välitysmenettelyn aloittamista koskevaan ilmoitukseen antamassaan vastauksessa, että välitysoikeus koostuu viidestä välitystuomarista, kantajan on nimettävä toinen välitystuomari 30 päivän kuluessa välitysmenettelyn aloittamista koskevaan ilmoitukseen annetun vastauksen vastaanottamisesta.

I.6 ARTIKLA

Edustus ja avustaminen

1. Sopimuspuolia edustaa välitysoikeudessa yksi tai useampi edustaja. Edustajia voivat avustaa neuvonantajat tai asianajajat.
2. Edustajia tai heidän osoitteitaan koskevista muutoksista on ilmoitettava toiselle sopimuspuolelle, kansainväliselle toimistolle ja välitysoikeudelle. Välitysoikeus voi milloin tahansa omasta aloitteestaan tai sopimuspuolen pyynnöstä pyytää todisteita sopimuspuolten edustajille annetuista valtuuksista.

II LUKU

VÄLITYSOIKEUDEN KOKOONPANO

II.1 ARTIKLA

Välitystuomarien lukumäärä

Välitysoikeus koostuu kolmesta välitystuomarista. Välitysoikeus koostuu viidestä välitystuomarista, jos kantaja välitysmenettelyn aloittamista koskevassa ilmoituksessaan tai vastaaja ilmoitukseen antamassaan vastauksessa pyytää sitä.

II.2 ARTIKLA

Välitystuomarien nimittäminen

1. Jos nimitetään kolme välitystuomaria, kumpikin sopimuspuoli nimeää heistä yhden. Sopimuspuolten nimeämät kaksi välitystuomaria valitsevat kolmannen välitystuomarin, joka toimii välitysoikeuden puheenjohtajana.
2. Jos nimitetään viisi välitystuomaria, kumpikin sopimuspuoli nimeää heistä kaksi. Sopimuspuolten nimeämät neljä välitystuomaria valitsevat viidennen välitystuomarin, joka toimii välitysoikeuden puheenjohtajana.

3. Jos välitystuomarit eivät 30 päivän kuluessa sopimuspuolten nimeämän viimeisen välitystuomarin nimeämisestä ole päässeet sopimukseen välitysoikeuden puheenjohtajan valinnasta, pysyvän välitysoikeuden pääsihteeri nimittää puheenjohtajan.
4. Välitysoikeuden välitystuomarien valintaa varten laaditaan ohjeellinen, tarvittaessa ajan tasalle saatettava luettelo henkilöistä, joilla on 6 kohdassa tarkoitettu pätevyys ja joka on yhteinen kaikille kahdenvälisille sopimuksille, jotka koskevat niitä sisämarkkinoiden aloja, joihin Sveitsi osallistuu, mukaan lukien [...] [...] tehty terveysasioita koskeva Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus, jäljempänä 'terveysasioita koskeva sopimus', Luxemburgissa 21 päivänä kesäkuuta 1999 tehty Euroopan yhteisön ja Sveitsin valaliiton sopimus maataloustuotteiden kaupasta, jäljempänä 'maataloustuotteiden kauppaa koskeva sopimus', ja [...] [...] tehty Euroopan unionin ja Sveitsin valaliiton välinen sopimus Sveitsin säännöllisestä rahoitusosuudesta taloudellisten ja sosiaalisten erojen vähentämiseen Euroopan unionissa, jäljempänä 'sopimus Sveitsin säännöllisestä rahoitusosuudesta'. Sekakomitea hyväksyy päätöksellään kyseisen luettelon ja saattaa sen ajan tasalle sopimuksen soveltamiseksi.
5. Jos sopimuspuoli ei nimeä välitystuomaria, pysyvän välitysoikeuden pääsihteeri nimittää kyseisen välitystuomarin 4 kohdassa tarkoitettusta luettelosta. Jos tällaista luetteloa ei ole, pysyvän välitysoikeuden pääsihteeri valitsee nimitettävän välitystuomarin arvalla henkilöistä, joita toinen sopimuspuoli tai molemmat sopimuspuolet ovat virallisesti ehdottaneet 4 kohdan soveltamiseksi.

6. Välitysoikeuden muodostavien henkilöiden on oltava erittäin päteviä henkilöitä, joilla on tai ei ole yhteyksiä sopimuspuoliin ja joiden riippumattomuus ja eturistiriidattomuus on taattu, minkä lisäksi heillä on oltava laaja-alaista kokemusta. Heillä on erityisesti oltava osoitettua asiantuntemusta lainsäädännöstä ja tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvista asioista, he eivät saa ottaa vastaan ohjeita kummaltakaan sopimuspuolelta ja heidän on toimittava yksilöinä eivätkä he saa ottaa ohjeita miltään organisaatiolta tai hallitukselta riitaan liittyvissä kysymyksissä. Välitysoikeuden puheenjohtajalla on myös oltava kokemusta riitojenratkaisumenettelyistä.

II.3 ARTIKLA

Välitystuomarien ilmoitukset

1. Kun henkilön nimittämistä välitystuomariksi harkitaan, hänen on ilmoitettava kaikista olosuhteista, jotka todennäköisesti antavat aihetta perusteltuihin epäilyihin hänen puolueettomuudestaan tai riippumattomuudestaan. Välitystuomarin on nimityksestä lähtien ja koko välitysmenettelyn ajan ilmoitettava näistä olosuhteista viipymättä sopimuspuolille ja muille välitystuomareille, ellei hän ole jo tehnyt niin.
2. Välitystuomari voidaan erottaa, jos jotkin olosuhteet voivat aiheuttaa perusteltuja epäilyksiä hänen puolueettomuudestaan tai riippumattomuudestaan.
3. Sopimuspuoli voi pyytää nimittämänsä välitystuomarin erottamista ainoastaan syystä, joka tulee sen tietoon nimittämisen jälkeen.
4. Jos välitystuomari ei toimi tehtävässään tai jos hänen toimimisensa siinä on oikeudellisesti tai tosiasiallisesti mahdotonta, sovelletaan II artiklan 4 kohdassa säädettyä välitystuomarien erottamismenettelyä.

II.4 ARTIKLA

Välitystuomarien erottaminen

1. Sopimuspuolen, joka haluaa erottaa välitystuomarin, on esitettävä erottamispyyntö 30 päivän kuluessa päivästä, jona välitystuomarin nimityksestä ilmoitetaan, tai 30 päivän kuluessa päivästä, jona se saa tiedon II.3 artiklassa tarkoitetuista olosuhteista.
2. Erottamispyyntö lähetetään toiselle sopimuspuolelle, erotettavalle välitystuomarille, muille välitystuomareille ja kansainväliselle toimistolle. Siinä on esitettävä erottamispyynnön syyt.
3. Kun erottamispyyntö on tehty, toinen sopimuspuoli voi hyväksyä sen. Kyseinen välitystuomari voi myös luopua tehtävästään. Hyväksyminen tai tehtävästä luopuminen ei merkitse erottamispyynnön perusteiden hyväksymistä.
4. Jos toinen sopimuspuoli ei 15 päivän kuluessa erottamispyynnön ilmoittamisesta hyväksy erottamispyyntöä tai kyseinen välitystuomari ei luovu tehtävästä, erottamista pyytänyt sopimuspuoli voi pyytää pysyvän välitysoikeuden pääsihteeriä tekemään päätöksen erottamisesta.
5. Tämän artiklan 4 kohdassa tarkoitettussa päätöksessä on esitettävä päätöksen perustelut, elleivät sopimuspuolet toisin sovi.

II.5 ARTIKLA

Välitystuomarin korvaaminen

1. Jos välitystuomari on vaihdettava välitysmenettelyn aikana, korvaava henkilö nimitetään tai valitaan II.2 artiklassa vahvistetun korvattavan välitystuomarin nimittämiseen tai valintaan sovellettavan menettelyn mukaisesti, jollei tämän artiklan 2 kohdasta muuta johdu. Tätä menettelyä sovelletaan, vaikka toinen sopimuspuoli ei olisi käyttänyt oikeuttaan nimittää korvattavaa välitystuomaria tai osallistua tämän nimittämiseen.
2. Jos välitystuomari korvataan, menettelyä jatketaan siitä, missä korvattu välitystuomari lakkasi hoitamasta tehtäviään, jollei välitysoikeus toisin päättä.

II.6 ARTIKLA

Vastuusta vapauttaminen

Jollei kyse ole tahallisesta väärinkäytöksestä tai törkeästä huolimattomuudesta, sopimuspuolet luopuvat sovellettavan lain sallimissa rajoissa välitystuomareita vastaan nostetuista kanteista, jotka koskevat välitysmenettelyyn liittyvää toimea tai laiminlyöntiä.

III LUKU

VÄLITYSMENETTELYT

III.1 ARTIKLA

Yleiset määräykset

1. Välitysoikeuden asettamispäivä on päivä, jona viimeinen välitystuomari hyväksyy nimityksensä.
2. Välitysoikeus varmistaa, että sopimuspuolia kohdellaan tasapuolisesti ja että kummallakin on menettelyn asianmukaisessa vaiheessa riittävät mahdollisuudet puolustaa oikeuksiaan ja esittää asiansa. Välitysoikeus toteuttaa menettelyn siten, että vältetään viivästykset ja tarpeettomat kulut ja varmistetaan sopimuspuolten välisen riidan ratkaiseminen.
3. Istunto järjestetään sopimuspuolten kuulemisen jälkeen, jollei välitysoikeus toisin päätä.
4. Kun sopimuspuoli lähettää ilmoituksen välitysoikeudelle, se tekee sen kansainvälisen toimiston välityksellä ja lähettää samalla jäljennöksen toiselle sopimuspuolelle. Kansainvälinen toimisto lähettää kullekin välitystuomarille jäljennöksen tästä ilmoituksesta.

III.2 ARTIKLA

Välitysmenettelyn paikka

Välitysmenettelyn paikka on Haag. Välitysoikeus voi poikkeuksellisten olosuhteiden niin vaatiessa kokoontua missä tahansa muussa paikassa, jota se pitää asian käsittelyn kannalta tarkoituksenmukaisena.

III.3 ARTIKLA

Kieli

1. Menettelyn kielet ovat ranska ja englanti.
2. Välitysoikeus voi määrätä, että kaikkiin kannekirjelmään tai vastineeseen liitettyihin asiakirjoihin ja kaikkiin menettelyn aikana alkuperäisellä kielellä toimitettuihin muihin asiakirjoihin on liitettävä käännös jommallekummalle menettelyn kielelle.

III.4 ARTIKLA

Kannekirjelmä

1. Kantajan on lähetettävä kannekirjelmänsä vastaajalle ja välitysoikeudelle kansainvälisen toimiston välityksellä välitysoikeuden asettamassa määräajassa. Kantaja voi päättää pitää I.4 artiklassa tarkoitettua välitysmenettelyä koskevaa ilmoitustaan kannekirjelmänä, jos se täyttää myös tämän artiklan 2 ja 3 kohdassa säädetyt edellytykset.

2. Kannekirjelmän on sisällettävä seuraavat tiedot:

- a) I.4 artiklan 3 kohdan b–f alakohdassa määrätyt tiedot;
- b) kanteen tueksi esitetyt tosiseikat; ja
- c) kanteen tueksi esitetyt oikeudelliset perustelut.

3. Kannekirjelmään on mahdollisuuksien mukaan liitettävä kantajan mainitsevat asiakirjat ja muut todisteet tai siinä on viitattava niihin. Pöytäkirjan 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa kannekirjelmään on mahdollisuuksien mukaan sisällyttävä myös tietoja siitä, onko asia tarpeen saattaa Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.

III.5 ARTIKLA

Vastine

1. Vastaajan on lähetettävä vastine kantajalle ja välitysoikeudelle kansainvälisen toimiston välityksellä välitysoikeuden asettamassa määräajassa. Vastaaja voi päättää pitää I.5 artiklassa tarkoitettua välitysmenettelyä koskevaan ilmoitukseen annettua vastausta vastineena edellyttäen, että vastaus välitysmenettelyä koskevaan ilmoitukseen täyttää myös tämän artiklan 2 kohdassa määrätyt edellytykset.

2. Vastineessa on vastattava tämän lisäyksen III.4 artiklan 2 kohdan a–c alakohdan mukaisesti kannekirjelmän kohtiin. Siihen on mahdollisuuksien mukaan liitettävä vastaajan mainitsevat asiakirjat ja muut todisteet tai siinä on viitattava niihin. Pöytäkirjan 10 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa vastineeseen on mahdollisuuksien mukaan sisällyttävä myös tietoja siitä, onko asia tarpeen saattaa Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.
3. Vastaaja voi esittää vastineessa vastakanteen edellyttäen, että välitysoikeus on asiassa toimivaltainen. Vastaaja voi esittää vastakanteen myös välitysmenettelyn myöhemmässä vaiheessa, jos välitysoikeus päättää, että viivästys on olosuhteiden vuoksi perusteltu.
4. Vastakanteeseen sovelletaan III.4 artiklan 2 ja 3 kohtaa.

III.6 ARTIKLA

Välitysoikeuden toimivalta

1. Välitysoikeus ratkaisee, onko se toimivaltainen pöytäkirjan 10 artiklan 2 kohdan tai 11 artiklan 2 kohdan tai sopimuksen 14a artiklan 2 tai 4 kohdan nojalla.
2. Pöytäkirjan 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa välitysoikeudella on valtuudet tutkia riidan aiheuttava kysymys sellaisena kuin se on virallisesti kirjattuna ratkaisua varten sekakomitean esityslistalle pöytäkirjan 10 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

3. Pöytäkirjan 11 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa pääasiaa käsitelleellä välitysoikeudella on valtuudet tutkia riidanalaisten korvaavien toimenpiteiden oikeasuhteisuutta, myös silloin, kun kyseiset toimenpiteet on kokonaan tai osittain sisällytetty toiseen kahdenväliseen sopimukseen sellaisilla sisämarkkinoihin liittyvillä aloilla, joihin Sveitsi osallistuu.
4. Sopimuksen 14 a artiklan 2 ja 4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa välitysoikeudella on valtuudet tutkia, onko väitetyt vaikeudet osoitettu toteen ja johtuvatko ne sopimuksen soveltamisesta.
5. Välitysoikeuden toimivallan puutetta koskeva oikeudenkäyntiväite on esitettävä viimeistään vastineessa tai, jos kyseessä on vastakanne, vastauksessa. Se, että sopimuspuoli on nimennyt välitystuomarin tai osallistunut hänen nimittämiseensä, ei estä sitä esittämästä tällaista oikeudenkäyntiväitettä. Oikeudenkäyntiväite, jonka mukaan riita ylittää välitysoikeuden toimivallan, on esitettävä heti, kun välitysmenettelyn aikana esitetään kysymys, jonka väitetään ylittävän sen toimivallan. Välitysoikeus voi joka tapauksessa sallia asetetun määräajan jälkeen esitetyn oikeudenkäyntiväitteen, jos se katsoo, että viivästykseen oli pätevä syy.
6. Välitysoikeus voi ratkaista 4 kohdassa tarkoitetun oikeudenkäyntiväitteen joko käsittelemällä sitä ennakkokysymyksenä tai pääasiassa tehtävässä ratkaisussa.

III.7 ARTIKLA

Muut kirjalliset huomautukset

Välitysoikeus päättää sopimuspuolia kuultuaan, mitä muita kirjallisia lausumia sopimuspuolten on toimitettava tai ne voivat toimittaa kannekirjelmän ja vastineen lisäksi, ja asettaa määräajan niiden toimittamiselle.

III.8 ARTIKLA

Aikarajat

1. Välitysoikeuden asettamat määräajat kirjallisten asiakirjojen, mukaan lukien kannekirjelmä ja vastine, esittämiselle eivät saa ylittää 90:tä päivää, elleivät sopimuspuolet toisin sovi.
2. Välitysoikeus tekee lopullisen päätöksensä 12 kuukauden kuluessa perustamisestaan. Välitysoikeus voi erityisen vaikeissa poikkeuksellisissa olosuhteissa pidentää tätä määräaika enintään kolmella kuukaudella.
3. Edellä 1 ja 2 kohdassa vahvistetut määräajat puolitetaan
 - a) kantajan tai vastaajan pyynnöstä, jos välitysoikeus päättää 30 päivän kuluessa pyynnön esittämisestä toista sopimuspuolta kuultuaan, että asia on kiireellinen; tai
 - b) jos sopimuspuolet niin sopivat.

4. Pöytäkirjan 11 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa välitysoikeus tekee lopullisen päätöksensä kuuden kuukauden kuluessa päivästä, jona korvaavista toimenpiteistä on ilmoitettu pöytäkirjan 11 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

5. Sopimuksen 14 a artiklan 2 ja 4 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa välitysoikeus antaa lopullisen päätöksensä kuuden kuukauden kuluessa perustamisestaan.

III.9 ARTIKLA

Euroopan unionin tuomioistuimessa nostetut kanteet

1. Välitysoikeus saattaa asian Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi pöytäkirjan 7 artiklan ja 10 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

2. Välitysoikeus voi milloin tahansa saattaa asian Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi sillä edellytyksellä, että välitysoikeus pystyy määrittämään riittävän tarkasti asian oikeudellisen ja tosiasiallisen taustan sekä sen myötä esiin tulleet oikeudelliset kysymykset.

Käsittely välitysoikeudessa keskeytetään, kunnes Euroopan unionin tuomioistuin on antanut ratkaisunsa.

3. Kumpikin sopimuspuoli voi lähettää välitysoikeudelle perustellun pyynnön saattaa asia Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi. Välitysoikeus hylkää tällaisen pyynnön, jos se katsoo, että 1 kohdassa tarkoitettujen edellytykset asian saattamiseksi Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi eivät täyty. Jos välitysoikeus hylkää sopimuspuolen pyynnön saattaa asia Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, sen on perusteltava päätöksensä pääasiassa tekemässään ratkaisussa.

4. Välitysoikeus saattaa asian Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi ilmoituksella. Ilmoituksen on sisällettävä ainakin seuraavat tiedot:

- a) lyhyt kuvaus riidasta;
- b) asiaa koskevat unionin säädökset ja/tai sopimuksen määräykset; ja
- c) unionin oikeuden käsite, jota on tulkittava pöytäkirjan 7 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

Välitysoikeus ilmoittaa sopimuspuolille asian saattamisesta Euroopan unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.

5. Euroopan unionin tuomioistuin soveltaa vastaavasti toimivaltansa käyttämiseen sovellettavia sisäisiä menettelysääntöjään antaakseen ennakkoratkaisun perussopimusten ja unionin toimielinten, elinten ja laitosten säädösten tulkinnasta.

6. Edustajat ja asianajajat, joilla on oikeus edustaa sopimuspuolia välitysoikeudessa I.4, I.5, III.4 ja III.5 artiklan mukaisesti, saavat edustaa sopimuspuolia Euroopan unionin tuomioistuimessa.

III.10 ARTIKLA

Välitoimet

1. Pöytäkirjan 11 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa kumpi tahansa sopimuspuoli voi missä tahansa välitysmenettelyn vaiheessa hakea välitoimia, jotka koostuvat korvaavien toimenpiteiden keskeyttämisestä.
2. Edellä olevan 1 kohdan mukaisessa hakemuksessa on ilmoitettava oikeudenkäynnin kohde ja seikat, joiden vuoksi asia on kiireellinen, sekä ne tosiseikat ja oikeudelliset perusteet, joiden vuoksi haettujen välitoimien määrääminen on ilmeisesti perusteltua. Hakemuksiin on sisällyttävä kaikki todisteet ja näytön esittämistä koskevat pyynnöt seikoista, joiden vuoksi välitoimien määrääminen on perusteltua.
3. Välitoimia pyytävän sopimuspuolen on lähetettävä hakemus kirjallisena toiselle sopimuspuolelle ja välitysoikeudelle kansainvälisen toimiston välityksellä. Välitysoikeus asettaa lyhyen määräajan, jonka kuluessa toinen sopimuspuoli voi esittää kirjallisia tai suullisia huomautuksia.
4. Välitysoikeus tekee kuukauden kuluessa 1 kohdassa tarkoitetun hakemuksen jättämisestä päätöksen riidanalaisten korvaavien toimenpiteiden keskeyttämisestä, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:
 - a) välitysoikeus on alustavasti vakuuttunut välitoimia hakeneen sopimuspuolen hakemuksessaan esittämän asian oikeellisuudesta;
 - b) välitysoikeus katsoo, että välitoimia hakeneelle sopimuspuolelle aiheutuisi ennen lopullista päätöstä vakavaa ja peruuttamatonta haittaa ilman korvaavien toimenpiteiden keskeyttämistä; ja

- c) välitoimia hakeneelle sopimuspuolelle riidanalaisten korvaavien toimenpiteiden välittömästä soveltamisesta aiheutunut vahinko on suurempi kuin kyseisten toimenpiteiden välittömään ja tehokkaaseen soveltamiseen liittyvä etu.
5. Edellä III.9 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettua menettelyn lykkäämistä ei sovelleta tämän artiklan mukaisissa menettelyissä.
6. Välitysoikeuden 4 kohdan mukaisesti tekemällä päätöksellä on ainoastaan väliaikainen vaikutus, eikä se vaikuta välitysoikeuden pääasiassa tekemään ratkaisuun.
7. Jos välitysoikeuden tämän artiklan 4 kohdan mukaisesti tekemässä päätöksessä ei vahvisteta aikaisempaa määräaika keskeytyksen päättämiseksi, keskeytys raukeaa, kun pöytäkirjan 11 artiklan 2 kohdan mukainen lopullinen päätös tehdään.
8. Epäselvyyksien välttämiseksi tätä artiklaa sovellettaessa katsotaan, että välitoimia hakevan sopimuspuolen ja toisen sopimuspuolen etuja tarkastellessaan välitysoikeuden on otettava huomioon sopimuspuolten yksityishenkilöiden ja talouden toimijoiden edut, mutta tämä ei tarkoita, että tällaisille henkilöille tai talouden toimijoille myönnettäisiin asiavaltuus välitysoikeudessa.

III.11 ARTIKLA

Todisteet

1. Kummankin sopimuspuolen on esitettävä todisteet tosiseikoista, joihin se perustaa kanteensa tai vastineensa.

2. Välitysoikeus voi sopimuspuolen pyynnöstä tai omasta aloitteestaan pyytää sopimuspuolilta asian kannalta merkityksellisiä tietoja, joita se pitää tarpeellisina ja asianmukaisina. Välitysoikeus asettaa määräajan, jonka kuluessa sopimuspuolten on vastattava sen pyyntöön.
3. Välitysoikeus voi sopimuspuolen pyynnöstä tai omasta aloitteestaan pyytää miltä tahansa taholta mitä tahansa tietoja, joita se pitää asianmukaisina. Välitysoikeus voi myös pyytää asiantuntijalausuntoa, jos se pitää tätä tarkoituksenmukaisena, kunhan se noudattaa tässä sopimuspuolten sopimia ehtoja.
4. Välitysoikeuden on saatettava sopimuspuolten saataville kaikki tämän artiklan nojalla saamansa tiedot, ja sopimuspuolet voivat esittää välitysoikeudelle huomautuksensa kyseisistä tiedoista.
5. Pyydettyään toisen sopimuspuolen näkemyksiä välitysoikeuden on toteutettava asianmukaiset toimenpiteet, joilla ratkaistaan sopimuspuolten esiin tuomat henkilötietojen suojaa, salassapitovelvollisuutta ja luottamuksellisuuden oikeutettuja etuja koskevat kysymykset.
6. Välitysoikeus arvioi toimitettujen todisteiden hyväksyttävyyttä, merkityksellisyyttä ja vahvuutta.

III.12 ARTIKLA

Istunnot

1. Kun on järjestettävä istunto, välitysoikeuden on sopimuspuolia kuultuaan ilmoitettava sopimuspuolille riittävän paljon etukäteen istunnon päivämäärä, kellonaika ja paikka.

2. Istunto on julkinen, jollei välitysoikeus erityisin perustein omasta aloitteestaan tai sopimuspuolten pyynnöstä toisin päättä.
3. Välitysoikeuden puheenjohtaja laatii ja allekirjoittaa jokaisesta istunnosta pöytäkirjan. Ainoastaan tällainen pöytäkirja on todistusvoimainen.
4. Välitysoikeus voi päättää järjestää virtuaalisen istunnon kansainvälisen toimiston käytännön mukaisesti. Sopimuspuolille on ilmoitettava tästä hyvissä ajoin. Tällöin sovelletaan soveltuvien osien 1 kohtaa ja 3 kohtaa.

III.13 ARTIKLA

Oletus

1. Jos kantaja ei ole tässä lisäyksessä asetetussa tai välitysoikeuden asettamassa määräajassa toimittanut kannekirjelmäänsä esittämättä riittävää syytä, välitysoikeus määrää välitysmenettelyn päättymään, ellei ole ratkaisematta olevia kysymyksiä, joiden ratkaiseminen voi olla tarpeen, ja jos välitysoikeus katsoo sen aiheelliseksi.

Jos vastaaja ei tässä lisäyksessä tai välitysoikeuden asettamassa määräajassa riittävää syytä esittämättä ole toimittanut vastaustaan välitysmenettelyä koskevaan ilmoitukseen tai vastinekirjelmään, välitysoikeus määrää menettelyn jatkamisesta ottamatta huomioon, että tämä laiminlyönti itsessään merkitsee kantajan väitteiden hyväksymistä.

Toista alakohtaa sovelletaan myös silloin, kun kantaja ei vastaa vastakanteeseen.

2. Jos sopimuspuoli, joka on asianmukaisesti kutsuttu koolle III.12 artiklan 1 kohdan mukaisesti, ei ole läsnä istunnossa eikä esitä riittävää syytä poisjääntiinsä, välitysoikeus voi jatkaa välitysmenettelyä.

3. Jos sopimuspuoli, jota välitysoikeus on asianmukaisesti kehottanut esittämään lisätodisteita, ei tee niin asetetussa määräajassa esittämättä riittävää syytä siihen, miksi se ei toimi näin, välitysoikeus voi tehdä ratkaisunsa käytettävissään olevien todisteiden perusteella.

III.14 ARTIKLA

Menettelyn päättäminen

1. Jos osoitetaan, että sopimuspuolilla on ollut kohtuullinen mahdollisuus esittää perustelunsa, välitysoikeus voi julistaa menettelyn päättyneeksi.

2. Välitysoikeus voi päättää omasta aloitteestaan tai sopimuspuolen pyynnöstä aloittaa menettelyn uudelleen milloin tahansa ennen päätöksensä tekemistä, jos se katsoo sen tarpeelliseksi poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi.

IV LUKU

PÄÄTÖS

IV.1 ARTIKLA

Päätökset

Välitysoikeus pyrkii tekemään päätöksensä yksimielisesti. Jos yksimielistä päätöstä ei kuitenkaan voida tehdä, välitysoikeuden päätös tehdään välitystuomarien enemmistöllä.

IV.2 ARTIKLA

Välitysoikeuden päätöksen muoto ja vaikutus

1. Välitysoikeus voi tehdä eri kysymyksiä koskevia erillisiä päätöksiä eri aikoina.
2. Kaikki päätökset laaditaan kirjallisesti ja ne perustellaan. Ne ovat lopullisia ja sopimuspuolia sitovia.
3. Välitystuomarien on allekirjoitettava välitysoikeuden päätös, jossa mainitaan päivämäärä, jona päätös tehtiin, ja ilmoitetaan välitysmenettelyn paikka. Kansainvälinen toimisto toimittaa sopimuspuolille jäljennöksen välitystuomarien allekirjoittamasta päätöksestä.

4. Kansainvälinen toimisto julkistaa välitysoikeuden päätöksen.

Välitysoikeuden päätöstä julkistaessaan kansainvälisen toimiston on noudatettava henkilötietojen suojaa, salassapitovelvollisuutta ja luottamuksellisuutta koskevia oikeutettuja etuja koskevia asiaankuuluvia sääntöjä.

Toisessa alakohdassa tarkoitetut säännöt ovat samat kaikkien niiden kahdenvälisten sopimusten osalta, jotka koskevat sisämarkkinoiden aloja, joihin Sveitsi osallistuu, sekä terveysasioita koskevan sopimuksen, maataloustuotteiden kauppaa koskevan sopimuksen ja Sveitsin säännöllistä rahoitusosuutta koskevan sopimuksen osalta. Sekakomitea hyväksyy päätöksellä nämä säännöt ja saattaa ne ajan tasalle sopimuksen soveltamiseksi.

5. Sopimuspuolet noudattavat viipymättä kaikkia välitysoikeuden päätöksiä.

6. Pöytäkirjan 10 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa välitysoikeus asettaa sopimuspuolten lausunnon saatuaan kohtuullisen määräajan pääasiaa koskevassa ratkaisussaan noudattaa päätöstään pöytäkirjan 10 artiklan 5 kohdan mukaisesti ottaen huomioon sopimuspuolten sisäiset menettelyt.

IV.3 ARTIKLA

Sovellettava oikeus, tulkintasäännöt ja sovittelija

1. Sovellettava oikeus koostuu sopimuksesta, unionin säädöksistä, joihin siinä viitataan, sekä muista kansainvälisen oikeuden periaatteista, jotka ovat merkityksellisiä sopimuksen ja kyseisten säädösten soveltamisen kannalta.

2. Väilytysoikeus tekee päätökset pöytäkirjan 7 artiklassa tarkoitettujen tulkintasääntöjen mukaisesti.
3. Väilytysoikeutta sitovat riitojenratkaisuelimen aiemmat päätökset, jotka koskevat jonkin toisen pöytäkirjan 11 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun kahdenvälisen sopimuksen mukaisten korvaavien toimenpiteiden oikeasuhteisuutta.
4. Väilytysoikeus ei saa tehdä päätöksiä sovittelijana eikä *ex aequo et bono*.

IV.4 ARTIKLA

Yhteisesti sovittu ratkaisu tai muut syyt menettelyn päättämiseen

1. Sopimuspuolet voivat milloin tahansa sopia keskenään ratkaisusta riitaansa. Niiden on yhdessä ilmoitettava tällaisesta ratkaisusta väilytysoikeudelle. Jos ratkaisu edellyttää kumman tahansa sopimuspuolen kansallisten menettelyjen mukaista hyväksyntää, ilmoituksessa mainitaan kyseinen vaatimus ja väilytysmenettely keskeytetään. Väilytysmenettely lopetetaan, jos hyväksyntää ei vaadita tai on annettu ilmoitus kyseisten kansallisten menettelyjen päätökseen saattamisesta.
2. Jos kantaja ilmoittaa menettelyn aikana kirjallisesti väilytysoikeudelle, että se ei halua jatkaa asian käsittelyä, ja jos vastaaja ei ole menettelyn aikana vielä ryhtynyt mihinkään toimenpiteisiin, väilytysoikeus antaa määräyksen, jolla menettelyn päätyminen kirjataan virallisesti. Väilytysoikeus päättää, mistä kustannuksista kantaja vastaa, jos se näyttää olevan perusteltua kyseisen sopimuspuolen menettelyn vuoksi.

3. Jos välitysoikeus toteaa ennen välitysoikeuden päätöksen tekemistä, että menettelyn jatkaminen on jostain muusta kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettusta syystä muuttunut hyödyttömäksi tai mahdottomaksi, välitysoikeuden on ilmoitettava sopimuspuolille aikomuksestaan antaa määräys menettelyn päättämisestä.

Ensimmäistä alakohtaa ei sovelleta, jos on ratkaisematta olevia kysymyksiä, joista voi olla tarpeen päättää, ja jos välitysoikeus arvioi olevan asianmukaista tehdä niin.

4. Välitysoikeuden on toimitettava sopimuspuolille jäljennös välitysmenettelyn päättämistä koskevasta määräyksestä tai välitystuomarien allekirjoittamasta sopimuspuolten välisellä sopimuksella tehdystä päätöksestä. Sopimuspuolten välisellä sopimuksella tehtyihin välityspäätöksiin sovelletaan IV.2 artiklan 2–5 kohtaa.

IV.5 ARTIKLA

Välitysoikeuden päätöksen oikaiseminen

1. Sopimuspuoli voi 30 päivän kuluessa välitysoikeuden päätöksen vastaanottamisesta pyytää välitysoikeutta oikaisemaan välitysoikeuden päätöksen tekstissä kaikki laskentavirheet, mahdolliset kirjoitusvirheet tai muut vastaavat virheet tai puutteet ilmoittamalla asiasta toiselle sopimuspuolelle ja kansainvälisen toimiston välityksellä välitysoikeudelle. Jos välitysoikeus katsoo, että pyyntö on perusteltu, sen on tehtävä oikaisu 45 päivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Pyyntö ei ole lykkäävää vaikutusta IV.2 artiklan 6 kohdassa määrättyyn määräaikaan.

2. Välitysoikeus voi 30 päivän kuluessa päätöksensä tiedoksiantamisesta tehdä 1 kohdassa tarkoitetut oikaisut omasta aloitteestaan.

3. Tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetut oikaisut on tehtävä kirjallisesti, ja ne ovat erottamaton osa päätöstä. Sovelletaan IV.2 artiklan 2–5 kohtaa.

IV.6 ARTIKLA

Välitystuomarien palkkiot

1. Jäljempänä IV.7 artiklassa tarkoitettujen palkkioiden on oltava kohtuullisia ottaen huomioon asian monimutkaisuus, välitystuomarien siihen käyttämä aika ja kaikki muut merkitykselliset olosuhteet.

2. Laaditaan ja saatetaan tarvittaessa ajan tasalle luettelo päiväkohtaisista korvauksista sekä enimmäis- ja vähimmäistuntimääristä, jotka koskevat kaikkia kahdenvälisiä sopimuksia niillä sisämarkkinoihin liittyvillä aloilla, joihin Sveitsi osallistuu, sekä terveysasioita koskevaa sopimusta, maataloustuotteiden kauppaa koskevaa sopimusta ja Sveitsin säännöllistä rahoitusosuutta koskevaa sopimusta. Sekakomitea hyväksyy päätöksellään kyseisen luettelon ja saattaa sen ajan tasalle sopimuksen soveltamiseksi.

IV.7 ARTIKLA

Kustannukset

1. Kumpikin sopimuspuoli vastaa omista kustannuksistaan ja puolesta välitysoikeuden kustannuksia.

2. Välitysoikeus vahvistaa kustannuksensa pääasiassa tekemässään ratkaisussa. Näihin kustannuksiin sisältyvät vain seuraavat:

- a) välitystuomarien palkkiot, jotka ilmoitetaan erikseen kunkin välitystuomarin osalta ja jotka välitysoikeus itse vahvistaa IV.6 artiklan mukaisesti;
- b) matkakulut ja muut välitystuomareille aiheutuneet kulut; ja
- c) kansainvälisen toimiston palkkiot ja kulut.

3. Edellä 2 kohdassa tarkoitettujen kustannusten on oltava kohtuullisia, kun otetaan huomioon riidan arvo, riidan monimutkaisuus, välitystuomarien ja välitysoikeuden mahdollisesti nimeämien asiantuntijoiden käyttämä aika sekä muut merkitykselliset olosuhteet.

IV.8 ARTIKLA

Kustannusten tallettaminen

- 1. Välitysmenettelyn alussa kansainvälinen toimisto voi pyytää kumpaakin sopimuspuolta tallettamaan yhtä suuren summan ennakkona IV.7 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista kustannuksista.
- 2. Välitysmenettelyn aikana kansainvälinen toimisto voi pyytää sopimuspuolia tekemään 1 kohdassa tarkoitettuja talletuksia täydentäviä talletuksia.

Kaikki sopimuspuolten tämän artiklan mukaisesti tallettavat määrät maksetaan kansainväliselle toimistolle, joka maksaa ne tosiasiallisesti aiheutuneiden kustannusten kattamiseksi, mukaan lukien erityisesti välitystuomareille ja kansainväliselle toimistolle maksettavat palkkiot.

V LUKU

LOPPUMÄÄRÄYKSET

V.1 ARTIKLA

Muutokset

Sekakomitea voi päätöksellään hyväksyä muutoksia tähän lisäykseen.
